

**İKDAM GAZETESİNE GÖRE GALATA'DA
ASAYİŞ SORUNLARI (1894-1900)**

Kader KIRMACI

**Tarih Anabilim Dalı
Doç. Dr. Naim ÜRKMEZ
Erzurum - 2022
Her hakkı saklıdır**

T.C.
ERZURUMTEKNİKÜNİVERSİTESİ
SOSYALBİLİMLERENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİMDALI

İK DAM GAZETESİNE GÖRE GALATA'DA ASAYİŞ SORUNLARI
(1894-1900)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kader KIRMACI

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Naim ÜRKMEZ

ERZURUM-2022

Yüksek Lisans Tezi Onay Sayfası

ONAY

Kader Kırmacı tarafından hazırlanan İkdam Gazetesine Göre Galata'da Asayiş Sorunları (1894-1900) adlı bu çalışma tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Tarih Ana Bilim Dalında **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı	Doç. Dr. Uğur AKBULUT Erzurum Teknik Üniversitesi	imza
Danışman	Doç. Dr. Naim ÜRKMEZ Erzurum Teknik Üniversitesi	İmza
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Muhammed Yasin TAŞKESENLİOĞLU Atatürk Üniversitesi	İmza

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım. / / 2022

Prof. Dr. Yusuf Ziya SÜMBÜLLÜ

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu ve tezimin erişim sürecine ilişkin aşağıdaki beyanımı kabul ediyorum.

...../...../2022

İmza

Kader KIRMACI

- Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.
- Enstitü Yönetim Kurulunun/.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.
- Enstitü Yönetim Kurulunun/.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim süresi ile ilgili bir kısıtlama bulunmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
KISALTMALAR LİSTESİ	III
GRAFİKLER LİSTESİ.	IV
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.	V
ÖN SÖZ	VI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GALATA VE EĞLENCE MEKÂNLARI

1.1. FETİHTEN 19. YÜZYILA KADAR GALATA TARİHİ.....	4
1.2. OSMANLI'DA FUHUŞ VE FAHİŞHANELER.....	8
1.3. MEYHANELER	12
1.4. OSMANLI'DA SUÇ ORTAMI OLARAK KAHVEHANELER.....	14

İKİNCİ BÖLÜM

GALATA'DA ASAYİŞ

2.1. 1894-1900 YILLARI ARASINDA OSMANLI GALATA'SINDA ASAYİŞ.....	17
2.2. KAVGALAR VE CİNAYETLER.....	20
2.3. DOLANDIRICILIK	34
2.4. HIRSIZLIK.....	41
2.5. FUHUŞ VE FUHUŞHANELER.....	49
2.6. NAMUS DAVALARI VE TECAVÜZ OLAYLARI	52
2.7. GALATA'DA RAMAZAN AYINDA ASAYİŞ OLAYLARI.....	55
SONUÇ	59
KAYNAKÇA.....	62
EKLER	68

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
İKDAM GAZETESİNE GÖRE GALATA'DA ASAYİŞ SORUNLARI
(1894-1900)

Kader KIRMACI
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Naim ÜRKMEZ
2022, (73) sayfa

Jüri: Doç. Dr. Naim ÜRKMEZ (Danışman)
Doç. Dr. Uğur AKBULUT (Üye)
Doç. Dr. M. Yasin TAŞKESİNLİOĞLU (Üye)

Osmanlı Devleti kurulduğu tarihten yıkıldığı tarihe kadar devlet içinde huzuru ve güven ortamını oluşturmaya, asayişini sağlamaya önem vermiştir. 19. yüzyıla gelindiğinde ise başkent İstanbul'a çok fazla turist geldiğinden şehrin iç güvenliğine daha çok önem verilmiştir.

Beyoğlu, Galata semti şehrin Avrupa'ya açılan kapısı olarak görülmüş buraya gelen turistlerde daha iyi izlenim bırakabilmek için çalışılmıştır. Biz de bu çerçevede Osmanlı Devleti'nin semtteki eğlence mekânlarında halkın eğlenmesine engel olmadan asayişini nasıl sağladığını İkdam gazetesi içerisinde yer alan haberlere dayanarak inceledik ve olaylara Osmanlı Devleti'nin verdiği cezaları değerlendirdik. Asayiş olayları yıllara göre ve yılın kendi içerisinde de aylara göre değişim göstermektedir. Bu değişimin sebepleri, devletin olayları denetim altına almak için aldığı tedbirler irdelenmiştir. Çalışmada İkdam gazetesindeki haberler dışında Osmanlı Arşivinde yer alan bir kısım evraktan, seyahatnamelerden ve araştırma eserlerden istifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beyoğlu, Galata, Asayiş, Eğlence.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS DISSERTATION
ACCORDING TO IKDAM NEWSPAPER, SAFETY PROBLEMS IN GALATA
(1894-1900)

Kader KIRMACI

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Naim ÜRKMEZ

2022, (73) Page

Jury: Assoc. Prof. Dr. Naim ÜRKMEZ (Advisor)

Assoc. Prof. Dr. Uğur AKBULUT (Member)

Assoc Prof Dr. M. Yasin Taşkesenlioğlu (Member)

From the date of its establishment to the date of its collapse, the Ottoman Empire gave importance to creating an atmosphere of peace and security within the state, and to ensure security. In the 19th century, more attention was paid to the internal security of the city, as many tourists came to the capital, Istanbul.

Beyoglu, Galata district has been seen as the city's gateway to Europe, and efforts have been made to leave a better impression on the tourists who come here. In this context, we examined how the Ottoman Empire ensured security in the entertainment venues in the district without preventing the people from having fun, with the news in the Ikdam newspaper, and evaluated the punishments given by the Ottoman Empire to the events.

Keywords: Beyoglu, Galata, Public Security, Entertainment.

KISALTMALAR LİSTESİ

- BOA** : Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı
Osmanlı Arşivi
- DH. MKT** : Dâhiliye Nezâreti Mektubî Kalemi Evrakı
- Y. PRK. BŞK** : Yıldız Perakende Evrakı Mabeyn Başkitabeti Maruzatı
- Y. PRK. ZB** : Yıldız Perakende Evrakı Zaptiye Nezareti Maruzatı
- ZB** : Zaptiye Nezâreti Evrakı
- DİA** : Diyanet İslam Ansiklopedisi
- Nr.** : Numara
- Yy.** : Yüzyıl
- Ed.** : Editör
- Çev.** : Çeviren
- Haz.** : Hazırlayan
- s.** : sayfa

GRAFİKLER LİSTESİ

<u>Grafik No</u>	<u>Grafik Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	1894-1900 Yılları Arasında İkdam Gazetesinde Yer Alan Kavga ve Cinayet Haberleri.....	33
2.	1894-1900 Yılları Arasında İkdam Gazetesinde Yer Alan Dolandırıcılık Haberleri.....	41
3.	1894-1900 Yılları Arasında İkdam Gazetesinde Yer Alan Hırsızlık Haberleri.....	49
4.	1894-1900 Yılları Arasında İkdam Gazetesinde Yer Alan Fuhuş Haberleri.....	52
5.	1894-1900 Yılları Arasında İkdam Gazetesinde Yer Alan Suç Haberlerinin Yıllara Göre Dağılımı.....	61

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

<u>Fotoğraf No</u>	<u>Fotoğraf Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Kasa Hırsızlığı	43
2.	Beyoğlu Mutasarrıflığı	46

ÖN SÖZ

1894 yılında Ahmet Cevdet Bey tarafından kurulan İkdam gazetesi, Sultan II. Abdülhamid ve II. Meşrutiyet yıllarında yayım hayatını sürdürmüş, 1910 yılında Yeni İkdam ismini almış ve 1961 yılına kadar yayımlanmıştır. Osmanlı Devleti'nin siyasi ve kültürel tarihi hakkında birçok bilgiyi içerisinde bulunduran İkdam gazetesi Yakınçağ ve Cumhuriyet tarihi araştırmalarında önemli kaynaklar arasında yer alır. İkdam gazetesi sadece tarih araştırmaları için değil içerisinde bulundurduğu hikâye, şiir ve makalelerle edebiyat ve dil araştırmaları için de önemli bir kaynaktır.

Bu çalışmada 1894-1900 yıllarında yayımlanan İkdam gazetesi nüshaları kaynak alınarak Beyoğlu ve Galata'daki asayiş sorunları ve bu sorunlar karşısında Osmanlı Devleti'nin tavrı değerlendirilmiştir.

Beyoğlu- Galata birçok etnik yapıyı içerisinde bulunduran çok kültürlü yapıya sahip bir semttir. İçkili eğlence mekânlarının ve fuhuşhanelerin yanı sıra yabancı ülke konsoloslukları da bu semttedir. Osmanlı Devleti'nin bu semtte asayişi nasıl sağladığı, burada yaşanan olaylara nasıl yaklaştığı merak konusudur.

Çalışmanın hazırlanma ve tamamlanma sürecinde her türlü bilgi ve tecrübesini esirgemeyen saygıdeğer danışmanım Doç. Dr. Naim ÜRKMEZ'e yapıcı eleştiri ve katkıları için Doç. Dr. Uğur AKBULUT ve Doç. Dr. Muhammed Yasin TAŞKESENLİOĞLU'na en içten dileklerim ile teşekkür ederim.

Kader KIRMACI
Erzurum-2022

GİRİŞ

Osmanlı Devleti birçok ulusu, kültürü bünyesinde barındıran bir imparatorluktu. İmparatorluğun tabiatında bulunan bu çok kültürlü yapıyı idare etmek oldukça büyük bir maharetti. Bu çok kültürlülüğün içerisinde aslî unsur olan Müslümanların dışında kalan gayrimüslim cemaatler kendi hukukları ile idare edilmekteydiler. Her cemaatin hukuk ve eğitim ile ilgili konularıyla doğrudan cemaatin ruhanî reisi ilgilenmekteydi. Gayrimüslimler, genel kaideler hariç dini konularda Müslümanların uymak zorunda oldukları kurallara uymak zorunda değildi. Müslümanlar ve gayrimüslimler, her ne kadar bunun istisnaları olsa da birçok şehirde ayrı mahallelerde yaşamaktaydılar.¹ Ancak şehirler büyüyüp yapı değiştikçe bu anlayışta da değişiklikler yaşanmaya başladı. Ayrı mahallelerde ikametinin birtakım sebepleri vardı. Örneğin Müslüman'a haram ve kullanması yasak olan içki, gayrimüslim için serbestti. Dolayısıyla gayrimüslim meyhane açıp işletebilirdi. Bu mekânın, iki tarafın birlikte yaşadığı bir mahallede açılması başka sorunların yaşanmasına neden olabilirdi. Bu ayırım her iki toplumu yönetmeye olanak sağlıyordu. Ancak 19. yüzyılda bu yapı ve durum özellikle Kırım Harbi'nden sonra İstanbul'da değişmeye başladı. Bu değişim ve dönüşüm beraberinde birçok sorunu getirdi. Bu yıllardan sonra Osmanlı toplumunda Müslüman ile gayrimüslimi kesin çizgilerle birbirinden ayırmak güçleşmeye başladı. Müslümanlar gayrimüslim tebaanın yaptığı her şeyi yapıyordu. Bu anlayış ciddi asayiş sorunlarına yol açtı. Devlet artık asayiş sağlamakta güçlük çekiyor, gerekli yerlerde asayiş ve iç huzurun bozulmaması için yasaklar koyuyordu.

Galata semti Osmanlı Devleti'nin adeta bir aynasıydı. Burası Müslüman ve gayrimüslim halkın beraber yaşadığı, her sınıftan insanın bulunduğu, eğlence hayatının aktığı bir semtti. Bu yönüyle Osmanlı Devleti'nin Avrupa'ya açılan kapısıydı. Haliyle burada asayiş sorunları diğer bölgelere kıyasla daha çok yaşanmakta bu sebeple bölgede asayiş sağlayacak güvenlik gücüne daha fazla ihtiyaç duyulmaktaydı. İstanbul'un dolayısıyla Osmanlı Devleti'nin vitrini sayılacak bu yerdeki asayiş hadiselerine karşı devlet daha çabuk ve hassas bir şekilde müdahil olurdu. Avrupa'dan gelen misafirlerin uğrak yeri olan Galata semtinde meydana gelebilecek herhangi bir olay Osmanlı Devleti'nin Avrupa nezdindeki imajını zedeleyebilirdi.

¹ İlber Ortaylı, "Osmanlılarda Millet Sistemi", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, 30, İstanbul 2020, 67.

Avrupa’da içkili eğlence mekânları, fuhuşhaneler, sarhoşken çıkarılan taşkınlıklar sıradan görülse de bu durum Osmanlı Devleti’nde çok fazla yaşanmazdı, yaşandığında da hoş karşılanmazdı. Çünkü Osmanlı Devleti’nin yıllar boyu çizdiği huzurlu devlet imajına uygun değildi.

Osmanlı Devleti Galata’daki asayişini temin için ciddi bir çaba içerisinde girmesine karşın bu o kadar kolay olmadı. Alınan tedbirlere rağmen semtte ciddi boyutta ve tehlikeli mahiyette birçok olay yaşanmaktaydı. Bunun en temel sebebi şehrin eğlence merkezlerinin neredeyse tamamının bu muhitte olmasıydı. Eğlenmek için gelen çok sayıda insan bir müddet sonra bölgede taşkınlık çıkarıp sarhoşluğun verdiği etkiyle kargaşaya sebep olmaktaydı. Gazete haberlerinde başta çarpıcı bir başlıkla dile getirilen olaylar zaman içinde “ yine, daha önce yazıldığı gibi, ... olayına benzer” gibi ifadelerle yazılmaya başlamıştır. Osmanlı Devleti suçlar arttıkça, asayişini sağlamak için yıldırma politikasına gitmiş ve suçu işleyenlerin kimliğini, ikametgâhını gazete haberlerinde yayınlamıştır.

Bu çalışmada 19. yüzyıl Galata’sında yaşanan asayiş sorunları İkdâm gazetesinde yer alan haberler çerçevesinde incelenecektir. Semtte yaşanan asayiş sorunlarının sebepleri ve sonuçları ile bu sorunlara karşı devletin aldığı tedbirler ele alınacaktır. Çalışmada öncelikle Galata semtinin tarihi hakkında kısaca bilgi verilecek, ardından eğlence mekânlarının asayişin bozulmasına olan etkisi üzerinde durulacaktır. Asıl kısımda ise çalışmanın temel kaynağı olan İkdâm gazetesinden istifade edilerek Galata’daki asayiş sorunları incelenecektir.

İkdâm gazetesi Sultan II. Abdülhamid döneminde, Ahmet Cevdet Bey tarafından hazırlanan Osmanlı Devleti’nin son döneminin önemli gazetelerindendir. Gazetenin ilk nüshası 5 Temmuz 1894 tarihinde yayımlanmıştır. Fakat gazetede yer alan bir yazıda yapılan hata neticesinde gazete Sultan II. Abdülhamid tarafından bir ay süre ile kapatılmıştır. 11 Temmuz ve 7 Ağustos 1894 tarihleri arasında gazetenin nüshası bulunmamaktadır.

Gazete 4 sayfa ve 5 sütundan oluşur. İçeriğinde iç ve dış dünyadan haberler, siyaset, ilan, makale, telgraf, hikâye ve roman yazıları vardır. Gazetenin ilk sayfasında genel olarak devlet içerisinde olan olaylara yer verilir. İkinci sayfada ise tayinler, atamalar, maaş zamları konularına ve İstanbul’a gelen gidenlere yer verilir. Üçüncü sayfada ise şehir içinde ve dışında yaşanan asayiş olayları, telgraflar ve dış haberler okuyucuya aktarılır. Hatta bazen olaylarla ilgili mahkeme kayıtları da gazetenin üçüncü sayfasında verilir.

Dördüncü ve son sayfada ise ilanlar yer alır, ayrıca bu sayfada resimler de mevcuttur. Sultan II. Abdülhamid'in tahta çıktığı 31 Ağustos ve sonraki iki günde ise gazete ilk iki sayfasında padişah methiyelerine ve semt semt kutlamalara yer verir. Ayrıca normal zamanlarda gazetenin iki ve üçüncü sayfalarının alt kısımları bir şekilde kesilerek bu bölümde hikâyelere, makalelere yer verilirdi. Gazete halkı bilgilendirmeyi amaç edindiğinden çoğu haberi sığağı sığağına okuyucuya ulaştırmıştır. Hatta bazen başka gazetelerde yazılan haberlerin yanlış, asıl doğrunun İkdam gazetesinde yayımlandığını iddia ederek okuyucu karşısına çıkmıştır. Gazetede yazılar sade ve anlaşılır bir Türkçe ile kaleme alınmıştır. Konular Osmanlı halkının her kesiminin anlayabileceği şekilde aktarılmıştır. Gazete Cumhuriyet'in ilanından sonra da yayın hayatına devam etmiş, 31 Aralık 1928 tarihi itibarıyla de yayın hayatı sonlanmıştır.

İkdam gazetesi Türk basın hayatında önemli bir yere sahiptir. Yayınlanmaya başladığı tarihlerde basın için sansür uygulanmaktadır, gazete bu sansüre rağmen halka haber sunmak için çalışmıştır. Yayın hayatına başlar başlamaz 1 ay süre kapatılması gazete editörü Ahmet Cevdet Bey'i yıldırmamış, bir ay sonra İkdam gazetesi kaldığı yerden yayın hayatına devam etmiştir. İkdam gazetesi yayın hayatı boyunca halka bilgi vermeyi prensip hale getirmiştir. Gazete sadece Politika konusunda değil kültür, sanat, edebiyat alanında da halkı bilinçlendirmeyi amaçlamıştır. İçinde pek çok yazarı bulunduran gazete devletin en prestijli gazetelerinden biri haline gelmeyi başarmıştır.

Böylesine önemli bir gazete hakkında çok sayıda çalışma yapılmıştır. Özellikle İkdam gazetesi kaynak alınarak 33 yüksek lisan, 3 doktora tezi hazırlanmıştır. Bu çalışmalar tarih, Türk dili ve edebiyatı, gazetecilik, sosyoloji, felsefe ve müzik anabilim dalları gibi farklı anabilim dallarında yapılmıştır. Asayiş konusunda ise yazılan birçok eser vardır. Çalışmamızı diğer kaynaklardan farklı kılan bir bölge dâhilinde İkdam gazetesi kaynak alınarak incelemeler yapan ve bu incelemeler sonucunda istatistiklerle suç oranlarını açıklayan çalışmadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GALATA VE EĞLENCE MEKÂNLARI

1.1. FETİHTEN 19. YÜZYILA KADAR GALATA TARİHİ

Galata, İstanbul'un Beyoğlu ilçesine bağlı bir semttir. Azapkapı, Tophane ve Galata Kulesi'nin arasında kalan bölge olarak tarif edilir.² Galata isminin; bu bölgede süt üretiminin yaygın olmasından dolayı “süt” anlamına gelen “galaktus” veya İtalyanca “merdivenli yol” demek olan “calata” dan geldiği ileri sürülmektedir. Bu bölgeye Bizans döneminde Pera da denmekteydi. Pera kelimesi karşı anlamına gelmekteydi. Bu yakıştırma, orada yaşayan yabancı tüccarlara karşılık yerli Bizans halkının yabancılığını da anlatan bir kelimedir.³

Günümüzde İstanbul'un eski semtlerinden biri semti olan Galata, tarih boyunca önemli bir yer olmuştur. Bizanslılar döneminde başlarda pek yerleşim yeri olmayan bu semt İstanbul'un surlarının dışında genellikle Cenevizliler ile Venediklilerin ikamet ettiği bir yerleşim yeri idi. Venedik ve Cenevizliler ile birlikte semt önemli bir ticaret merkezi olmuştur. Osmanlı öncesi Galata'nın nüfusu Cenevizliler, Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler olmak üzere dört ana gruptan oluşmaktaydı.⁴ İstanbul'un Osmanlı Devleti tarafından fethedilmesinden sonra semtin nüfusunda ufak eksilmeler olsa dahi Galata dikkat çekici bir büyüme gösterdi. Bölge nüfusu Fatih Sultan Mehmed'in saltanatının son on yılında ciddi anlamda Türkleşmişti. Öyle ki 1476'da Galata'da 592 Rum, 535 Müslüman, 332 Frenk [Avrupalı] ve 62 Ermeni hane bulunmaktaydı.⁵

Fetihten sonra Galata'nın Bursa pazarı ile etkileşimi arttı. Buradaki ticaret trafiği hızlandı⁶. Türkler, Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler, bu bölgeler arası ticarete, özellikle Karadeniz ticaretinin büyüyen Osmanlı başkenti için hayati öneme sahip olması nedeniyle, Kırım'daki Ceneviz limanlarının düşmesinden sonra, Cenevizlilerin yerlerini almaya başladılar.⁷ Böylece Galata bir yandan ticaret için önemli bir semt olmaya devam ederken

² Arbil Ötkünç ve Burcu Selen Coşkun, “Bir Yaratıcı Küme Örneği: Galata”, **İdealkent Dergisi**, 3 (7), 2012, 94.

³ İlber Ortaylı, “Galata”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, 13, İstanbul 1996, 303.

⁴ Halil İnalçık, **Osmanlı İmparatorluğu, Sultan ve Siyaset** (4. Baskı), 2, Kronik Yayınları, İstanbul 2020, 250.

⁵ Tamer Teoman, **19.YY. Seyyahlarına Gör İstanbul'da İktisadi ve Sosyal Hayat**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2006, 7.

⁶ İnalçık, **Osmanlı İmparatorluğu, Sultan ve Siyaset**, 266.

⁷ İnalçık, **Osmanlı İmparatorluğu, Sultan ve Siyaset**, 266.

diğer yandan da bu ticaretin bir sonucu olarak farklı kültürlerin kaynaştığı Osmanlı Devleti'nin Avrupa'ya açılan kapısı olma özelliğini kazandı.

19. yüzyıla gelindiğinde ise Galata yabancı elçiliklerin, otellerin, eğlence mekânlarının, Avrupaî tarzda mağaza ve kafelerin bulunduğu, ticaretin güçlü bir şekilde devam ettiği, sürekli değişen ve gelişen bir semt olmaya devam etmiştir. Bu değişim ve dönüşümün başlıca sebebi Karaköy Limanı'ydı. Semti canlı tutan liman ticareti, aynı zamanda ticaret için gelip giden tüccarların kaldığı, gezdiği ilk yerdir. Tüccarların ilk olarak bu semti görmesi, burada konaklaması Galata'nın değişmesine sebep olmuştur. Tabii bu değişim İstanbul'daki yaşantıyı olumsuz şekilde etkilemiştir. Öyle ki dönem Galata'sı şu şekilde tasvir ediliyordu;

...Beyoğlu, “Medeni“Avrupa'ya bir geçiş kapısı, kozmopolit yapısıyla, Parizyen kafeleri ve balo salonlarıyla şehrin Avrupaî dünyaya erişimine izin veren semtiydi. Ama aynı zamanda, ahlaki çöküşün katıksız bir sembolü, Avrupa kültürüne ait tüm kusuru ve pisliklerin bolca bulunduğu, iyi Müslümanı mahveden ve onu sağlığından servetinden ve inancından yoksun bırakan bir günah şehriydi. Alafranga Osmanlı züppelerinin en çok benimsedikleri yer burasıydı... Beyoğlu bir yandan hem teknolojik hem entelektüel yeniliklerin, hızlı değişimin, görece serbest sosyal etkileşimin ve bir o kadar da ahlaksızlığın değer olarak, her anlamda Avrupalılaştırmanın bir sembolü iken, sırf batı adabının göklere çıkarılması ya da lanetlenişinin zemini olmakla da kalmadı. Burası aynı zamanda bir karşı atak zemini, Avrupa'yla kendi koşullarında aşık atabilen ve onun mağlup edilebildiği, Osmanlı seçkinlerinin onları” “barbarlar” diye yaftalayan Avrupalıların gözünde kendi “medeni”liklerini ispatlama fırsatı buldukları bir yer haline geldi...⁸

Galata artık tüm milletlerin bir arada yaşadığı, Avrupalılaştırma adı altında her türlü, kuraldışı yaşantının ve asayişsizliğin döndüğü, Osmanlı'nın belki de en karanlık yüzünü gösteren semtti. Çünkü bu bölgelerde yabancı yerleşimciler, bunların temsilcilikleri, kiliseleri vardı ve bu durum, Galata'da ayrı bir dokuyu meydana getirmekteydi. İslam hukukuna bağlı Müslüman devletin Frenk yanıydı burası. Çoğu Müslümana göre kâfir semtti ama içten içe hep merak uyandıran, gidilip gezinilmek istenilen yerd. Başkent içinde Pandora'nın kutusu gibi duran, göreni büyüleyen, göremeyeni merak ettiren yerd. Semtin liman bölgesi olması ve gelişmesi, tüccarların yerli-yabancı işbirlikleri, uluslararası ticaret düzenine eklenme, şehrin göç alması ve yeni bölgelere doğru genişlemesi, söz konusu liman semtinde gündelik hayatı iki farklı kültürün şekillendiği iki farklı mekânı bir

⁸ Ebru Boyar ve Kate Fleet, **Osmanlı İstanbul'unun Toplumsal Tarihi**, çev. Serpil Çağlayan, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2014, 432.

arada barındıran niteliğe bürümüştü. Galata'da sosyal hayat, bir bakımdan mahallede bir bakımdan da çarşıda şekillenmişti. Galata yeni ticarî yapının merkezi olarak gelişme gösterirken, Suriçi'nde çarşı ve mahalle düzeni güç kaybetmiştir⁹ ve öyle ki Osmanlı kadınları bile bu ünlü Galata semtini merak edip gizlice buraya gidip semti gezmek isterlerdi. Avrupaî tarzda mağazalar burada bulunur, sefaretlerin hanımlarının giydiği kıyafetler buralarda satılırdı. Bu da kadınları daha çok cezbederdi. Gündüzleri panayır gibi olan semt gecenin çökmesiyle beraber gizlediği esrarı gün yüzüne çıkarırdı. Meyhaneler, gazinolar, umumhaneler kapılarını açar içerisi gerek Müslüman gerek gayrimüslim insanlarla dolardı. İçkiler içilir, oyunlar oynanılır, eğlenilirdi.¹⁰

19. yüzyıl Galata'sının etnik yapısını şu şekilde açıklayabiliriz; elli bin kadar Avrupalı yani İtalyan, Fransız, İngiliz, Alman ve Rus ile burada yaşayan Rumlar arasında hiçbir bağlılık ve din birliği yoktu. Hepsi de birbirlerine en zıt dinlere mensuplarmış gibi hareket ederlerdi. Çünkü mezheplere bölünmüşlerdi. Avrupalılar, bir arada olabilecekleri dokunulmaz ve tarafsız bir lokalin eksikliğini duyarlardı. Bu sebeple, Galata içlerinde sık sık paralı balolar düzenlerlerdi.¹¹ Düzenlenen bu balolar günden güne çoğalırdı. Çoğalmasında bir sıkıntı olmasa bile zamanla Müslüman halk da bu eğlence hayatına adapte olmaya başlamıştı. Önceleri sadece erkeklerin katılabildiği bu balolara zaman içinde kadınlar da dâhil oldu. Tüm bu Avrupaî etkileri, modaları, tarzları ve fikirleri ile Galata, birçok kişi için, boğaz kıyısında eğlenen kâfirlerin yurduydı. Galata şehrin geri kalanından farklıydı. O İstanbul'un kalbine yerleşmiş bir zehir ve tehlikeli bir Frengistan'dı. Galata'nın yabancılığı genelde tehlikeli olarak algılanmış ve bolca eleştirinin ve ahlak kınamaların odağı olmuştu. Beyoğlu'nun ahlaksızlığı yüzündendir ki İstanbul'un varlıklı erkekleri burada servetlerini sağlıklarını ve onurlarını kaybediyorlardı.¹² Galata'da genellikle çoğu Avrupalı olan Hristiyanlar ve Yahudiler yaşıyor bu nedenle sokakların görünümü daha az doğulu ve dolayısıyla o kadar ilginç değildi.¹³ Buraya gelen yabancı turistler sanki Osmanlı sokaklarında değil de bir Avrupa semtinde dolaşıyor hissine kapılırdı.

⁹ Arzu Yılmaz Aslantürk, "Tanzimat Sonrası Osmanlı Şehirlerinde ve Taşrada Yerel Hizmetlerin Yeniden Örgütlenmesi", **Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 10 (4), 2018, 144.

¹⁰ Ebru Boyar ve Kate Fleet, **Osmanlı İstanbul'unun Toplumsal Tarihi**, 432.

¹¹ Funda Çapan Özdemir, "Gerard De Nerval'in Gözüyle İstanbul'da Sosyal Hayat", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 7 (31), 2009,123.

¹² Ebru Boyar ve Kate Fleet, **Osmanlı İstanbul'unun Toplumsal Tarihi**, 355.

¹³ Francis Marion Crawford, **1890'larda İstanbul**, çev. Şeniz Türkömer, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2007, 70.

Devlet burada asayışı nasıl sağlardı peki? Bekçiler, zabıtalara, polisler daima semtin her sokağında olsalar dahi meydana gelen olaylara karşı önlem almak oldukça zordu. Yeniçeri ocağının kapatılmasından sonra ortaya çıkan asayişsizlik sorunu ve Galata'nın cezbeden tarafı görev başındaki memurları dahi görevlerinden alıkoyabiliyordu bunun yanı sıra bir de rüşvet olayları ile beraber Galata'da asayiş gittikçe zorlaşıyordu. Galata, polisin bile tedbirle yaklaştığı bir bölgeydi. Dar sokaklarında gün ve gece boyu inanılmaz bir faaliyet, hareket ve gürültü sürmekteydi. Burada hemen her şey satılmakta, örneğin aynı dükkândan, birbiriyle hiç ilgisi olmayan iki farklı ürünü satın almak mümkün olmaktadır.¹⁴

Baltalimanı Antlaşması'ndan (1838) sonra devletin dış ticareti 15 kat arttı. Edward C. Clark bu dönemde Osmanlı topraklarının Avrupalı tüccarlar için açık pazar haline geldiğini yazar. Bu ticaretin çoğunun başkent aracılığıyla yapılmış olduğu da açıktır. Galatalı bankerler, tüccarlar bu ticaretten en çok fayda gören kesimiydi bunların hemen hemen hepsi gayrimüslim veya yabancı pasaportlu kimselerdi.¹⁵ Şehrin Galata kısmında Rosenthal'in verdiği bilgilere göre kiralar yüzde 75 artmıştı ve bu kesimde adi suçlarda da bir artış vardı. Rosenthal bu adi suçları işleyenlerin Yunanlılar ve Ermeniler olduğunu söyler.¹⁶ Galata mahallelerinin payitaht içindeki merkezi konumu, yaşanan asayişsizlikleri şehir gözlemcileri için iyice katlanılmaz kılmaktadır. Zira kentsel modelleşmenin laboratuvarı, yabancılar için hem gidiş hem durak noktası olan bu sebepler başkentte hüküm süren düzenin örneği olmalıdır. Burada göze görünür bir şekilde öne çıkan imaj kaygısı, gazete haberlerinde görüleceği üzere sorunun bir türlü giderilememesi sebebiyle çözüm olarak suyun kaynağının merkezden uzaklaştırılması önerilmektedir.¹⁷ Sorun yaratan kahvehane, meyhane, umumhane gibi yerler başka yere taşınmıştır. Sorunu çözmek yerine Galata gibi önemli bir semtten sorunu uzaklaştırmayı tercih etmişlerdir. Tabii ki bu sorunların nasıl sorunlar olduğu da önemliydi. Tek bir olayda hemen taşıma söz konusu olmazdı ve bu taşınmalar genellikle umumhanelerde, fuhuşhanelerde uygulanırdı. Bölge halkı çoğu kez semtteki fahişelerden, içip sarhoş olup gelen müşterilerinden,

¹⁴ Nur Akın, **19. Yüzyılın İkinci Yarısında Galata ve Pera**, Literatür Yayıncılık, İstanbul 2011, 95.

¹⁵ Fulya Kasap , **19. YY. Osmanlı Yaşam Standartları**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2007, 40.

¹⁶ Kasap , **19. YY. Osmanlı Yaşam Standartları**, 40.

¹⁷ Noemi Levy Aksu, **Osmanlı İstanbul'unda Asayiş 1879-1909**, İletişim Yayınları, İstanbul 2017, 160.

taşkınlıklardan rahatsız olup defalarca şikâyet eder bu şikâyetlerin sonunda bu haneler başka yerlere nakil edilirdi, kapatılmazdı.¹⁸

Fransız Marion Crawford, Pera – Galata için şu cümleleri kaleme almıştı;

...Pera herkesin bildiği gibi Avrupa sefaretlerine ait kışlık ikametgâhların bulunduğu ve başarılı Levanten sermaye sahiplerinin buram buram kokan perişan mahalleler arasında kendilerine muhteşem saraylar inşa ettiği aristokratik bir semt.

Galata'ya gelince dünyanın en aşağılık insanların mayalandığı bira fiçisi adeta. Kasımpaşa'dan Tophane'ye kadar deniz kıyısında bir araya toplanmış bu gruhun bir benzerinin yeryüzünün başka herhangi bir şehrinde bulunabileceği şüpheli. Kriminal fizyonom öğrencileri için gerçekten ilginç bir bölge çünkü burada “medeni kriminal sınıflar“ diye adlandırabilecek insan türünün en aşağılık örnekleri yaşıyor. Yukarıda Pera'daki Avrupalıları korkutan bir diğer yakadaki Türklerin haklı nefret ve tiksintilerin hedefi olan bu insanlar Galata'nın iğrenç sokaklarını, zehirli mahallelerini, leş kokan meyhanelerini dolduruyor. Rumlar ve Ermeniler burada çeşitli illegal işlerle, kanunları hiçe sayarak kendilerine gayet güzel geçim temin ediyorlar. Hıristiyan olduklarından hepsi de Avrupa sefaretlerinden birinin koruması altında ve ülkenin siyasi durumu bu suçluların tutuklanıp cezalandırılmasını hemen hemen imkânsız kılıyor. Çünkü bu kimselerin özgürlüklerine en ufak bir müdahale, koruması altında oldukları hükümetin “casus belli”siyle sonuçlanır...¹⁹

Görüldüğü gibi semt üzerine araştırmalar yapmış, yazılar yazmış herkes Galata'nın Avrupaî tarzda gidişatının Osmanlı toplum ve ahlakî değerlerini bozduğunun altını çizmiştir. Dönemin eğlence hayatı oldukça rahatsız edici seviyelere yükselmiştir. Öyle ki Sur içi İstanbul'unda yetişen gençlerin, muhafazakâr mahallelerinden Beyoğlu'na eğlenmeye gitmeleri, o dönem insanı için önemli hala gelmiştir. Bir tarafta Avrupa tarzı Pera diğer tarafta Müslüman mahallelerden oluşan eski İstanbul. Buradan eğlenmeye gidenler Galata'nın arka sokaklarında kıyafetini değiştirip pantolon ve ceket giyer, kıyafeti bir poşete koyup dönüşte yine aynı yerde kıyafetini değiştirerek mahallesine dönerdi.²⁰ Devlet bu bölgede asayiş sağlamakta yeterli olmadığı için kabadayı ve külhanbeyleri türemiştir. Günümüzde ise Galata-Beyoğlu ciheti hala eğlence merkezlerindedir.

1.2. OSMANLI'DA FUHUŞ VE FAHİŞHANELER

Fuhuş; evlilik dışı cinsel ilişkiler, din ve ahlak ölçülerine uymayan her türlü aşırılık olarak tanımlanır. Daha genel bir kullanıma göre ise fuhuş; “ bir kadının evlilik dışı bir

¹⁸ Crawford, 1890'larda İstanbul, 71.

¹⁹ Crawford, 1890'larda İstanbul, 72.

²⁰ Sevde Harmandar, **Tanzimat'tan II. Meşrutiyet'e Kadar İstanbul'da Yeme-İçme Mekânları**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2019, 16.

biçimde meslek edinerek veya öncelikle para ya da herhangi bir maddi karşılık için vücudunu bir erkeğin cinsi tatminine sunmasıdır. Bunun yanı sıra kadının kadınla ve erkeğin erkekle veya erkeğin yukarıda belirttiğimiz şartlarda başka bir kadınla olan cinsel ilişkisi de fuhuş tanımını içinde yer alır.²¹ Osmanlı Arşivi'nde yer alan ve üst düzey Osmanlı devlet adamları ve diplomatları arasında geçen yazışmalarda fuhuşu tanımlamak için “Adab-ı Umumiyye ve İslamiyye Mugayir Davranışlar” kelimesi kullanılırdı.²² Müslüman ülkelerde fuhuşun çok yaygın olmadığını belirtmek gerekir.

Fuhuş, Osmanlı ve Avrupa tarihinde birbirinden oldukça farklı bir uygulamaya ve geçmişe sahiptir. Fakat 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra Osmanlı Devleti de giderek Avrupa'ya benzemeye başlamıştır. Müslüman toplumlarda fuhuşun yaygın olmamasının sebebi belki de 'haram' olgusunun kuvvetinden ve böyle bir etkileşimde bulunmadığındandır. Yani fuhuşun Müslüman toplumlarda belli bir süre artmama sebebi bu ortamın hiç oluşmamış olmasından kaynaklanmış olabilir.

Osmanlı'da özellikle Müslüman nüfusun yoğun olarak bulunduğu bölgelerde fuhuş, Avrupa'daki ülkelerde olduğu kadar ciddi boyutlara ulaşmamıştı. Ancak, İstanbul'da Bizans döneminden beri fuhuş olaylarına rastlanmaktaydı. Bunun belki de en büyük sebebi bu bölgenin diğer birçok memlekete nazaran çok kozmopolit bir yapıya sahip olmasındandı. Özellikle Galata semti, şehrin fuhuşa en uygun bölgesiydi. Birçok eğlence mekânını içinde bulunduran bu semt tabii ki fuhuşhaneleriyle de ünlüydü. Fuhuş yapılan diğer mekanlar, gayrimüslimlerce işletilen bazı meyhaneler, gizli genelevler, bazı hanlar ve hamamlar taşradan payitahta geçici bir süre çalışmak amacıyla gelen hamalların ve liman işçilerinin kaldığı bekar odaları vs. gibi yerlerdi.²³

Osmanlıların fuhuş meslek edinenlere nasıl davrandığını tam olarak bilemesek de çoğu zaman fahişelerin sürgün edildiğini biliyoruz. Bu tutum daha önce ifade ettiğimiz gibi bir nevi; şikâyetlere son vermek ve hadiseleri örtbas etmek gibi bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Sürgüne giden fahişeler orada başka meslek bilmediklerinden yine aynı işi sürdürebilirler. Bazen fahişelere iş öğreterek onları bu işten uzak tutma fikri de ortaya atılmıştır.

²¹ Günay Tümer, “Fuhuş”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, 13, İstanbul 1996, 209.

²² Kezban Acar, “Osmanlı Devleti'nin Son Yüzyılında Fuhuş Önleme Çabalarına Dair Bazı Tespitler (1810lar-1910lar)”, **History Studies International Journal of History**, 10 (9), 2018.

²³ Engin Kırılı, “Tanzimat Sonrasında Fuhuş Hadisesine Yaklaşımında Yaşanan Değişim”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 12, 2010, 43.

Kimi zaman fahişelere daha yıldırıcı cezalar da verilmiştir. Örneğin III. Selim fahişelerden birkaçını astırmış bazılarını ise bir daha fahişelik yapmayacaklarına dair kendilerinden söz aldıktan sonra onları İznik, Tekirdağ ve Mudanya'ya sürmüştür.²⁴ III. Selim'in bu caydırıcı cezaları fuhşu durdurmaya yetmemiş olsa bile bu işi yapanların gözünü korkutmuştur. Yine II. Abdülhamid döneminde de fuhşun önlenmesi için "kadınların faytona binmesi, hatta babaları ve kocaları bile olsa, bir erkekle bir arabaya binmesi" yasaklanmıştır.²⁵ Fakat ilerleyen yıllarda, Osmanlı Devleti'nin giderek zayıflaması ve Avrupalıların daha sık memlekete girip çıkmasıyla beraber Avrupalıların uğrak yerleri olan bölgelerde fahişeler ve fuhuşhaneler daha çok yaygınlaşmıştır.

Fuhşun Osmanlı Devleti'nde yaygınlaşması İslam hukukuna tamamen ters düşüyordu. Müslüman devlet anlayışında İslam'ın katiyen yasakladığı fuhuş yasaklanamıyor kontrol altında tutulmaya çalışıyor ve vergilendiriliyordu. Tanzimat'ın ilerleyen yıllarında Osmanlılar neden böyle bir tutum değişikliği içine gitti? Osmanlı Devleti'nde fahişelerin bir kısmı devletin asli vatandaşları iken aralarında Rus, Yunan, Sırp, Alman, Fransız, Romen, uyruklu kişiler de bulunuyordu.²⁶ Osmanlı tebaasından olanlar arasında öteden beri bu işi meslek edinenler olduğu gibi, muhaceret sonucu yalnız kalıp zor koşullar sonucunda bu işe girenler veya, I. Dünya Savaşı gibi sıkıntılı dönemlerde yokluk sebebiyle bu işe başlayanlar da vardı.²⁷ Bu ilk sebep olabilirdi Osmanlı kendi tebaası içinde bulunan kadınlara belki bu işi yasaklayabilirdi fakat diğer milletlerden olanlara karışamıyordu. İkinci sebep ise değişen hayat şartları Müslüman olan halk haram algısıyla bu işe yaklaşmıyor olsa dahi gayrimüslim halk için böyle bir engel bulunmuyordu. Bu sebeple yasaklayamıyorsa kontrol altına alması daha doğru bir yaklaşımdı. Müslüman bir devlet olmasına karşı birçok ulusu, birçok dini bünyesinde bulunduğundan Osmanlı Devleti'ne Müslümanlığa ters işler görüyordu demek haksızlık olur. Osmanlı Devleti çok uluslu devlet olmanın zaruriyetini yerine getirmiştir.

Elçilikler, kiliseler, bankalar, kârgir binalar, yabancı okullar, yabancı restoranlar, birahaneler vesaire ile Osmanlı aydınının Avrupa'yı izlediği semt olan Galata, Osmanlı'da ilk genelevlerin kurulduğu bölgeydi. 19. yüzyılın ikinci yarısının hemen başında Galata'da Saint Benoit Kilisesi civarındaki sokaklarda fahişeler, fuhuşhaneler sıklaşmaya

²⁴ Kırılı, "Tanzimat Sonrasında Fuhuş Hadisesine Yaklaşımda Yaşanan Değişim", 43.

²⁵ Acar, "Osmanlı Devleti'nin Son Yüzylında Fuhuş Önleme Çabalarına Dair Bazı Tespitler (1810lar-1910lar)", 6.

²⁶ Kırılı, "Tanzimat Sonrasında Fuhuş Hadisesine Yaklaşımda Yaşanan Değişim", 47.

²⁷ Kırılı, "Tanzimat Sonrasında Fuhuş Hadisesine Yaklaşımda Yaşanan Değişim", 48.

başlamıştır.²⁸ Galata'nın bu meşhur cinsel ahlaksızlığı ve fuhuşuyla savaşmak ve kontrol altına alabilmek için bu fuhuşhanelere numaralar vermiştir. Osmanlı Devleti İstanbul'daki fuhuşhaneler üzerinde ilk sağlık kontrolleri Galata'da uygulamaya başladı; bu kontroller Beyoğlu bölgesinden sorumlu Altıncı Daire'nin denetimi altında yürütüldü.²⁹ Bu sağlık kontrollerinin başlaması devletin fuhuşa yönelik yaklaşımındaki değişimi gösteriyordu, zira fuhuş daima mevcut olduğu halde, daha önce hiç resmen kabul edilmemişti. Oysa artık kabul ediliyor, vergilendirilir ve denetleniyordu. 1880'lerde, genelevlerde resmi olarak tayin edilmiş ve polis gücü tarafından desteklenen doktorlar tarafından fahişelerin haftada iki kere düzenli tıbbî muayenelerine başlanmıştır.³⁰ İlk süreli hastalıklar hastanesi olan kadınlara mahsus Nisa Hastanesi 1879'da Beyoğlu'nda kurulmuştur.³¹ Devlet 'frenği' hastalığının yaygınlaşmaması için hasta fahişelerin çalışma iznini belirten vesikasını ellerinden alıyor ve tedavi olana kadar memleketlerine gönderiliyordu³². Bu yüzden de bazen fuhuşhaneler kaçak fahişeler çalıştırıyorlardı.

20. yüzyılın başında, fuhuşa karışan kadınları korumaya yönelik adımlar atılmıştır. Örneğin, 13 Haziran 1905 tarihli bir belgede Heyet-i Teftişiyye-i Sıhhiye tarafından Galata'da Bülbül Sokağı'nda bulunan hanlar, bekar odaları ve apartmanlar teftiş edilmiştir. Buralarda çalışanlar sağlık kontrollerinden geçirilmiş ve bir hastalığa rastlanmadığı rapor edilmiştir.³³ Kadınların çalışmalarına karışılmamış fakat sağlıkları gözetim altına alınmıştır. Dâhiliye Nezareti'nden Dâhiliye Nazırı Müsteşarı Ali imzasıyla Emniyet Genel Müdürlüğü'ne gönderilen 25 Aralık 1910 tarihli, sokaklarda dolaşan fahişeler hakkındaki muameleye dair bir yazıda ise, müsteşar, sokaklarda dolaşarak fahişelik yapan kadınların çoğunlukla bu yola sefalet (duçar-i sefalet) ve geçim derdi (derd-i maişet) yüzünden düştüklerini, devletin bu kadınları ya Darülaceze'ye alması ya da onlara geçimlerini sağlayacak bir iş bulması gerektiğini belirtir. Ancak hükümet yetkilileri bu önlemlere başvurmadan, fuhuş yapan kadınları önce ailelerine ve yakınlarına teslim etmeye çalışmış; bu mümkün değilse, onlara iş temin etme yolunu denemiştir. Eğer ikinci önlem de

²⁸ Kırılı, "Tanzimat Sonrasında Fuhuş Hadisesine Yaklaşımında Yaşanan Değişim", 45.

²⁹ M.İnaç Özekmekçi, "Modern Devlet ve Tıp: II. Abdülhamit Döneminde, Frenği ile Mücadele", **Kadın Araştırmaları Dergisi**, 10, 2012, 95.

³⁰ Kırılı, "Tanzimat Sonrasında Fuhuş Hadisesine Yaklaşımında Yaşanan Değişim", 49.

³¹ Acar, "Osmanlı Devleti'nin Son Yüzyılında Fuhuş Önleme Çabalarına Dair Bazı Tespitler (1810lar-1910lar)", 12.

³² Kırılı, "Tanzimat Sonrasında Fuhuş Hadisesine Yaklaşımında Yaşanan Değişim", 49.

³³ Şehremaneti'nin 9 Rebiyülahır 1323 (13 Haziran 1905) tarihli yazısı, BOA, Y. PRK. ŞH, 13-43.

mümkün değilse, onları Darülaceze'ye yerleştirmiş veya hastanelere göndermiştir.³⁴ Osmanlı Devleti fuhuşhaneler için uzun bir süre belli bir yer tayin etmemiş bu yerler sokak aralarında işlerini yürütmeye devam etmiştir. Şunu da belirtmek gerekir ki belli bir yerleri olmamasına karşın her fuhuşhaneye numara verilmiştir, devlet bu mekânları gözetim altında tutmuştur.

Yoğunluklu olarak Galata'da bulunduğunu ifade ettiğimiz bu fuhuşhaneler asayiş açısından da büyük olumsuzluklara yol açmaktaydı. Meyhaneler ve gazinolarda işletenler fuhuşhanelere gelir burada müdavimi oldukları, sevdikleri kadınlar için olaylar çıkarırdı. Bu olaylar bazen yaralama bazen de cinayete son bulurdu. Elbette ki bunun tek sorumlusu kadınlar değildi fakat genellikle bu olaylarda zarar gören kadınlar olurlardı. Gazetelerde bu mekânlardan bahsedilirken fuhuşhane ya da umumhane, buradaki olaylardan ise 'uygunsuz' olarak bahsedilmiştir.

1.3. MEYHANELER

Meyhane genellikle içki içme, eğlenme amacıyla gidilen yerlerdir. Osmanlı'da alkol kullanımı 16. yüzyıl itibariyle bir sorun olmaya başlamıştır. Kanuni Sultan Süleyman Müslümanların içki içmesini yasaklayarak bu sorunu çözmeyi hedeflemiştir. Sadece Sultan Süleyman döneminde değil gelecek dönemlerde de içki hususunda birçok yasak konulmuş fakat 19. yüzyıla geldiğimizde bu yasaklardan hiçbiri kalmamıştır. Osmanlı içki içmeye bu kadar karşı koyduğuna mukabil aynı ölçüde meyhane açılmasına, işletilmesine de karşıydı³⁵. Müslümanların yönetmesine müsaade edilmeyen meyhanelerin işletmeciliği gayrimüslim halkın elindeydi.

Liman kenti olan İstanbul'da Osmanlı Devleti'nden önce de var olan meyhanelerin toplanma yeri Galata semtiydi. Fatih Sultan Mehmet dönemi metinlerinden olan *Latifi'nin Risale-i Evsaf-ı İstanbul* adlı eserinde; Galata'nın bir uçtan bir uca meyhanelerle dolu ayrı bir dünya olduğu ve burasının içkili âlemlere örnek olabilecek, güzellerle dolu bir yer olduğu dile getirilmektedir. Aynı metinde Tahtakale'nin de bir meyhane merkezi olduğundan bahsedilmektedir.³⁶

³⁴ Acar, "Osmanlı Devleti'nin Son Yüzyılında Fuhuş Önlene Çabalarına Dair Bazı Tespitler (1810lar-1910lar)", 10.

³⁵ Balıkhane Nazırı Ali Rıza Bey, **Eski Zamanlarda İstanbul Hayatı**, Haz. Ali Şükrü Çoruk, Kitap Evi Yayınları, İstanbul 2001, 178.

³⁶ Işıl Çokuğraş, **Bekâr Odaları ve Meyhaneler (Osmanlı İstanbul'unda Marjinalite ve Mekân)**, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, İstanbul 2016, 142.

Evliya Çelebi de Galata'yı meyhane ile eş tutar. Galata'nın Haliç kıyıları ile Orta Hisar civarında iki yüz kadar meyhane bulunduğunu, her birini beş yüzden fazla sarhoşun doldurduğunu, hanende ve sazandelerle yenip içildiğini, her türlü olayın Galata'da bulunduğunu yazar.³⁷

Meyhaneler gayrimüslim tebaadan, çoğunlukla Rumlar ve Yahudiler tarafından işletilirdi. Meyhane kapılarının girişlerinde buranın meyhane olduğuna dair gemi, Süleyman mührü gibi emareler bulunurdu.³⁸ İstanbul'un serseri ve ayak takımı buralarda toplanırdı. İçki içip eğlenilirlerken bölge halkını rahatsız edebilirlerdi. Sarhoş halleri ile meyhanelerden çıkıp ona buna sataşırlardı. Asayiş tehdit eden bu gibi olaylar için de hükümet tarafından özellikle Galata'da önemler alırdı.

Osmanlı Devleti'nde sarhoşa iyi gözle bakılmazdı. Sarhoşa kız verilmez, sarhoşun kızı alınmadığı gibi esnaf ahalisinden de alışveriş yapması hoş karşılanmazdı. Şahitliği kabul edilmez, camiye çağrılmazdı. Özellikle Müslüman tebaadan içki içenlerin karısıyla dahi konuşulmaz toplumdaki ayrıştırılmaya çalışılırdı. Fakat bu durum zamanla değişmiştir, hali hazırda Galata'da bulunan meyhaneler Müslüman tebaayı daha çok cezbe etmeye başlamıştır. Müslümanların içki tüketimi büyük ölçüde yasaklanmış olmasına rağmen içki içmek isteyen Müslümanlar, gizlice ve sarhoş olana kadar içmeye başlamıştır. Çünkü içme eyleminin az veya çok miktarda olmasının işlenen günahın derecesini artırmayacağına inanılmaktaydı.³⁹ Yani bir bardak da içsen aynı günah çok da içsen aynı günah anlayışı benimsenmiştir. İlerleyen dönemde artık meyhane müşterileri arasında Müslüman - gayrimüslim ayrımı yerine akşamcı ve sabahçı ayrımı başladı. Balıkhane Nazırı Ali Rıza Bey bu iki sınıfı şu şekilde açıklar;

Akşamcılar arasında zurafâdan nükteşinas, nekre-gû ve şuaradan zevat bulunduğu gibi güzel sesli musikişinaslar, keman çalanlar, neyzenler, giriftzenler, taklit yapan tuhaflar da bulunurdu. Uzak yakın demeyip İstanbul'un her tarafında akşamcılar meyhaneleri akın ederlerdi. Meyhane müdavimlerinin hempalarından bazı bed-mest olanlar ve meclisi allak bullak edenler de olur. Meyhanelerin münasip bir mahalinde büyük bir çingirak asılır ve meyhane kapısına da akşamları nöbetçi bir hizmetkâr konulmuş. Bunun sebebi de meyhane kapısının önünden bir zabıt geçecek olursa hizmet karın çingırağa çekip derhal meyhane kapısının kapatılması

³⁷ Evliya Çelebi, **Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi** (5. Baskı) , I (II), haz. R. Dankoff-S. A. Kahraman-Y. Dağlı, İstanbul 2006, 350.

³⁸ Çokuğraş, **Bekâr Odaları ve Meyhaneler (Osmanlı İstanbul'unda Marjinalite ve Mekân)**, s.146.

³⁹ İhsan Erdiçli, "Sarhoşluktan Keyif Haline: Osmanlı İstanbul'unda İçki İçme ve Meyhâne Âdâbı", **Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)**, 47, 2020, 28.

için imiş. Zabit geçtikten sonra yine kapı açılmış. Eskiden men-i müskirât hakkında pek sıkı takayyüdâtta bulunurlarmış. Memleketin asayîşi ne memur olan yeniçeri ağası esvâk ve pazarı dolaşırken şehirde ve etrafta ve civarda nehy-i müskirât eder ve tuttuğu sarhoşun dirliği yoksa hadd-i meşrûu vurur ve dirliği varsa zabıtine gönderip hadd-i şer'i vurulmasını ona tahmil edermiş. Bu çingirağın bir hizmeti de, çünkü ehl-i keyf muhabbete koydukları cihetle dağılmak vakti geldiğinin farkında olamadıklarından avdet zamanının hulûlünü bunları haber vermek için çingirak çalınmış. Meyhanelerden kalkıp evlerine gelmek için herkes semtlisi ile birleşir sohbet ederek gelirler.

Bu akşamcıların bir de sabahçıları vardır bunlar mahmurluk bozmak için meyhanelere gelirler. ⁴⁰

Sarhoşların ayrımı bu şekilde olurken 19. yüzyılda meyhaneler dolup taşmıştır.

Peki, sarhoşlar İstanbul asayişini nasıl etkiledi? Meyhaneye gidip ehlikeyif olan sarhoşlar buralardan çıktıktan sonra öteye beriye bulaşır, huzursuzluk çıkarır, bazen de sarhoşluğun verdiği sersemlikle denize düşerlerdi. Fazla saker hal ile arkadaşlar aralarında da tartışmaya tutulur bu tartışmalar da genellikle yaralanmalarla son bulurdu. Özellikle Galata çevresinde sayıca fazla olan meyhanelerden çıkan sarhoşların asayîşi sekteye uğratmaları oldukça alışagelmış bir durumdu. Böyle durumlarda bekçiler, zabıtarlar veya polis memurları olaylara dâhil olur bazı zamanlar onlarda sarhoşların azametine uğrarlardı. Gazetelerde bu haberlere sıklıkla yer verilir. Meyhanede geçen asayişsizlik olaylarında; olayın gerçekleştiği meyhanenin adı, olaya karışanlar ve görevli memur tarafından neler yapıldığı yazılmıştır. Hatta bazen bazı ciddi olayların mahkeme kayıtları da gazetelerde yer bulmuştur.

1.4. OSMANLI'DA SUÇ ORTAMI OLARAK KAHVEHANELER

Osmanlı Devleti'nde ilk kahvehane Kanuni Sultan Süleyman döneminde açılmıştır. İstanbul'un ilk kahvehanesi Tahtakale'de Halep'ten ve Şam'dan gelen Hekim ve Şems adındaki iki kişi tarafından 1554-55 senesinde açıldığını söyleyen Peçevî, Tahtakale'de açılan bu kahvehanenin keyfe tutkun İstanbulluların özellikle de okur yazar kısmından zariflerin toplanma mekânı olduğunu ifade etmiştir. Kahvehaneye gelenler yirmişer, otuzar yerde meclisler kurarak kimi kitap okur, kimi tavla ve satranç oynar, kimi de yeni gazeller söyleyerek maarıftan söz ederek nice akçeler ve paralar harcarlardı.⁴¹ Osmanlı Devleti'nde ilk kahvehaneler camilerin yanında açılmış, sosyal işlevleri olan imaret kahveleridir. Namaz vakitleri arasındaki boşluğu insanlar kahvehanelerde doldurmuş, küçük kulübeler

⁴⁰ Balıkhane Nazırı Ali Rıza Bey, *Eski Zamanlarda İstanbul Hayatı*, 181.

⁴¹ Değirmenci, 'Kahve Bahane, Kahvehane Şahane: Bir Osmanlı Kahvehanesinin "Portresi"', 120.

biçiminde olan bu yerlerde çay içip sohbet etmişlerdir.⁴² Kahvehaneler, insanların birbirini görüp sohbet ettiği yerler olmanın yanında bilgisiz insanların, gidecek yeri olmayan sefillerin de sığınağı haline gelmişti. Bu gibi insanlar dedikodu ve gıybetle vakit geçirdiği gibi bu mekânlara kumar oynayıp para kazanmak için gelenler de olmuştur.⁴³ Kahvehanelere bir süre sonra ilgi oldukça çoğalır insanlar camileri boşaltıp kahvehaneleri doldurmaya başlarlar. Bunun üzerine kahvenin dinen uygun olmadığı üzerine fetvalar verilmeye başlanır.⁴⁴ Fakat gün geçtikçe kahvehaneye olan ilgi azalmayınca bu defa yasaklar boy gösterir. Devletin bu yasakları koymaktaki amacı insanların bir araya gelip çay-kahve içmelerini engellemek değildir. Başta kahvehaneye gelip kitaplar okuyup ilim sohbetleri yapan gürhunun yerine artık kahvehanelere gelip devlet ve hükümdar hakkında çene çalıp, kumar oynayan ve camileri doldurmak yerine buraları dolduran milleti bu kötü alışkanlıktan vazgeçirmektir.

19. yüzyılda her konuda değişme kaydeden Osmanlı Devleti kahvehaneler konusunda da dine aykırılık fikirlerinden kurtulmuştur. Artık dine aykırı her hangi bir sorun olmamasına karşın bu defa başka sorunlar vardır; ahlak ve asayiş. Kahvehaneler tıpkı meyhaneler gibi her türlü içkinin ve afyonun içilebildiği, kavga ve dövüş mekânları olarak anılmaya başlamıştır. Kahvehanelerin barındırdığı insan kitlesi, Türk aydınlarının hayal ettiği ilerici, batıcı ve yenilikçi bir toplum oluşturabilme idealine bir engel teşkil edecek nitelikteydi.⁴⁵ İlk kuruldukları zamanın aksine artık insanlar kahvehaneye ilim sohbetleri, namaz vakitlerini beklemek ya da kitap okumak için gelmiyordu. Artık kahvehaneler boş vakit geçirmek için en güzel yerlerdi. Batılı seyyahların anlatılarını süsleyen, bir köşede tüm gününü nargile ve kahve içerek keyif çatan ıssız güçsüz Osmanlı kahvehane müdavimi imgesi, Osmanlı Devleti’ni nitelendirmek için kullanılan ‘hasta adam’ klişesiyle âdeta özdeşleşmiştir.⁴⁶ Knut Hamsun’un 1899 yılında İstanbul’a yaptığı seyahati kaleme aldığı Hilâlin Altında (1905) adlı eserinde, İstanbul kahvehanelerinin “İş aramak üzere pazarda gezinen üstü başı dökülen ameleden, serçe parmağı yakut yüzüklü asil beyefendiye kadar” çeşitli sosyal sınıftan erkeklerin iş öncesi ve sonrası düzenli uğrak

⁴² Kadir Ulusoy, “Türk Toplum Hayatında Yaşatılan Kahve Ve Kahvehane Kültürü (Bir Sözlü Kültür Ve Sosyal Çevre Eğitim Çalışması)”, **Millî Folklor Dergisi**, 23, 2011, 162.

⁴³ Uğur Akbulut, “Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinde Kahvehanelerden Kaynaklanan Sosyal Sorunlara Dair Bazı Tespitler”, **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, 54, 2015, 564.

⁴⁴ Akbulut, “Kahvehanelerden Kaynaklanan Sosyal Sorunlar”, 564.

⁴⁵ Ulusoy, “Türk Toplum Hayatında Yaşatılan Kahve ve Kahvehane Kültürü (Bir Sözlü Kültür Ve Sosyal Çevre Eğitim Çalışması)”, 163.

⁴⁶ Suna Timur Ağıldere, “Batılı Seyyahların Gözünden İstanbul ve Cezayir’de Kahve Kahvehane ve Kültürü (17. YY- 19. YY)”, **Millî Folklor Dergisi**, 31 (122), 2019, 24.

yeri olduğundan, ve buralarda “ hayal dünyalarına” dalarak ortaklaşa bir keyif kültürünü paylaştıklarından söz etmiştir.⁴⁷ Seyyahların da yazdıkları üzere kahvehaneler çeşitli etnik grupların bir arada bulunduğu sohbet edip, nargile ve içki içtiği yerler olmuştu. Bu dönemde kumar da kahvehanelerde daha sık oynanmaya başlamıştır. Kumar kahvehanelerin saygınlığını azaltan ve pek çok şikâyetin konusu olmuştur. Tüm yasaklara rağmen önü alınamayan türden bir faaliyet olarak varlığını sürdürmüştür.⁴⁸ Kahvehaneler gündüzleri açıktı ve kapatılmasına dair herhangi bir saat aralığı bulunmamaktaydı. Meyhanelerde ise bir kapanma saati mevcut olduğundan içkisine devam etmek isteyenler, içmeye sabahtan başlamak isteyenler de kahvehanelere giderlerdi.

Kahvehanelerde asayiş sorununa gelecek olursak her kahvehanenin kendine ait bir topluluğu bulunmaktaydı.⁴⁹ Kahvehanelerde içtikten sonra kafası dumanlı olan sarhoşların kavgaları, kumar oynarken yaşanan anlaşmazlıklardan sonra çıkan kavgalar, sohbet esnasında anlaşamayıp kavgaya tutuşanlar gibi birçok olay meydana gelmiştir. Bu kavgalarda bazen gerekli memurların olay yerine gelmesiyle sonuca bağlanırken bazen memur olay yerine gelse dahi oradan biz anlaştık diye gönderilirlerdi. Bunun nedeni kahvehanelerde bulunan kabadayı ve külhanbeyleriydi. Her kahvehanede sakin neredeyse bir kabadayı bulunmaktaydı. Külhanbeyleri genelde daha küçük yerlerde bulunurlarken kabadayılar genelde büyük işlerle ilgilenirlerdi. Kabadayılar kendi meselelerini kendileri hallederlerdi. Olaylar her zaman olduğu gibi yine eğlence merkezlerinin ağırlıkta olduğu Galata semtinde yoğunlaşmaktaydı. Gazete haberlerinde bu kişilerden kabadayı ya da külhanbeyi olarak bahsedilmez bu kişilere serseri ya da derbeder takımından denilirdi. Bu gruplar halkın her kesiminden olabilirdi. 19. yüzyılın sonu 20. yüzyılın başında Osmanlı Devleti’nde kabadayı külhanbeyi olayları alışagelmmişti.

⁴⁷ Ağıldere, “İstanbul ve Cezayir’de Kahve Kahvehane ve Kültürü”, 26.

⁴⁸ Akbulut, “Kahvehanelerden Kaynaklanan Sosyal Sorunlar”, 565.

⁴⁹ İkdâm gazetesinde çıkan olaylarda olayın çıkarıcısının ya da olayda mağdur olanın kimliğini tanımlamak için falancanın kahvesinde sakin ibaresi yer almaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

GALATA'DA ASAYİŞ

2.1. 1894-1900 YILLARI ARASINDA OSMANLI GALATA'SINDA ASAYİŞ

Tanzimat döneminden itibaren Osmanlı resmi belgelerinde ortaya çıkan asayiş kelimesi, Farsça kökenlidir ve 19. yüzyıl sonuna ait sözlüklerde huzur, sükûnet, barış veya kamu düzeni şeklinde tanımlanır.⁵⁰ Yukarıdaki başlıklarda birçok kez değindiğimiz asayiş meselesi Osmanlı Devleti için oldukça önemli bir husustur. Özellikle Galata semtinde bu asayişin sağlamak Osmanlı'nın yabancı devletlere karşı olan imajı için önemlidir. Çünkü Galata, Osmanlı Devleti'nin Avrupa'ya açılan kapısıydı. Bu kapının sağlam durması gerekliydi. Tüm etnik yapıları içinde bulunduran semt, eğlence hayatının başkentiydi. Aynı zamanda yukarıda da belirttiğimiz gibi konsolosluklar, yabancı elçilerin, zengin Levantenlerin evleri burada bulunmaktaydı. Hem eğlence hayatını içinde barındıran hem de bu kadar mühim insanların ikametgâhı olan bu semtin güvenliği nasıl önemli olmazdı ki?

Bölge bekçiler, zabıta ve polis memurları olmak üzere üç koldan korunmaktaydı. Bekçilerde sadece sopa ve düdük olurken zabıta ve polislerde ateşli silah vardı. Karakollar Osmanlı Devleti'nin asayiş merkezleriydi. Karakollarda çok sayıda polis memuru çalışmaktaydı. 1880 yılında İstanbul'da 165 polis, komiser ve çavuş, 800 adette polis eri bulunmaktadır.⁵¹ Beyoğlu ve Galata'da ise iki ayrı karakol vardır.⁵² Sadece bu bölgede değil İstanbul'da tüm bölgelerde asayiş ile ilgili ciddi sorunlar olduğu bu sorunları çözmek için polis teşkilatının canla başla çalıştığı bu yüzdende iki defa maaş almaları gerektiği Polis Nazırı Seyyid Hafız Ahmed tarafından Padişah'a bir rapor olarak sunulmuştur.⁵³ 1897 yılında ise İstanbul'da bulunan polislerin şehrin asayişini sağlamakta yetersiz olduğu bu yüzden polis sayısı ve maaşları artırılmıştır.⁵⁴ 1.464 olan polis memuru sayısı 2.000'e çıkarılmıştır.⁵⁵ Bunun yanı sıra Osmanlı Devleti önemli bölgelerde çalışan asayiş memurlarına özel olarak da zam yapılmasına karar verdiği zamanlar olmuştur. Örneğin 17 Haziran 1896 yılında Yıldız Saray-ı Hümayunu, Başkitabet Dairesi, Beyoğlu jandarma

⁵⁰ Aksu, **Osmanlı İstanbul'unda Asayiş 1879-1900**, 59.

⁵¹ BOA, Sadaret Mektubî Kalemi Mühimme Evrakı (A. MKT. MHM), 485/23.

⁵² İstanbul Büyükşehir Belediyesi, **Asayiş Berkemal**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2013, 10.

⁵³ Zaptiye Nazırı tarafından Yıldız Sarayı'na gönderilen 29 Nisan 1296 (11 Mayıs 1880) tarihli arz, BOA, Y. PRK. ZB, 1/45.

⁵⁴ Ek 1: 1897 Yılına ait polis memurları maaş listesi.

⁵⁵ Rebiyülahır 1315 (13 Eylül 1897) tarihli hususi irade, BOA, İ. HUS, 56-34.

kumandanı Hüseyin Paşa'nın maaşına üç bin kuruş zam yapılması kararlaştırılmıştır.⁵⁶ Devlet asayişini sağlayan memurlara sadece maaş konusunda değil onların barınmaları konusuna da önem göstermiştir. 1897 yılına kadar İstanbul'da Asakir-i Şahanenin yağmur ve soğuktan koruyan 23 adet baraka varken 11 Ocak 1897 yılında Beyoğlu'na on ve Üsküdar'a sekiz adet daha baraka yapılması kararlaştırılmıştır.⁵⁷ Buna benzer olarak jandarma ve polis memurlarının da kar ve yağmurdan etkilenmemeleri için İstanbul'un 23 ayrı noktasına baraka yapılması talep edilmiştir.⁵⁸ Osmanlı Devleti asayişini sağlamakla görevli olan bu memurların her bir kademesine değer vermiş, böylece memurların görevlerini daha istekli yapmalarını amaçlamıştır.

Osmanlı Devleti kavgalar çıkmasını diye Galata gibi eğlence mekânlarının çok olduğu bölgelerde daha fazla tedbirler almıştır. Polis ve karakol sayısı semt dâhilinde arttırılmıştır. Bunun haricinde zaman zaman şehre girip çıkan ve asayiş sorunu teşkil edebilecek potansiyelde olan durumlarda daha önceden önlemler alınmıştır. Örneğin Rusya'dan Galata cihetine çıkan vapurlarda ki insanlar balozlarda ve şurada burada vakit geçirmelerine izin verilmeyerek derhal konsolosluklarına ulaştırılmalıdır. Sarhoş ise balozlarda kavga ve taşkınlık çıkartmadan, kaptanları tarafından daha öncede denildiği gibi balozların önünde bir noktada bir buçuk saat kadar kalabilecektir. Fakat taşkınlık çıkarırsa bu defa Rus konsolosluğuna verilmeyerek Osmanlı Devleti tarafından yargılanacaktır. Böyle bir durumda kaptanlar olay daha fazla büyümeden derhal zabıtaya haber verecektir. Ayrıca herhangi bir yolsuzluğa meydan verilmemesi için iradeli iki memurun görevlendirilmesi gerektiği karar alınmıştır.⁵⁹ Osmanlı Devleti'nin amacı yaşana bilecek asayiş sorunlarını daha yaşanmadan önleyebilmektir. Yine bir başka belgede ise Li-eclisseyahatla İstanbul'a yüz on kişilik bir Yunan Musiki Kumpanyası gelmiştir. Beyoğlu'nda Doğru Yolda Yunan Konsolosluğu önünde marş-ı hazret-i şehriyariyi ve Yunan marşını söyledikten sonra konsolosluğa girdikleri ve bunların kendilerine mahsus beyaz bandırası ve otuzunun formalı elbise bulunduğu gibi yarın dahi Tepebaşı bahçesinde müzik çalacakları bildirilmiştir.⁶⁰ Burada ise yarın yapılacak olan Tepebaşı bahçesinde ki gösteride asayişin önemli bir şekilde sağlanması gerektiğini haber vermektir.

⁵⁶ 6 Muharrem 1314 (17 Haziran 1896) tarihli hususî irade, 162.BOA, İ. HUS, 48-6.

⁵⁷ 7 Şaban 1314 (11 Ocak 1897) tarihli hususî irade, BOA, İ. HUS, 51-60.

⁵⁸ 2 Cemaziyülevvel 1314 tarihli hususî irade, BOA, İ.HUS.50-2, .

⁵⁹ Dâhiliye Nezareti'nden Zaptiye Nezareti'ne gönderilen 19 Kanun-i sani 1314 (31 Ocak 1899) tarihli tezkire, BOA, Y. PRK. ZB, 22-28.

⁶⁰ Beyoğlu Mutasarrıflığı tarafından Mabeyn-i Hümayun Başkıtabeti'ne gönderilen 29 Mart 1309 (10 Nisan 1893) tarihli tahrirat, BOA, Y. PRK. ZB, 11-34.

Bu belgelerin yanı sıra semt içinde bir tuhaflık sezildiğinde veya bir ihbar aldığında gereğini derhal yapmıştır. Bir belgede Galata'da açılmış olan kumarhaneler de darp ve yaralama gibi olaylar meydana gelmesinden dolayı zabıtaya ihbarda bulunulmuş olduğu fakat zabıttan bir cevap alınmadığı yazılmıştır. Daha sonra kumarhanenin önce bir Yunanlıya sonrada bir Avusturyalıya devr olunduğu anlaşılmıştır. Kumarhanelerin açık bulunması ve oralarda bir takım suçlunun toplanması uygun olmayacağından kumarhane kapatılmıştır. Galata zabıtasının ise ıslah edilmek zorunda olduğu anlaşılmıştır.⁶¹ Yine bir başka belgede ise Sabıkalı takımından Karamanlı Binayot'un Galata'da Şeftali Sokağında yirmi iki numaralı hanesinin üst kat odasına her gün üstü başı temiz İslam ve Hristiyan birçok kişinin gidip gelmekte olduğu ihbar edilmiştir. İhbar sonunda inceleme başlatılmış haneye girenlerin kimler olduğu ne için girip çıktıkları incelenmeye başlamıştır.⁶² İki belgeden de anlıyoruz ki Osmanlı Devleti kendine yapılan ihbarları asla göz ardı etmemiş, olayların peşine düşerek asayişsizliği engellemeyi amaçlamıştır.

Asayiş haberlerinde dikkat çeken noktalardan biri olayların genellikle hep geceleyin meydana gelmiş olmasıdır. Gece vakti ortalığın karanlık ve sakin olması, bölgedeki insan yoğunluğunun azalması suç için uygun ortam hazırlamaktaydı. Hırsızlıklar genellikle gece yapılır, bu sayede güvenlik güçleri gelmeden oradan kaçılabilirdi. Hırsızlar soymak istedikleri yerlere genellikle sabah vakti gidip gözlem yapar ve bir plan dâhilinde gece ise soygun işini gerçekleştirirdi. Bu yolla aşağıda okuyacağınız gibi birçok hırsızlık olayı yaşanmıştır. Geceleri suç oranının artmasının bir başka nedeni ise sabah vakti işten güçten kahvehanelerde içmeye fırsat bulamayanların akşam vakitlerinde rahat bir şekilde içki içmesindedir. İhtikten sonra kafaları güzel olan kimseler başta kendi aralarında meyhanelerde taşkınlıklar çıkarırlar, meyhaneci meyhane imajının çizilmesinden korktuğundan bunları derhal dışarı atardı. Bu defa yolda evlerine giderken ona buna sataşır huzursuzluk çıkarırlar ya da düşkün oldukları fahişelerin kaldıkları yerlere gidip gelen müşterileri, içerideki kadınları rahatsız ederlerdi. Sarhoşların verdiği huzursuzluk bitmezdi. Husumetli oldukları kimseleri, ihtikten sonra bulup intikam için yaralayanlar, öldürenler pek fazlaydı. İncelediğimiz gazete nüshalarında yer alan yaralama ve cinayet haberlerinin neredeyse tamamı Galata'da işlenmekteydi.

⁶¹ Sadaret'ten Yıldız Sarayı'na gönderilen 29 Zilhicce 1324 (13 Şubat 1907) tarihli tezkire, BOA, Y. A. HUS, 508-178.

⁶² Zaptiye Nezareti'nden Beyoğlu Mutasarrıflığına gönderilen 19 Nisan 1322 (2 Mayıs 1906) tarihli tahrirat, BOA, ZB, 385-109.

Sarhoşların dışında fahişeler Galata'nın bir başka sorunuydu. Bu kimseler ara sokaklarda ansızın karşınıza çıkabilecekleri gibi umumhanelerde, fuhuşhanelerde de ikamet ederlerdi. Bu kadınlar yüzünden erkekler arasında kavga yaşanır bunlardan birçoğu bu kadınlar uğruna gençliklerini heba ederdi. Kadınlar fuhşun yanı sıra dolandırıcılık ve hırsızlık da yaparlardı. Kendilerine eğlenmek maksadıyla müşteri olarak gelenleri kandırarak bu kişilerin paralarını alırlardı.

Dolandırıcılık hususu ise Galata'da sarraflık, bankerlik ve arabacılar başta olmak üzere daha nice esnafın mağdur olduğu konudur. Sahte banknotlar basılarak kandırılmaya çalışanlar, bu şu kadar para eder deyip dolandırmaya çalışanlar pek mevcuttur. Fakat bunun yanı sıra verdiği paranın değerini bilmeyip kendi kendini dolandıranlar da mevcuttur. Daha sonra paranın kıymetini anlayıp geri dönseler dahi çoğu kez paranın yerinde yeller eser. Bu gibi sorunlar mahkemelere taşınırdı.

Sultan II. Abdülhamid döneminde Galata'da asayiş sıkıntısı mevcuttur. Bunun nedeni belki de bu ışıltılı dünyaya güvenlik kuvvetlerinin de bir şekilde kendini kaptırmasıdır. Bu uğurda nice memur görevinden alınmıştır.

Asayiş sorunları bir şekilde çözüme bağlanmış, suçlular cezalarını çekmek için bazen para ödemiş, bazen başka cezalara çarptırılmış ve bazen de hapishanelere girmiştir. Fakat günümüzde dahi bitmeyen asayiş problemlerinin o dönem Osmanlısında bitmesini beklememiz mümkün değildir. Zira konum itibarıyla ehemmiyeti çok büyük olan bu semt her daim asayişsizliğe zemin hazırlayacak bir merkezdi.

2.2. KAVGALAR VE CİNAYETLER

Giriş bölümünde de bahsettiğimiz üzere İstanbul'da özellikle Galata-Beyoğlu semtinde birçok etnik yapı ve eğlence mekânı bulunmaktaydı. Bu semt ayrıca Osmanlı Devleti'nin Avrupa'ya açılan kapısı olmasıyla da birçok ziyaretçinin uğrak mekânıydı. Böylesine karmaşık bir mahiyete sahip bu semtte asayiş sorunlarının yaşanması kaçınılmazdı. Bu bölümde ele alınacak olan asayiş sorunu, kavgalardır.

Kavgalar bir anda patlak veren bazen oracıkta tatlıya bağlanırken bazen de yıllar boyu husumeti tutulan, insanların yaralandığı, öldürüldüğü, katil veya zanlı olduğu bir olay örgüsüdür. İkdam gazetesinin haberlerinde kavganın neden, hangi sebeple başladığına dair çok az bilgi bulunur. Genellikle “henüz bilinmeyen bir sebeple” ibaresi yer alır. Semtin genelinde kavgaların çoğu sarhoşluk halinin vermiş olduğu keyfiyetten ortaya çıkardı.

Kavga olup biter taraflar yaralanır ya da ölür fakat sabah olunca kimse bir şey hatırlamazdı. Kavgalar bazen asayiş memurlarına nakil edilmez, taraflar kendi aralarında sorunu çözerlerdi. Örneğin 19 Ekim 1894'te Galata'da bir cinayet haberi işlendiği bildirilmiştir. Habere göre, şerbetçilik yapan Fevzi yeğeni 15 yaşındaki Celil ile yeğenin arkadaşı Nuri'yi yanına alarak onlara şerbetçiliği öğretmiş ve bunlarla şerbetçilik yapmıştır. Bir süre sonra Fevzi memleketine geri dönünce Celil ile Nuri de kavga ederek şerbetçilik işinden ayrılmışlardır. Kavga neticesinde birbirleriyle konuşmayan iki taraf kavgayı polise yansıtmamış meseleyi kendi aralarında çözmek istemişlerdi. Ancak birkaç gün sonra Celil aniden ortadan kaybolarak bir hafta kadar görülmemiştir. Galata'da Arap Camii'nin Minare Sokağı'nda Ali Kâhya Hanı'ndaki bir odadan dayanılmaz şekilde kötü bir koku gelince oda kapısı açılarak içeri girilmiştir. Odada yerde bir ceset bulunmuştur, hemen polise haber verilmişti. Yapılan incelemede çürümeye yüz tutmuş olan cesedin Celil'e ait olduğu anlaşılacak soruşturma başlatılmıştır. Tahkikat neticesinde katilin Nuri olduğu bir hafta önce Celil'in kaldığı odaya gelerek burada Celil'i öldürdükten sonra pencereden kaçtığı öğrenilmiştir.⁶³ Katilin Nuri olduğu öğrenildikten sonra Nuri kaçmaya çalışmış ama çok geçmeden yakalanmıştır. Yapılan aramalarda kaldığı odada Celil'i öldürdüğü kanlı bıçak ve bir silah bulunmuştur. Haberde görüldüğü üzere iki taraf arasında bir konudan anlaşmazlık çıkmış ve kavga başlamıştır. Belki kavga esnasında da birbirlerine zarar vermişlerdi, fakat bu işi polise intikal ettirmek yerine kendi aralarında çözmeye karar vermişler ve bunun neticesinde Celil hayatından olmuştur. Polise intikal ettirmedikleri olayı yine polis çözmüş ve Celil'in katili olarak Nuri'yi yakalamıştır. Asayişten sorumlu yetkililer kendine intikal eden kavgalarda, anlaşmazlıklarda tarafların polis istemiyoruz sözlerine kulak asmaz. Kendi üzerlerine düşen görevi yapmaya özen gösterirlerdi. İncelediğimiz haberlerin hiçbirinde olaya şahit olup, polis istemiyoruz lafıyla olay yerinden ayrılan polise rastlanılmamıştır. Polis memuru görevinin gerekliliklerini yapmış, soruşturma başlatılmıştır.

Yine Galata'da Sörpile'nin otelinde kavga eden Mehmet ve Rizeli Recep'i ayırmak için olay yerine polisler gelmişti. Bu defa iki şahıs kavgalarını yarıda keserek olaya müdahale etmeye gelen polis memurları Ziya ve Hasan efendilere silah çekmişlerdi. Amaç olaya polis memurlarını karıştırmamak kendi aralarında meseleyi çözmektir.⁶⁴ Bu olay sonucunda ikisi de yakalanmış ve polis memurlarını öldürmeye teşebbüsten

⁶³ İkdâm, 19-20 Ekim 1894.

⁶⁴ İkdâm, 3 Mayıs 1895.

yargılanmışlardır. Osmanlı Devleti kendi memuruna yapılan bu saldırıyı görmezden gelmeyerek asayiş konusundaki tavrını sergilemiştir. Kavga ederken polis memurlarına karşı birlik olan taraflara göz yummak devlete ve polise olan saygıyı zedelemektedir. Devletin asayiş konusunda göstereceği ufak bir müsamaha kendi zararına olduğundan buna asla izin verilmezdi.

7 Ekim 1894 tarihli bir başka gazete haberinde Galata'da akşam saat 6 sularında Yorgancı Çarşısı tramvay yolunda nedeni bilinmeyen bir kavga çıkmıştı. Taraflar sorunu aralarında çözmek istemiş ancak birbirlerini yaralamışlardı. Bundan sonra hadise yatışmış ancak yaralılardan birinin sürüklenerek götürüldüğünü gören Bekçi Hüseyin ve Polis Memuru Ömer efendilerin müdahalesiyle olay hakkında soruşturma başlatılmıştır.

Bu üç gazete haberde görüldüğü üzere çıkan kavgalar polise yansıtılmak istenmiyordu. Fakat bu haberlere bakıp Osmanlı Devleti'nin yeterince güvenlik gücü yoktu ya da taraflar istemezse polisin ruhu bile duymaz demek yanlıştır. Osmanlı Devleti polis ve zabıta memurlarının yanı sıra mahalle bekçileriyle de asayiş elinde tutuyordu. Kavgalar polise intikal etmese bile mutlaka bir güvenlik gücünün bu kavgalardan haberi oluyordu. Tarafların kavgaları polise intikal ettirilmeyişinin birkaç sebebi olabilirdi. Geleneksel toplumlarda hadiseyi polise intikal ettirmek acizlik olarak düşünülebilirdi. Karakola gelen vakalar mahkemeye sevk edilirdi. Mahkemelerin uzun sürmesi de kavgaların polise gitmeme sebepleri arasındadır. Taraflar belki de hadisenin polise intikal etmesi sonrasında çözüm üretilmeyeceğini başlarını belaya sokacaklarını düşünmekteydiler. Hâlbuki polise aktarılan olaylar daha hızlı çözüme vardırılmıştır. Tophane tulumbacılarıyla, Galata Balıkpazarı İskelesi hamalları rıhtımın inşasından itibaren iskelede eşya nakletmekteyken tulumba reisi İnce Ali, hamalları eşya naklinden men etmesi üzerine bir anlaşmazlık çıkmıştır. Ali'nin sözünü dinleyerek hamalları eşya taşımaktan alıkoyan tulumbacılar ile hamallar arasında tartışma çıkmış ve bu esnada dört kişi yaralanmıştır. Zanlılar polis tarafından yakalanmıştır. Fakat olayı yukarıdaki haberlerin aksine derhal polise aktarılmıştır. Polis daha önce birlikte çalışmalarına karar verilen bu iki grubun arasını ince Ali'nin bozduğunu tespit ederek ince Ali'yi de tutuklamıştır.⁶⁵

Yine bir başka örnekte ise Altı nefer Rus askeri Galata'da Şerbethane Sokağı'nda yekdiğeriyle kavga etmekte oldukları görülerek mensup oldukları kaçılarıyaya ihbar

⁶⁵ Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan Yıldız Sarayı'na gönderilen 11 Nisan 1322 (24 Nisan 1906) tarihli tahrirat, BOA, Y. PRK. ZB, 36-106.

edilmişlerdir. İhbardan sonra başka kimseyi rahatsız etmeyerek dağılmışlardır.⁶⁶ Bu haberden anlıyoruz ki tartışmalarda olaylar derhal ilgili makama aktarıldığında sorun büyümeden, can kayıpları olmadan olaylar çözüme kavuşturuluyor.

Bazen de taraflar olaylar büyümesin diye ‘‘sarhoşum hatırlamıyorum.’’ bahanesine sığınır. Örneğin İkdam gazetesinin 3 Eylül 1894 tarihli nüshasındaki bir habere göre Galata’da Şerbethane’de serseri takımından Ali ve Rıfki fazlaca sarhoş olduktan sonra gazinodan çıkarken Galata’da Doğruyol’da Kahveci İranlı Hüseyin’e denk gelmiş ve bir sebepten kavga ederek Hüseyin’i ölümcül şekilde yaralamışlardı. Hadise sonrasında kaçmak istemişlerse de polis Çavuşu Mustafa Efendi ile Erzurumlu Osman Efendi’nin gayretleri sonucu yakalanmışlardı.⁶⁷ Şahıslar sabah vakti çok sarhoş olduklarından olayı neden yaptıklarını, kavganın neden çıktığını hatırlamadıklarını söylemişlerdir. Bu ifade hadisenin sebebini gizlemek için kullanılacak bir yöntem olduğu gibi, kişiler gerçekten alkolün verdiği etkiyle hadiseyi hatırlamamış olabileceğini göstermekteydi.

Beyoğlu’nda meydana gelen başka bir haberde ise; Yozgatlı Ahmet, Kürkcü Nikoli ve kardeşi Pandeli akşamüzeri saat 10 sularında Beyoğlu’nda meyhanede içtikten sonra orada bulunan Karya’nın fuhuşhanesinin kapısını tekmelemişler fakat kapının açılmamasından dolayı orayı terk etmişlerdir. Daha sonra Galata sokaklarında gezinirken Hayri Bey daha önceden kavgalı olduğu Tatar Halim Bey’i görerek kavga etmek ister. İkili birbirleriyle atışmaya başlarlar ve bir kavga başlar. Hayri’nin arkadaşlarından Ahmet, ikisini ayırmak için aralarına girer ve Halim’i kucaklar. Hayri de taşıdığı kamayı Halim zannederek Ahmet’in sağ böbreğine sokar. Ahmet’in ‘‘aman beni vurdu!’’ demesinin üzerine Hayri de kamasını çekip Halim’i kalçasıyla diz kapağı altından yaralar. Yaralılardan Halim, sedye ile hastaneye gönderilmekte iken yolda vefat ettiği gibi Ahmet de hastanede gece saat 19 sularında vefat etmiştir. O sırada katil Hayri ile diğer arkadaşları kaçmışsa da geceleyin zabıta, Hayri’yi hanesinde ve Nikoli’yi çarşı başında bir hanede yakalanmış ve Beyoğlu hapisanesine gönderilmişlerdir.⁶⁸ Hayri, her daim bu civarında sarhoş dolaşan ve darp, yaralama gibi suçlardan sabıkalı olan birisiydi. Yaralılar, ölmeden önceki ifadelerinde kendilerini yaralayanın Hayri olduğunu ifade etmişlerdi. Hayri ise çok içkili olduğunu dolayısıyla hadiseyi hatırlamadığını söylemiştir. Zaten Hayri

⁶⁶ Zaptiye Nezareti’nden Yıldız Sarayı’na gönderilen 2 Teşrin-i evvel sene 1317 (15 Ekim 1901) tarihli tezkire, BOA, Y. PRK. ZB, 31-8.

⁶⁷ İkdam, 3 Eylül 1894.

⁶⁸ İkdam, 31 Ocak 1895.

anladığımız kadarıyla içip millete saldıran bir suçlu bu olayı hatırlasa dahi hatırlamadığını söylemek onun işine gelen bir durumdur.

İncelediğimiz bu iki haber Osmanlı Devleti'nde modernleşmenin Müslüman halkı nasıl etkilediğinin örnekleridir. Başlarda içki içmek Müslümanlar arasında hoş karşılanmazken bir müddet sonra bu duruma da alışılmıştır. Galata eğlence mekânlarının adresi olduğundan Müslümanları da kendine çekip içine almıştır. Osmanlı Devleti içki içip suç işleyen Müslümanlara karşı ayrı bir ceza hükmü vermemiştir. Ama "çok içtim hatırlamıyorum" diyerek olaylardan sıyrılmaya çalışanlara da müsamaha göstermemiştir. Gazete haberleri olayı sadece ana hatlarıyla verdiğinden bu cezaların ne olduğu bilinmese de tahmin etmek zor değildir.

Kavga ve cinayet haberlerinde bir diğer husus ise suçluların kaçması saklanmasıdır. Polis memurları er ya da geç bu zanlıları bulup onlara cezalarını vermiştir. Yukarıda anlatılan haberlerde de görüldüğü üzere hiçbir suç cezasız kalmamıştır. Ağu'da meydana gelen bir cinayetten hükümlü olan Laz Ahmed, Galata'da Ahmed Çavuş'un kahvehanesi müştemilatında bulunan bir odada cinayet aleti olan bıçakla beraber yakalanmıştır.⁶⁹ Ahmed ne kadar kaçsa bile Osmanlı polisi onu yakalamış ve cezasını kesmiştir.

Devlet cinayetten sonra sadece zanlıyı değil maktulü ve ailesini de mutlaka gözetirdi. Öyle ki vefat eden kişi ailesinin geçim kaynağıysa maaşını aile bireylerine bağlar, aileyi mağdur etmezdi. Messageries Maritimes Vapur Şirketinin Bağdad isimli vapurunun çalışanlarından Şarine'ne birkaç ay önce Beyoğlu'nda öldürülmüştür. Annesinin oğlundan başka bir gelir kaynağı olmadığını tespit eden yetkililer Şarine'nin annesine uygun bir maaş bağlanmasına karar vermiştir.⁷⁰ Devlet halkını hangi milletten olursa olsun mağdur etmemek için her türlü olanağı sağlamıştır.

Dikkat çekici bir diğer nokta ise kavga sırasında mutlaka bir yaralama aletin olmasıydı. Kavgalarda silah, bıçak, kama, iskemle veya orada bulunan herhangi bir eşya hatta bazen kılıç dahi kullanılabilirdi. İncelenen örneklerin tamamında bir yaralama aleti vardı. Yukarıda açıkladığımız örneklerin çoğunda da bir yaralama aleti vardı. Burada ilginç olan silahın nasıl bu kadar rahat kullanıldığıydı.

⁶⁹ Beyoğlu Mutasarrıflığı'ndan Mabeyn-i Hümayun Başkıtabetine gönderilen 21 Haziran 1313 (3 Temmuz 1897) tarihli tahrirat, BOA, Y. PRK. ZB, 19-43.

⁷⁰ 29 Cemaziyelahr 1318 (24 Ekim 1900) tarihli hususî irade, BOA, İ. HUS, 84-145.

Beyoğlu'nda Dolapdere'de Tatarı adında bir Rum ile Migir, Simon, Yervaret ve Bugas isimli dört Ermeni arasında bir kavga yaşanmıştı. Kavga sırasında Ermenilerin dördü birden Tatarı'nın üzerine hücum ederek onu feci surette yaralamışlardı. Hadise polise intikal edince zanlılardan ilk aşamada üçü yakalandı. Polis, Bugas'ı tutuklamak istemişse de Bugas polisleri silahla tehdit ederek olay mahallinden kaçmaya çalışmıştı. Fakat polis memurları onu yakalayıp silahı üzerinden almışlar ve diğerleriyle beraber Galatasaray zaptiye merkezine göndermişlerdir. Bu hadisede kişinin silah taşınması ve bu silahla kolluk kuvvetlerini tehdit etmesi dikkate değer bir durumdur.

Galata'da kavga ve cinayet haberlerinin dışında intihar hadiseleri de yaşanmaktaydı. İkdam gazetesinin 12 Şubat 1899 tarihli nüshasında ilginç bir intihar haberi yer almaktadır. Beyoğlu Name Sokak'taki bir apartmanda ikamet eden Koronelya isimli bir Rum kızı, bir delikanlı ile karı-koca gibi yaşamaktaymış. İkili arasında genç kızın kıskançlığı sebebiyle sık sık kavga yaşamaktadır. Koronelya akşam gezmeye çıkıp sabah dört sularında eve geri dönen sevgilisiyle kıskançlığın da etkisiyle kavga etmiştir. Koronelya kavga sırasında sinirlerine hâkim olamayarak sevgilisinin silahıyla kendisini öldürmek istemiş bu teşebbüsünden hafif yarayla kurtulmuştu. Silah sesinin duyulmasıyla olay yerine gelen polisler genç kızı hastaneye göndermişlerdi.⁷¹ Bir apartmanda karı-koca gibi yaşayan bu ikiliden adamın kim olduğu, ne iş yaptığı haberde yer almıyor tek bildiğimiz belindeki silahın kızın eline geçtiği ve kızın kendini yaraladığı. İnsan sinir halinde sinirlendiği kişiye zarar vermek isterken kızın kendine hem de silahla zarar vermek istemesi ayrı bir soru işareti. Belki de adam sarhoş haliyle ve sinirin etkisiyle belindeki silahı çekip kızı vurdu daha sonra alacağı cezadan korkarak böyle bir olay örgüsü inşa etti. Yine yukarıda ki habere benzer şekilde Galata'da Madam Mari'nin otelinde iken ismi bilinmeyen bir şahıs revolver ile intihar etmiştir.⁷² Silahın bir oyuncakmış gibi elden ele dolaşıp suç aleti olmasını anlamlandırmak gerekir. Silahın bu kadar yaygın kullanılması oldukça tehlikelidir.

Osmanlı Devleti halkın silahlanmaması için elinden gelen tüm önlemi almıştır. Fakat halk önce düğünlerde Tanzimat'tan sonra ise kendini koruma, temkinli olma, kutlama gibi birçok alanda silahı kullanmıştır. Osmanlı Devleti'nde düğünlerde silah kullanımına ilişkin ilk düzenleme 1850 yılında yapılmıştır. Takvim-i Vekâyi'de bir

⁷¹ İkdam, 12 Şubat 1899.

⁷² Şehremaneti tarafından Mabeyn-i Hümayun Başkitabeti'ne gönderilen 5 Safer 1312 (8 Ağustos 1894) tarihli tahrirat, BOA, Y. PRK. ŞH, 5-15.

bildiride; “taşralarda şenliklerde âdet olduğu üzere kurşunlu silah atılmasının yasaklandığı, kurusıkı silah atılmasına başlangıçta bir yasak getirilmemiş olsa da onun da zarar verdiği görüldüğünden kurşunlu kurşunsuz silah atmanın toptan yasaklanmasına, buna cesaret edenlere kanun dairesine cezalar verilmesine” karar verilmiştir.⁷³

Düzenlemeye rağmen halk silahlanmadan geri durmamış hatta bunu daha ileri bir boyuta taşımıştır. İncelediğimiz gazete haberlerinde de gördüğümüz üzere düğünlerde silah sıkılmasına engel olmaya çalışan Osmanlı Devleti’ne karşı polis memuruna silah tutulmuş, kavgalarda silahlarla insanlar öldürülmüştür.

Silahtan başka diğer suç aletlerine baktığımızda serseri takımından Rusyalı Andon ve Yuvani gece iki sularında Galata’da Küpeli isimli meyhanede içip sarhoş olduktan sonra kavga çıkarmışlardı. Bunlardan Yuvani, Andon’u bıçakla sol göğsü üzerinden ve sağ böbreğinden, Andon ise Yuvani’yi iskemle ile başından yaralamıştır. Yaraları tehlikeli olduğu için Andon hastaneye kaldırılmış, Yuvani ise tutuklanmıştır⁷⁴. Yuvani bıçağıyla Andon’a saldırınca, Andon da kendini müdafaa edebilmek için orada bulunan iskemleye sarılmıştı. Andon, kendini iskemleyle müdafaa etmesine rağmen yaralanmaktan kurtulamamıştır.

Yine aynı şekilde Galata’da Hafaflar içinde Kasimbey Hanı odabaşısı Aziz ile aynı handa sakin manav esnafından Konyalı Ahmet ile Hamal Süleyman gece 5 sularında ellerinde birer iskemle olduğu halde han kapısı önünde birbirlerini şiddetli bir şekilde darp etmişlerdir. Bu sırada bölgede bulunan polis memurları hadiseye müdahale etmiş ve bu üç kişiyi yakalamışlardı. Kavga, hana gece girmek isteyen Ahmet ve Süleyman’a Hanın Odabaşısı Aziz’in kapıyı açmamasından dolayı başlamıştır.⁷⁵ Görüldüğü gibi ortada ne bir sarhoşluk ne de kavgaya mahal verecek bir durum varken bir han kapısının açılmaması üzerine taraflar birbirlerini iskemle ile darp etmiştir.

Bir cinayet haberinde ise Galata’da fıstık satmakla meşgul İran tebaasından Ahmet ile kardeşleri İranlı Muhammet Âli ile birlikte gece vakti sarhoş olarak balozlarda⁷⁶ vakit geçirdikten sonra saat 8 civarında Galata’da Şerbethane Sokağı’nda ve Yetali’nin birahanesine gelirler. O sırada birahane Galata umumhaneleri aluftelerinden bir kaçı da

⁷³ **Takvim-i Vekâyi**, 18 Ekim 1850.

⁷⁴ **İkdam**, 7 Şubat 1895.

⁷⁵ **İkdam**, 22 Ocak 1895.

⁷⁶ Gemicilerin ve toplumun daha alt kültüründen kişilerin eğlenmek amacıyla gittiği, kadın personel çalıştırılan içkili mekânlara ‘Baloz’ denirdi.

Karnaval olduğu için kostümleriyle oturmaktadır. Ahmet içtiği rakıdan aşka gelerek bir kadeh kavrayıp kostümlülerden birinin suratına atar. Tabii bu hareketin üzerine olay çıkar. Ahmet arkadaşıyla kalkıp gider. Aradan yarım saat geçtikten sonra tekrar gelip alüfteler ile kalkarak Kemeraltı tarafına doğru gitmekte iken kavga yine başlar. Aluftelerin yanında umumhane uşakları Hariş ile Moris, Ahmet’i bıçakla sol tarafından yaralar ve kaçmak isterler fakat yakalanıp tutuklanırlar. Ahmet ise hayatını kaybeder.⁷⁷ Cinayet sırasında kişiler alkollü oldukları için ne yaptıklarını bilmez bir haldeydiler. Diğer haberde iskemle kullanılırken bu haberde yaralama aleti olarak kadehi görülmektedir. Sarhoş halde bulunan Ahmet, elinde bulunan kadehi bir yaralama aleti olarak kullanmış ve karşı tarafa zarar verme istediğini böyle başlatmıştır.

İkdam gazetesinde yer alan bu yaralama haberlerinin dışında birde Başbakanlık Osmanlı Arşivinde yer alan haberlere baktığımızda da benzer şeyler görmekteyiz. Örneğin; Asakir-i Bahriye-i Şahane efradından İdare-i Mahsusa fabrikasında müstahdem Yunus ve Ali Pazar gecesi saat dört kararlarında sarhoş oldukları halde Galata’da Çeşme Meydanında yekdiğeriyle kavga etmekte oldukları görülür. Bahriye tahkik memurları tarafından yakalandıkları esnada her ikisi hamil buldukları kamaları çekmiş fakat hemen müdahale edilmiştir.⁷⁸ Bu olayda suçlular devletin asayiş memurlarına kama ile karşı çıkmış. Kamayı memurları yaralamak niyeti ile kullanmak istemişlerdir. Memurlar olayı çözmüş ve suçluları devletin ilgili kurumlarına nakil etmişlerdir.

Bu haberde yaralama aleti kama iken bir başka haberde bıçak olmuştur. İstanbul’da Meyve-i Huşun gümrüğü hamallarından İbrahim Galata’da Yorgi’nin Meyhanesinde tezgâhtar Haçik’i bilinmeyen bir sebep yüzünden bıçakla yaraladığı için yakalanmıştır. Fakat karakolda kalabalık arasından firar etmiştir.⁷⁹ Bu haber okuduğumuz haberler arasında tektir. Daha öncede polis memurlarının elinden kaçan zanlılar vardır fakat ilk defa bu olayda suçlu karakola kadar götürülmüş ve buradan kaçmıştır. Bu haberde karakolun çok kalabalık olduğunun belirtilmesinden suç oranının fazla olduğunu, karakolların bu suçluları bir arada muhafaza etmekte zorlandığını anlayabiliriz.

Yine arşivde bulunan başka bir haberde ise bir gecede yaralama suçundan yakalanan suçlular ve suçları özet olarak ilgili makama iletilmiştir. Yatmak üzere oteline

⁷⁷ **İkdam**, 27 Şubat 1899.

⁷⁸ Beyoğlu Mutasarrıflığı’ndan Mabeyn-i Hümayun Başkitabetine gönderilen 23 Kanun-ı sani 1315 (4 Şubat 1900) tarihli tahrirat, BOA, Y. PRK. ZB, 24-68.

⁷⁹ Beyoğlu Mutasarrıflığı’ndan Mabeyn-i Hümayun Başkitabeti’ne gönderilen 20 Eylül 1310 (2 Ekim 1894) tarihli tahrirat, BOA, Y. PRK. ZB, 14-28.

gitmiş olan Yunanlı Espiro'yi başından darp etmiş olan Galata'da otelci Marko ve Galata sakinlerinden Pandeli nam çocuğu baston ile darp etmiş olan Fransa tebaasından aynı semtte sakin Antuan beraber yakalanmıştır. Bunların yanı sıra Vetavele sakinlerinden İstimat'i Galata'da fırça ile başından darp eden ismi bilinmeyen birini ise aramalar devam etmektedir.⁸⁰ Belge devletin sistematik durumunu anlatır Galata semtinde bir gecede birçok olay olurken bunların gazete haberlerindeki gibi ayrıntılı ve belki de okuyucunun dikkatini çekmek için abartılmış hallerinin aksine, sade ve özet olarak üst makamlara iletilmesinin göstergesidir.

Yukardaki haberler genelde kahvehane, baloz, birahane gibi yerlerde geçen haberlerdi ve sarhoşluk halindeki kavgalardı. Peki, fuhuşhanelerde, umumhanelerde durum neydi? Kişiler buraya bazen kadınlar için gelir bazen de sadece eğlenmek içki içmek kafa dağıtmak için gelirlerdi. Burada çıkan kavgalara baktığımızda Galata'da gece saat 6 civarlarında Fransız Messageries Maritimes Şirketi vapurlarında çalışan Fransız Henry ve arkadaşı Galata'da Zürafa Sokağ'ında Benli Efendinin umumhanesi önünde sermayelerinden Esteri ve Mariye ile konuşmakta iken iki kişi gelerek Henry ile kavgaya başlayıp taşıdıkları bıçakla Henry'yi sol böbreğinden yaralayıp kaçmışlardır. Henry yere düşünce arkadaşı da korkup kaçmıştır. Cinayeti çözmek için olay yerine gelen polis memurları, katillerin arabacı Ferhat ve arkadaşı Mehmet olduğunu tespit etmiş ve yakalamıştır.⁸¹ Haberde ne olayın nasıl başladığı anlaşılmasa da büyük ihtimalle kadınlar Henry ve arkadaşıyla konuştuğu için Ferhat kıskanmış ve bunun neticesinde cinayet işlenmiştir. Olayda dikkat çeken nokta tarafların sarhoş olmadığıdır. Cinayet tamamen ayık kafayla bilinçli olarak işlenmiştir. Sarhoş kafayla işlenen bir başka haberde ise Sobacı Yanko ile Estalya Beyoğlu'nda Posta Sokağı'nda Nicoli'nin gazinosunda eğlenmekte iken orada çalgıcı Mihâl ve Estervari tarafından çalınan çalgı ile Eleni isminde sermaye bir kadın oynamakta olduğundan bundan dolayı aralarında bir kavga başlamış çalgıcılar tarafından Sobacılar baş ve yüzlerinden yaralanmıştır. Polis şahısları yakalanmış ise de hepsi sarhoş olduğundan uyanınca pek az şey hatırlamışlardır.

Tüm bunların yanı sıra bazen de erkeklerin buraya gelme sebebi dost tutmalarıdır. Yani buralarda çalışan kadınlarla uzun süre beraber olmalıdır. İkdâm gazetesinde konuyla ilgili birçok haber mevcuttur. Galata'da bir meyhanede çalışan tezgâhtar kıza, kendisiyle

⁸⁰ Zabtîye Nezareti'nden Mabeyn-i Hümayun Başkıtabeti'ne gönderilen 23 Teşrin-i sani 1307 (5 Aralık 1891) tarihli, tezkire, BOA, Y. PRK. ZB, 9-49.

⁸¹ **İkdâm**, 1 Mayıs 1900.

dost olmak isteyen Nicoli'yi reddettiği için evinin önünde sarkıntılık edilmiş, daha sonra Nicoli kızı dövmüş ve bıçakla yaralamıştır.⁸² Kızın bu haberde tek suçu kendine dost teklifiyle gelen Nicoli'yi ret etmesidir. Yine aynı şekilde başka bir haberde Galata'da Karaoğlan Sokağı'nda London'ın umumhanesinde sermaye Oranya önceleri laternacı Kozma ile uzun bir süre dost hayatı sürmüş bir süre sonra Kozma'yı terk edip bütün kaçakçısı Ledafi ile görüşmeye başlamıştır. Ledafi ile de bir zaman birlikte olduktan ve hatta yılbaşını birlikte geçirdikten sonra Ledafi'den de usanarak ayrılmış ve sapığı olan Kozma ile tekrar görüşmeye başlamış. Hatta bir gece Kozma umumhaneye Oranya'nın yanına gittiği sırada bunu duyan Ledafi de buraya gelmiş ve Oranya'nın Kozma ile eğlenmekte olduğunu görmesiyle beraber üzerinde bulunan kamayı çekip önce Oranya'yı kolundan yaralamıştır. Kozama'nın müdahalesi üzerine onu da sol göğsünden yaralamış ve kaçırmıştır. Zabıta olay yerine gidince ölmek üzere olan Kozma; "Beni vuran Ledafi'dir. Başka kimseden iddiam yoktur" demiş ve hastaneye yetiştirilemeden ölmüştür.

Ledafi'yi yakalamak üzere harekete geçen zaptiye ekipleri çok geçmeden olayı çözmüş ve Ledafi'yi yakalamıştır. Ledafi suçunu kabul etmiştir. Yaralı Oranya Kozma'nın cinayetinde diğer suçlu olarak bulunmuş fakat yaralı olduğu için hastanede gözlem altına alınmıştır. Bu haber Osmanlı Devleti içinde çalışan diğer bir deyişle "sermaye" olan kadınlar hakkında bilgiler verir. Oranya bir sermaye iken kendine bir dost edinmiş bu onun kendi kararı üzerine şekillenmiştir. İlişkiye başlaması da bitirmesi de kendi kararı üzerine olmuştur. Dost olarak gezdiği Kozma'nın laternacı olması gayrimüslim halktan olduğunun göstergesidir. İkdam gazetesinin incelediğimiz hiçbir nüshasında Müslüman bir erkeğin dost tutma arayışına girdiğine tesadüf edilmemiştir. Bu durum gayrimüslim erkekler arasında daha çok yaygındır.

Fuhuşhanelerde çıkan olayların müsebbibi çoğunlukla gayrimüslim halktı. Osmanlı Devleti normalde hadd suçu olarak saydığı fuhuşu gayrimüslim halk için hadd suçu olarak görmez, kişilere hapis veya para cezası verirdi. Müslüman bir kimse için ise bu cezalar daha ağır olurdu. Fakat İkdam gazetesinde Müslüman bir erkeğin fuhuşhaneye gittiğine dair herhangi bir habere rastlanılmamıştır. Fakat İkdam gazetesinde yer almasa dahi Osmanlı arşivinde Üsküdarlı Faik adında Müslüman bir erkeğin Galata'da Kafesçi Sokağında uygunsuz takımından Amilya'nın hanesine gittiği ve bu evde Çeşme Meydanlı Behçet ve Amelya ile biraderi Topal Yorgi taraflarından sol bacağından bıçaklanarak

⁸² İkdam, 18 Haziran 1896.

öldürülmüştür.⁸³ Suçlular olaydan sonra yakalanmıştır.⁸⁴ Kadın, Faik Bey'in dostu mudur bilinmez ama Müslüman bir erkeğin alüfte bir kadınla beraber olması dikkat çekici bir noktadır. Bu habere İkdam gazetesinde yer verilmeme sebebi belki de Müslüman erkekler arasında bu durumu yaygınlaştırmayı önleye bilmektir. İnsanlar bu gibi haberleri okudukça haberlere alışılır ve bu gibi haberlere alışılırsa Müslümanlar arasında da fuhuşhane olaylarının artmasından korkulmuş olabilir.

Sarkıntılık ve namusa göz dikme bir diğer kavga sebebidir. Bu kavgalar yaralanmak da sınırlı kalmaz çoğu ölümlü sonuçlanırdı. Tesadüf ettiğimiz haberler içerisinde sonuçları açısından en ilginç olan kavga şu şekildedir; Galata'da Alacamescit Mahallesi'nde Arife Hanım'ın hanesinde ikamet eden Kayıkçı Bekir, Sivas'ta iken karısı Mevlide'ye Bekir'in erkek kardeşi Abdullah ahlak dışı bir teklifte bulunur. Mevlide, bu teklifi ret ettikten sonra olayı olduğu gibi Sivas'tan dönen kocasına anlatır. Bekir bunu duyunca kardeşi Abdullah'a kinlenerek Abdullah'ın cinsel organını kesmeyi kafasına koyar. Karısı Mevlide ise ona yardım edecektir. Bu planı uygulamak üzere 13 Şubat 1899 Perşembe günü Bekir dostu kayıkçı Osman'ı da plana dâhil eder. O gün saat 12:00 sularında Abdullah kardeşi Bekir'in evine giderek odada minder üzerine oturur. Bir süre sonra taraflar arasında bir kavga başlar Abdullah tam gitmek için kalkarken Osman ile Bekir Abdullah'ın kollarını ve ayaklarını tutup ağzını da kapatırlar. Mevlide de Abdullah'ın şalvarını ve donunu yırtarak ustura ile cinsel organını keser. Bunun üzerine Abdullah'a baygınlık gelmesi ile bir yatağa yatırılırlar. Doktor tarafından edilen tedavi ve muayene sonucunda Abdullah'ın sonda takılarak hayatına devam edebileceği söylenir. Bekir, Osman ve Mevlide ise bu olaydan dolayı cinayet mahkemesinde yargılanırlar ve her üçünün beşer yıl müddetle küreğe konulmalarına ve 1800 kuruş para cezası ödemelerine karar verilmiştir.⁸⁵ Tam bir namus kavgası örneği olan bu haber Müslümanların böyle bir olay karşısında verdiği tepkiyi de açık bir şekilde göstermektedir. Namus Müslüman halk için en mühim konulardan biridir. Bunu aileden birinci dereceden bir yakın dahi gerçekleştirirse sonuç yukarıda okuduğumuz gibidir. Olay aile içinde olup biterken bir anda olaya Kayıkçı Osman da dâhil olmuştur. Olayın duyulacağını, ceza alacağını bile bile hiç alakası olmadan Osman bu işe ortak olmuştur, buradan anlıyoruz ki konu namus olduğunda başka herhangi bir şeyin önemi

⁸³ Sadaret'ten Mabeyn-i Hümayun Başkıtabeti'ne gönderilen 14 Muharrem 1309 (20 Ağustos 1891) tarihli arz, BOA, Y. A. HUS, 250-34.

⁸⁴ Zaptiye Nezareti'nden Mabeyn-i Hümayun Başkıtabeti'ne gönderilen 3 Ağustos 1307 (15 Ağustos 1891) tarihli tezkire, BOA, Y. PRK. ZB, 9-3.

⁸⁵ **İkdam**, 22 Şubat 1900.

kalmıyor. İlginç olan bir başka detay ise olayda Mevlide de kocasına yardım etmiştir. Kocasını olanlardan karısını sorumlu tutmamıştır, tek suçlu kardeşidir ve onu cezalandırmıştır. Osmanlı Devleti ise yaşanan olayı hadd suçları arasında tasnif etmiştir. Hadd suçlarında ceza hükmü Allah'ın hükmüdür ve değişmez. Hâkim Bekir'i haklı görse bile olaya kendi görüşünü katmadan hükmü hafifletmeden uygulamak zorundadır. Bu suçu gayrimüslim bir kimse işleseydi o zaman ceza hükmü bu kadar ağır olmaz hapis ya da para cezasına çarptırılırdı.

Gayrimüslim halk da ise namus kavgalarında genellikle erkekle beraber kadın da cezalandırılmıştır. Yukarıda bahsettiğimiz Olga ve Kozma haberi bunun örneklerinden biridir. Bir diğer örnek haber ise şu şekildedir;

Beyoğlu'nda Emin Camii civarında sakin Kahveci Andon'un kızı Eftalia evinden tentene almak üzere sokağa çıkarak geceleyin eve gelmemiştir. Sabah vakti kız kardeşi tarafından Dolap Deresi komiserliğine kayıp başvurusunda bulunmuş ve kızı arama çalışmaları başlamıştır. Aramalar sonucunda Münağser Bahçesi civarında bir dereye çuval içinde bir kadın cesedi bulunmuştur. Ceset karakola götürülerek Eftalya'nın kız kardeşi Eleni'ye teşhis ettirilmiştir. Eftalya göğsünün ortasından iki yerden bıçaklanmış ve bunun neticesinde kan kaybından hayatını kaybetmiştir. Yaralarından büyük olana kan akmaması için bir mendille tampon yapılmış ardından ceset çuval içine konularak dere içine bırakılmıştır.

Zabıta bu olayın üstüne düşmüş ve neticesinde olayın şu şekilde meydana geldiğini tespit etmiştir; 19 yaşındaki Eftalya isimli genç bir kız Yani isimli biriyle bir süredir arkadaşlık etmekteydi. İkili sık sık Yani'nin amcakızı Marika'nın evinde buluşur sohbet ederlerdi. Yani'nin daveti üzerine Eftalya Salı günü öğleden sonra yine bu haneye gitmişti. Geceyi bu evde geçiren ikili Eftalya'nın evlenme isteğini Yani'ye bildirmesiyle birlikte kavgaya başlamışlardı. Kavga sırasında Yani Eftalya'nın üzerine yürüyerek ona tecavüz etmek istemiştir. Bu sırada Eftalya kapıya doğru geri çekilerek kendini korumaya çalışmış ancak Yani, Eftalya'nın sırtına iki defa bıçak ile vurmuştur. Eftalya düşer düşmez Yani bıçak darbeleriyle kızı öldürmüş ve bir çuval içine koyarak Münağser Bahçesi'ne atmıştır. Hane halkı ise odada mevcut olan elbise, kan lekelerini vesair cinayet izlerini ortadan kaldırıp kanlı çamaşırları tuvalete atmışlardır.

Cesedin Münağser Bahçesi'nde bulunması üzerine araştırma yapan polisler bu civarda sakin Ermeni Tacohi kadının ifadesine müracaat etmişlerdir. Kadın verdiği ifade

komşusu Marika'nın evinde salı gecesi gayet şiddetli bir kavga yaşadığını duyduğunu ve komşu kapısının gece yarısı açıldığını, bir adamın gizlice Mûnağser Bahçesi'ne çıktığını gördüğünü söylemiştir. Polisin incelemeleri üzerine Eftalya ve Yani'nin bu evde sık sık buluştukları öğrenilmiş ve cinayeti Yani'nin işlediğine hükmedilmiştir. Yani, Eftalya'yı dört yerinden yaralayarak öldürmüştür. Katil ilk ve ikinci darbeyi genç kızın arkasından vurmuş üçüncü darbe kalbin üzerinden içeri nüfuz etmiş dördüncü darbe ise kızı tamamen öldürmüştür. Muayene eden doktorun raporuna göre: cesedin bulunduğu yerde hiçbir kan lekesine rastlanmamıştır. Katil kan akmaması için en derin yaranın üzerine mendil tıkamış muayene esnasında çıkarılan bu mendil ile beraber birikmiş olan kan birden bire akmaya başlamıştır.

Polis cinayet mahallini incelerken tuvalette üç-dört tuğla kaldırıldığı zaman kanlı iki çamaşır parçası bulunmuştur. Bundan başka kömürlükte de Eftalya'nın sarılı olduğu çuvala benzer bir çuval görülmüştür. Ev içinde bulunanlar sorguya çekilmiş Marika'nın da bu cinayete yardım ettiği anlaşılmıştır. Katil Yani polis ve hapishanelerce meşhur bir aileye mensup dur. Ailesinden birçok kişi hapishanelerde yatmışlardır. Yani yakalanıp ceza evine götürülmüştür.

Bu olay İkdam gazetesinde Kasımpaşa Cinayeti başlığı altında 2 gün boyunca yazılmıştır. Olay diğer gazetelerde boğularak öldürme olarak yer alsa dahi İkdam gazetesi bu olayın bıçaklanarak öldürülme olduğunu, doktor raporlarının böyle beyan ettiğini, doğru haberi kendilerinin yazdığını da belirtmiştir. Sonuç olarak Eftalya ailesi gibi suçta çok yatkın olan Yani tarafından öldürülmüştür. Eftalya hakkında ince detaylar verilmesine rağmen Yani'nin kaç yaşında olduğu ya da ne iş yaptığı gibi detaylara girilmemiştir.⁸⁶

Kavgalar sadece eğlence mekânlarında fuhuşhanelerde sarhoşluk halinde çıkmazdı. Tabii daha önceden husumeti olanlar karşılaştıklarında kavgaya tutuşur bazen de birbirini hiç görmemiş insanlar bir kadın için ya da başka bir sebepten kavga tutuşurlardı. Örneğin; Martin isminde Fransız vapur çalışanlarından Amil Lavel ile Doktorun birahanesinde çalışan Amil Pervaber ve İlhan Paşa kulübünde işçi Ağmir Rarosine isminde üç genç gece vakti Beyoğlu'ndan Çiçek Sokağı'nda Perik'in lokantasında bir kadından dolayı kavga etmeleri üzerine Amil Lavel başından yaralanmış onu yaralayan iki genç ise yakalanmıştır.⁸⁷ Bu haberde olayın sebebinden bahsedilmediği gibi haber metninden de bu

⁸⁶ İkdam, 25-26 Ocak 1898.

⁸⁷ İkdam, 22 Kânun-i evvel 1895.

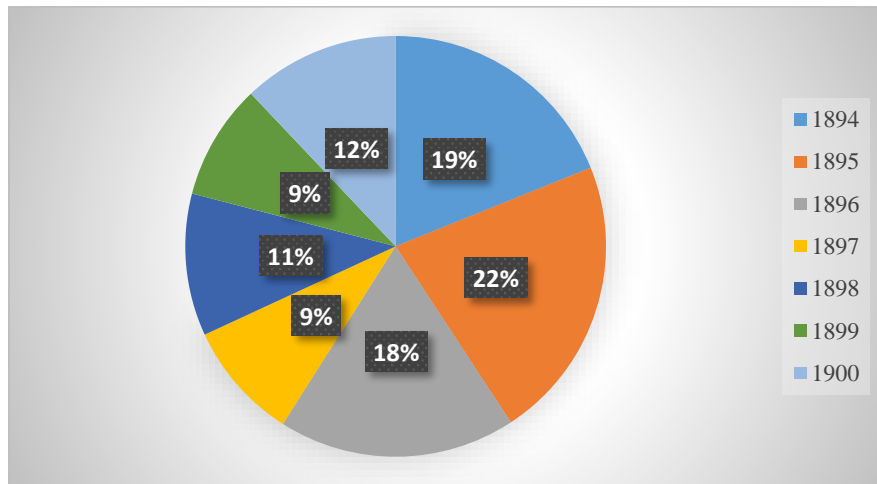
konuda bir sonuca ulaşamamaktadır. Hadise, sarhoş olmayan iki kişinin bir kadın için kavgasından ibaret gibi görünmektedir.

Sonuç olarak baktığımızda herhangi bir sebepten başlayan kavgalar çoğunlukla cinayetle son bulmuştur. Kişiler bir anlık öfkenin vermiş olduğu buhranla bir cana kıymaktan çekinmemişlerdir. Kavgalar çoğu zaman haklı haksız davasından değil birbirine üstün gelme gayesiyle çıkmıştır. Güvenlik güçleri bu kavgaları çözmek ve asayişini sağlayabilmek için daima görevinin başında bulunmuştur.

19. yüzyıl Galata'sında birçok kavga ve cinayet işlenmiştir. 1894 yılında İkdam gazetesinde Galata semtinde 83 kavga ve cinayet haberi yer alırken, bu sayı 1895 yılında 96'ya çıkmıştır. Bu artışın en temel sebebi güvenlik zafiyeti olabilir. Osmanlı Devleti'nin Galata semtinde aldığı önlemler yeterli gelmediğinden bir sene içerisinde kavga ve cinayet haberleri %15 oranında artmıştır. Fakat 1886 senesi ve sonrasında bu haberler giderek azalmıştır. Bunun en önemli sebebi 1897 yılında İstanbul'da bulunan polislerin şehrin asayişini sağlamakta yetersiz olduğu bu yüzden polis sayısının ve maaşının artırılması gerektiğinin Padişah Başsekterliği'nden Başbakanlık'a gönderilmesi sonucu İstanbul'da polis sayısının artırılmış⁸⁸ olması olabilir. 1896 yılında 80 kavga ve cinayet haberi çıkarken, 1897 yılında 40, 1898 yılında 48, 1899 yılında 39 ve 1900 yılında 53 haber okuyucuya aktarılmıştır. Olayların yıllara göre yüzdelik oranları ise aşağıdaki grafikteki gibidir.

Grafik 1

1894-1900 Yılları Arasında İkdam Gazetesinde Yer Alan Kavga ve Cinayet Haberleri

⁸⁸ 15 Rebiyülahır 1315 tarihli hususî irade, BOA, İ.HUS,56-34.

Yukarıda yazdığımız olaylar sadece bir kaçı olup birbirine çok benzeyen olaylar arasından seçtiklerimizdir. Özellikle yaşadığımız yüzyılda artık duymaya alıştığımız olayların çoğunun aslında bundan öncesinde de bize hiç yabancı olmadığını, Osmanlı Devleti'nde de bu olayların olduğu görülmüştür. Çünkü sorun devletlerde, yönetimlerde değildir. Sorun insandır ve insanın olduğu her yerde bu gibi olaylar olmaya devam edecektir.

2.3. DOLANDIRICILIK

Dolandırıcılık; birinin hileli davranışlarla bir başka kişiyi aldatması, kişiyi zarara sokarak kendisine yarar sağlama durumudur. 'Hile' adı verilen bu suçlar ta'zir suçları olarak adlandırılır.⁸⁹ Ta'zir, Allah ve kul hakkının ihlal edildiği durumlar için kullanılmış bir terimdir. Ta'zir suçlarda suçun ve suçlunun vasfı alınacak cezayı etkiler. Örneğin kişi ilk defa böyle bir suç işliyorsa cezası hafif olur. Fakat devlet memuru ya da halk için önemli biri böyle bir suç işlediyse cezası halka ibret olması için ağır olur.

Dolandırıcılık; kalpazanlık, sahte evrak düzenlemek, sahte banknot basmak, esnafın yiyecek maddeleri ile alakalı aldatma gibi eylemlerden oluşmaktadır. İncelediğimiz haberlerde çok çeşitli dolandırıcılık suçları vardır;

Örneğin 5 Temmuz 1894'te Galata'da Mumhane'de sahte çeyrek basmak üzere kalıplar bulunmuş ve derhal zanlılar tutulup hapis edilmişlerdir.

Bazen sahte para dolandırıcılığı bu kadar hızlı engellenebilirken bazen sahte para ya da paranın değerini bilememe engellenemez bir olaylar silsilesine de dönüşebiliyordu;

Hüseyin Bey isminde birisi bir salı gecesine Galata'dan Ortaköy'e gitmek üzere bir bargirle pazarlık ederek bargir sürücülerinden Mahmud'a beş liralık bir balık kaymesi verip bir tarafa bozdurup vermesini söyler Mahmud parayı eline aldığı zaman bunun kaç kuruş edeceğini bilemediğinden orada bir sütçüye gösterir ve aralarında şöyle bir konuşma geçer;

Sürücü Mahmud: Sütçü baksana! Şu kâğıt kaç gider?

Sütçü: (alıp baktıktan sonra): Bu beşi bir yerdedir.

Mahmud: Neyin beşi bir yerdesi?

Sütçü: Canım hiç para görmedin mi? Neyin beşi bir yerdesi olacak liranın beşi bir yerdesi

⁸⁹ Mehmet Koç, "Osmanlı Ceza Hukukunda Hile (Aldatma-Dolandırıcılık) Suçları ve Cezaları", **Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 19, 2019, 119.

Mahmud: Deme Allah'ını seversen

Der demez alelacele yanında bulunan bargire atlar ve kaçır. Bargircinin geri dönüşünü gözleyen Hüseyin Bey bargirci gelmeyince daha sonra gelir paramı alırım diyerek evine gider.

Mahmud'a gelince: beşi bir yerdenin hızıyla gidebildiği kadar giderek bir 2 saat sonra yine Galata'ya gider. Bu parayla çok zengin olduğunu düşünen Mahmud derhal mezesi bol meyhanelerinden birine girer ve vur patlasın çal oynasın diyerek bu âlemde kaybolur sabaha kadar bu hal devam eder ve Mahmud paraları bitirir. Sabahleyin Hüseyin Bey durumu Bargircilerin Kâhyasına anlatınca Mahmud bulunur ancak Mahmud'da artık para kalmamıştır. Mahmud parayı inkâr etmemiş ama yerde bulunduğunu Hüseyin'den almadığını söylemiş fakat yakalanmaktan kurtulamamıştır.⁹⁰

Mahmud, Hüseyin Bey'i parayı bozdurmak bahanesiyle dolandırmış, parayı harcayıp bitirdikten sonra da “ Ben parayı yerde bulmuştum.” diyerek işten sıyrılmaya çalışmıştır. Fakat Mahmud'un yaptığı bu hareket mahkemece hırsızlık olarak görülmüş ve ceza kanununun 230. maddesi gereğince Mahmud'un beş ay hapsine, bir sene boyunca zabıtaca kefalet altına alınmasına ve tüm mahkeme masraflarının Mahmud tarafından ödenmesine karar vermiştir.⁹¹

Başka bir haberde ise sarraf dolandıran dolandırıcıdan hünerli diye bahsedilmiştir. Olay ise şöyledir; Galata'da Alko isimli şahıs iki arkadaşı ile Fransa'dan aldıkları sahte Napolyonları Mumhane'de Sarraflık eden Tanas adındaki sarrafa satmaya karar verirler. Satmak istedikleri Napolyonların sahte olduğu sarraf tarafından anlaşılmasında için bir plan hazırlarlar. Plana göre: “ Alko Sarraf'ı tanıdığı için 5 dakika önce dükkânına girecek oturacak sonra da arkadaşlarından biri gelip Sarraf'a paraları bozduracaktı. Eğer Sarraf şüphe eder de bir soru sorarsa Alko paranın hilesiz olduğunu söyleyecek, Sarraf'a sahte paraları satacaklar. Bu plan gereğince fikirlerini gizli tutarak planı uygulamak isteseler de plan zabıtaca duyulmuş ve bunun üzerine polis 1 saat sonra Alko'yu yakalayıp karakola götürülmüştür. Kısa bir süre sonra da diğer ortaklar yakalanmıştır.

Osmanlı istihbaratının daha olay gerçekleşmeden plandan haberdar olup zanlıları yakalaması asayiş içindeki gücünü göstermektedir. Bir dolandırıcılık vakası yaşanmadan engellenip, sahte paraların Sarraf'a satılmasının önüne geçilmiştir.

⁹⁰ İkdâm, 9 Ekim 1894.

⁹¹ İkdâm, 9 Kânun-i evvel 1894.

İkdam gazetesinin sütunlarında para ile ilgili çok sayıda dolandırıcılık haberi vardır. Sarrafları dolandırmaya çalışanlar, sahte banknot basanlar gibi haberler de mevcuttur. Fakat dolandırıcılıkla ilgili bu haberler sadece parayla ilgili değildi. Gazete haberleri arasında oldukça farklı yollarla yapılan dolandırıcılık haberleri de mevcuttu.

Bu defaki hadisede dolandırıcılık aleti odundur. Pascal isimli Viryon, bu olaydan çok az bir zaman önce odun tacirliği eden Mikail'e gider ve Tünel İdaresi Direktörü'nün 150 çeki miktarı odun almak üzere kendisini yolladığını ve alınan odunların eve kadar taşınması gerektiğini söyler. Odunlar bargircilerin arabalarına yüklenir ve Tepebaşı'nda gösterilen boş bir arsaya odunlar indirilir. Odun satıcısına, Direktör'ün hanesinin bu arsaya yakın olduğu odunlar kırıldıktan sonra haneye nakledileceğinin ve akşamüzeri gelip parayı alması söylenir. Odunlar bu boş arsaya indirilmiş ve bu kadar kilitli odunun bir şey olacağına ihtimal veremeyen oduncular geri dönmüşlerdir. Paskal ise derhal Tepebaşı'nda odunculuk eden birine odunların çekisini 22 kuruşa satıp parayı alıp kaçmıştır. Akşama doğru paraları almak üzere arsaya gelen Mikail odunların yerinde yeller estiğini görünce bu kadar odunu ne çabuk kırıp da taşınmış olduğuna hayret etmiştir. Bir müddet burada Tünel Direktör'nü ve Pascal'ı beklemiş gelmeyince olaydan şüphelenerek polise gitmiştir. Odunların satıldığı alan incelenirken Pascal yakalanmış ve üç ay hapis cezası ile cezalandırılmıştır. Ayrıca iki altın para cezası ödemekle yükümlü tutulmuştur.⁹²

Burada dolandırıcılık malzemesi odunken bir başka haberde ise tamamen sağlık dolandırıcılığı yapılmıştır. Galata'da içki fabrikacılığı eden Yunan Devleti tebaası Vasilaki kolera salgını esnasında koleraya yakalanmış olan yeğeni Poroşkive'yi tedavi etmek ve hastanın bulunduğu alanı karantinaya aldirmamak vaadiyle dolandırılmıştır. Vasilaki'nin 20 Fransız lirasına alan kişiler ne hastaya bir tedavi uygulamış ne de yaşadığı yerin karantinaya alınmasına engel olmuşlardır. Kısa süre sonra Vasilaki'nin yeğeni Poroşkive vefat edince, Vasilaki yeğenin ölümünden sorumlu tuttuğu 6. Belediye Dairesi Baştabibi İvazyon Efendi ile Beyoğlu Çukurbostan'da ikamet eden Yunan Doktor Dimitri Harmondor haklarında suç duyurusunda bulunmuştur. Vasilaki şikâyetinde Doktor Harmondor'un hastayı iyi etmek ve karantinasını kaldırtmak için kendisinden aldığı 20 liranı alırım demiş Vasilaki 20 Fransız lirasını talep etmekteydi. Fakat Doktor Harmondor

⁹² İkdam, 4 Nisan 1895.

ise yalnız tedavi için 40 lira talep ettiğini söylemiştir.⁹³ Taraflar daha sonraki duruşmalarda da dinlenmiş bu sırada Doktor Harmondor aldığı parayı, Vasilaki'ye iade etmiştir.

Sağlık gibi ince konularla yetinmeyen dolandırıcılar bazen çok daha farklı yerlerden insanları dolandırmayı başarmıştır. Şehzadebaşı civarında sakin Hürmüz Hanım isminde bir kadın Yeni Camii civarında yürüdüğü sırada kimliği bilinmeyen bir şahıs yanına gelerek; "Bu sene hicaza gidecek misin?" diye sorunca Hürmüz Hanım da "Evet gideceğim." cevabını verir. Adam "Öyle ise sana bir buçuk liraya bir bilet alayım." diyerek birlikte Galata'ya giderler. Adam bir yere girip çıktıktan sonra bilet parası ister. Hürmüz Hanım da bir buçuk lirayı adama hemen verir. Adam tekrar içeriye girer bir daha çıkmaz Hanım uzun bir süre bekler ise de kimse gelmeyince dolandırıldığını anlar.⁹⁴ Hürmüz Hanım dolandırıldığını anlasa dahi bunun pek de bir yararı olmamıştır. Adamın adı-sanı bilinmiyor olduğundan polis ne yapsa dahi dolandırıcıyı yakalayamamıştır.

Başka bir haberde ise İstanbul ve Galata Beyoğlu'nda birçok hırsızlık yapan Boşnak Süleyman'ın çaldığı eşyadan bir kısmı ortaya çıkarılmıştır. Süleyman eşyaları çalar, Tüfengi Kürd Ahmed ise bu eşyaları saklamış. Bir zaman sonra Süleyman ve Tüfengi Kürd Ahmed'in hırsızlıktan sahip oldukları malları benim eşyam diyerek satmaya başlamışlardır. Kürd Ahmed, Tophanede Kürd kahveci Süleyman'a sözde kendisinin olan palto ve pantolonu on bir meci diyeye satmıştır. Fakat bu eşyaların yirmi üç gün önce Galata'da Kebapçı mı acaba Lazari ve Bedros'un dükkânın çaldığı anlaşılmıştır. Dükkândan çalınanlar: Mücerred palto 5, müstamel pardösü 1, pantolon 1, fistan etekliği 1, havlu 9, işlemeli gömlek 1 olmak üzere toplamda 18 adet eşyadır. Zabıta gereğini yapmıştır.⁹⁵ Süleyman ve Ahmed insanları dolandırmaya teşebbüs ederken yakalanmışlardır.

Yine böyle bir başka dolandırıcılık haberinde ise gazete başlık olarak *Dolandırıcılık Yahut Saklı Hazine* başlığını atmış ve daha sonra uzun zamandır olmayan dolandırıcılık haberlerinin yeniden başladığını ve bu defa farklı bir metot kullandıklarını yazmıştır.

Bu dolandırıcılık İspanya hapisanelerinde bulunan kişiler tarafından yapılır. İspanya Vilayeti hapisanelerinden birinin mührü ile bir mektup alırsanız önce gurur duyarsınız çünkü isminizin İspanya'nın uzak bir vilayetince yazılması sizi hayrete bırakır. Merakla mektubu okursunuz İstanbul

⁹³ *İkdam*, 10 Eylül 1894.

⁹⁴ *İkdam*, 5 Ocak 1897.

⁹⁵ Beşiktaş Polis Memuru Hüseyin tarafından tutulan 21 Receb 1312 (18 Ocak 1895) tarihli tutanak, BOA, Y. PRK. ZB, 14-110.

civarında bir define bulunup kendisine bir pay vermeniz halinde bu hazineden size bahsedeceğini öğrenirsiniz. Buraya kadar işte sahtekârlık yok yalnız bir tuzaktan ibarettir. Cevap olarak kabul ettiğinizi yazarsanız İspanyol dolandırıcısı ikinci bir mektubu yollar. Bu mektupta definenin haritasını göndermek için ya da kendisinin İstanbul'a gelmesi için sizden para yollamanızı ister buna cevaben sakın para göndermeyin çünkü paranızdan olursunuz.

Bu olay Galata'da Terikon ticarethanesinin memuru Mösyö Armani'nin başına gelir. Armani İspanya'dan 10 Aralık tarihli bir mektup alır. Mektupta az önce yazılan hapisnenin damgası mevcuttur. Mösyö Armani'ye çok önemli ve kendisi hakkında hayırlı bir sır söyleyeceğini yazdıktan sonra yaşadığı hanenin civarında bir define bulunduğu haber verir ve bu yüzden kendisinden biraz para ister mektubun altına da;

Bu bedihatın sağlam olduğunu temin ederim

Estonyo Bermadoz

sözleri yazılıdır. Bu sözler İspanya hapishane sahibi tarafından yazılmıştır. Hapishane rahibinin nasıl olup da böyle bir sahtekârlık meselesine karışmış bulunduğu anlaşılamamıştır. Bundan başka İspanya hapishanelerinde bu gibi sahtekârlıkların devam etmesi daha gariptir. Gazete, ne olursa olsun ahalinin bu gibi hadiselerden haberdar olması gerektiği yazmıştır.⁹⁶ Dolandırmanın sadece şehir içinde ya da devlette olmadığı dolandırıcıların başka devletlerden de halkı dolandırmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Gazetenin uzun zaman bir dolandırıcılık haberi çıkmamasından dolayı bu haberle halkı uyarmaya amaçlaması oldukça dikkat çekicidir. Halka bu uyarıyı vererek kendi sorumluluk bilincini göstermiştir.

Daha önce kavga ve cinayet haberlerinde sarhoşlardan bahsetmiştik. Dolandırıcılık vakalarında ise sarhoşlar akılları yerinde olmadığından dolandırıcıların en gözde müşterileridir. Bazen meyhane çıkışı yürüyemeyecek kadar sarhoş olan kişilere evine götürmek maksadıyla yaklaşan kişiler sarhoşun cebinde bulunan paraları alır ve onu oracıkta bırakarak kaçarlar. Ya da bazen gittikleri mekânda hesap ödeme sırasında dolandırılırlardı. Avadis Ağa isminde biri bir arkadaşı ile beraber Beyoğlu'nda Mumer Sokağı'nda Zabel isminde bir kadının fuhuşhanesine gider. Burada saatlerce içip eğlenirler sıra hesabı ödemeye gelince ne Avadis Ağa'da ne de arkadaşında para olmadığı ortaya çıkar. Bunun üzerine Avadis Ağa, parmağındaki 20 liralık bir yüzük ile bir adet butiyi parayı getirdiğinde geri almak şartıyla Direktör adı verilen Marionya'ya bırakır. Ertesi

⁹⁶ İkdâm, 23 Ocak 1898.

sabah parayı götürüp emanetler ister. Marionya kadın Avadis Ağa'nın verdiği paraları aldıktan sonra yüzük ile butiyi inkâr eder. Bunun üzerine Avadis Ağa zaptiyeye durumu haber verir.⁹⁷ Haber bu şekilde son bulmuştur daha sonra zabıta bu dolandırıcılığı çözmüş müdür bilinmez ama Avadis Ağa'nın hem ziynet eşyaları hem de parası dolandırılmıştır. Fuhuşhanelerdeki dolandırıcılığa tek örnek tabii ki bu değildir. Farklı dolandırıcılık yöntemleri mevcuttur.

Beyoğlu'nda fuhuşhaneci Hacı Eftigan'ın hanesinde sermaye Haykonoş isminde bir kız Beyoğlu zabıtasına müracaatla; "Birkaç gün önce sabahleyin Tophaneli oğlundan Üsküdar'a gelir iken birtakım bağcılar yolumuzu kesip bizi silahla tehdit eylediler. Bağırmaya başladık bıraktılar güç hali ile Üsküdar'a ve oradan dahi Beyoğlu'na geçebildik şimdi üzerimize hücum edenlerden dava ediyorum." Diyerek şikâyetçi olur. Polis memurları olayı incelediğinde durumun çok daha derin olduğunu anlar şöyle ki;

Haykonoş Hacı Eftigan'ın hanesini terk ile yani Beyoğlu fuhuşhanecilerinden Madam Rosa'nın hanesine giderek hane sahibi Rosa'ya 25 lira borçlanır. Haykonoş ile zaten arkadaşlığı olan Mahmutpaşa'da Şerif Sokağı'nda 28 numaralı hanede sakin Ali isminde biri bir müddet bu haneye gelip gitmeye başlayarak nihayet ikisi de bu haneyi terke karar verirler. Kaçacaklarını anlayan Madam Rosa 25 lirası verilmezse Haykonoş'un haneden gidemeyeceğini bunlara ısrarla söyler. Fuhuşhanenin uşağı bu borcu alabilmek için her yolu denese de alamaz. Bir gün Haykonoş ve Ali Şişliye gidiyoruz diye evden sıvışarak yakayı kurtarırlar. Cumartesi gününe kadar nerede oldukları anlaşılamayan firariler Galata'da ortaya çıkarlar burada da Ali Efendi yanında zabıta memuru Hüseyin Efendi adında biri olduğu halde Galata'da Doğru yolda fuhuşhaneci Aniko'nun hanesine giderek Haykonoş namında sevgilisi olup bunu Aniko'nun kendisinin hanesine getirir ise buna dört lira verip vermeyeceğini sorar. Aniko kabul eder ve bu gece Haykonoş' u eve getirmesini söyler. O gece orada kalırlar. Ertesi pazar günü bu fuhuşhanede kalacaklarını söyleyerek lokantalarda yemekler meyhanelerden rakılar gazinolarda çalgılar getirtirler. "Yanımızda banknot var bozdurur sana veririz" diye bunların parasını Aniko'ya verdirirler. O gece de böyle geçer pazartesi sabahleyin ortalık daha alacakaranlık iken hane sahibi Aniko merdivenlerden birkaç kişinin hafif hafif basarak aşağı inmekte olduklarını duyarak odasından dışarı fırlar bir dene baksın! Kendisine sermaye olarak terk edileceği vaadi olunan Haykonoş ve Ali masrafları bile ödemediği üzere sıvışmak üzeredirler. Bağırmaya başlar

⁹⁷ İkdâm, Ocak 1895.

bunun üzerine Galata zabıtası olaydan haberdar olur Aniko, Haykonoş, Ali ve Hüseyin'den şikâyetçi olur. Dolandırıcıların üçü de tutuklanmıştır.⁹⁸

Başta Haykonoş kendileri üzerine silah tutulduğunu söyleyerek şikâyetçi olurken olayın polis memurlarının araştırmasıyla beraber aslında tam bir dolandırıcılık hikâyesi olduğu ortaya çıkmıştır. Haber aynı zamanda bize birçok konuda bilgi veriyor; fuhuşhaneler, sermayeler, Müslüman erkelerin buralara artık rahatlıkla girmesi ve devlet memurlarının da suçlara ortak olması gibi. Önceleri sadece gayrimüslim halkın gittiği fuhuşhanelere Müslüman halk da gitmeye başlamış ve sadece bununla sınırlı kalmayarak dost tutma vakaları da yaşanmıştır. Bu haberde dost tutmanın da ötesinde Haykonoş kullanılarak dolandırıcılık yapılmış ve buna bir zabıta memuru da ortaklık etmiştir. Memurun aldığı ceza yazılmamış olsa dahi meslekten atıldığını tahmin edebiliriz.

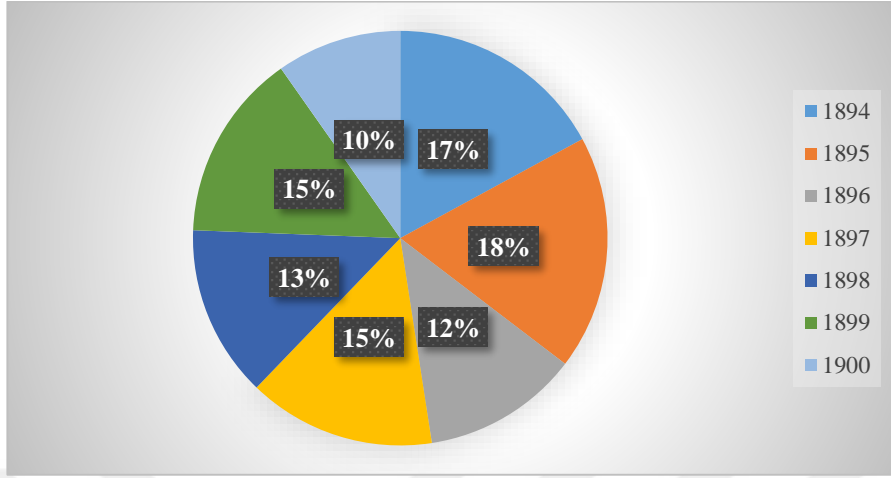
Yukarıda bahsettiğimiz dolandırıcılık haberleri Osmanlı Devleti'nde ta'zir suçlar olarak adlandırıldığını daha önce ifade etmiştik. Bu suçların cezaları ise; siyaseten katl, uzuv kesme, dayak, hapis, kürek, kalabentlik, pranga, sürgün, para, teşhir, müsadere, meslekten ihraç etme, azil cezası olarak çeşitlendirilmiştir. İncelediğimiz gazetelerde genellikle ceza türlerinden para, kürek, sürgün ve meslekten ihraç cezaları örnekleri mevcuttur. Bu cezalar Osmanlı Devleti'nin farklı dönemlerde uygulanan cezaları olduğu için son dönemde uzuv kesme, ya da katl cezalarına hiç rastlamamak oldukça doğaldır. Sonuç olarak kimi zaman para ile kimi zaman başka şeylerle insanlar dolandırılmış fakat çoğu kez bu dolandırıcılar Osmanlı polisi tarafından yakalanmıştır. Uygulanan dolandırıcılık şekli farklılığı cezaların da çok çeşitli olmasına sebep olmuştur. Osmanlı asayiş dolandırıcılık daha olmadan bile olaya müdahale edebilmiştir. Devlet kendi içinde birçok sorunla ulaşırsa dahi halkının güvenliğini sağlamayı aksatmadığını göstermiş, gazeteyi ise bu işi halka duyurmakta bir aracı olarak kullanmıştır. Gazete halka her konuda bilginin verildiği yegâne yer olarak varlığını sürdürmüştür.

1894 yılında İkdam gazetesinde Galata semtinde 14 dolandırıcılık haberi okuyucuya aktarılmıştır. Bu haber sayısı 1895 yılında 15, 1896'ta 10, 1897'de 12, 1898'de 11 1899'da 12 ve 1900 yılında ise 8 'e kadar düşmüştür. Haberlerin yüzdelik dilimde ki oranları ise grafikteki gibidir.

⁹⁸ İkdam, 2 Teşrinisani 1894.

Grafik 2

1894-1900 Yılları Arasında İkdam Gazetesinde Yer Alan Dolandırıcılık Haberleri

Dolandırıcılık haberleri yıllar içerisinde çok büyük artış göstermeyerek hep aynı yüzdelik dilimde kalmıştır. Yıllar içerisinde dolandırıcılık haberlerinin artmamasının sebebi devletin en baştan beri dolandırıcılık konusunda aldığı önlemler olabilir. Daha öncede belirtildiği gibi Devlet dolandırıcılık konusunda sıkı tedbirler almış, dolandırıcılık konusunda gazete vasıtasıyla halkı sık sık bilgilendirmiştir.

2.4. HIRSIZLIK

Hırsızlık bir kişinin malını gizlice alma veya çalma olarak tanımlanır.⁹⁹ Osmanlı Devleti'nde bu suç "hadd" suçları arasında yer alır.¹⁰⁰ Hadd suçlarının cezası değişmez ve kesin hükümlerdir çünkü bu suçlar Allah'ın yasak kıldığı hükümleri çiğnemektir. Bu suçların cezaları ise; sürgün, hapis, sopa dayığı, el, ayak veya ikisini birden kesme, idam, mirastan mahrumiyet, suçlunun suçunu herkese karşı teşhir etmektir.¹⁰¹ Son dönem Osmanlı Devleti bu cezaları kısmen uygulamış, suçu işleyen başka bir millete mensup ise onu yargılaması için ülkesinin konsolosluğuna göndermeyi genellikle tercih etmiştir. Hırsızlık Osmanlı Devleti'nde hep var olan bir suçtur fakat 19. yüzyıl Osmanlısında özellikle Galata-Beyoğlu bölgesinde belki de en çok olan suçtur. Neredeyse her gazete nüshasında mutlaka vardır. Hırsızlıklar bazı sınıflara ayrılır bunlar;

Kasa hırsızlığı

⁹⁹ Ali Bardakoğlu, "Hırsızlık", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, 17, İstanbul 1998, 384.

¹⁰⁰ Mehmet Koç, "Osmanlı Ceza Hukukunda Hile (Alatma-Dolandırıcılık) Suçları ve Cezaları", **Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 19, 2019, 121.

¹⁰¹ Coşkun Üçok, "Osmanlı Kanunnamelerinde İslam Ceza Hukukuna Aykırı Hükümler", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 4, 1947, 130.

Kapılara anahtar uydurarak ya da pencerelerden evlere, dükkânlara girme

Yankesicilik

Kalpazanlık

Kaldırımcılık

Karmanyolacılık

Kasa hırsızlığı acemi ve usta hırsızın maharetine bağlı olarak değişen bir hırsızlık türüdür. Örneğin Galata'da Havyar Hanında sabah saat 12 civarlarında handa 69 numaralı Bakkaliye mağazasını açmak üzere gelen Uşak Yani kapının kilitsiz olduğunu ve mağazada mevcut beş adet kasadan birinin delindiğini görmüş ve bunu da zabıtaya haber vermiştir. Polis memurları mağazadaki kasalardan birine iki el sıgacak kadar bir delik açıldığını tespit etmişlerdir.

Mağaza sahibi Yanko mevcut kasalardan ikisi kendisinin ve biri tefeci Satri ve diğeri buğday tüccarı Estolyo'nun ve biri dahi sarraf Aligo namında birinin olup bunlardan sarraf Aligo ya ait bulunan kasanın delinmiş ve yalnız iki yüz liranın sirkat edilmiş olduğunu söylemiştir.

Delinen kasa kalitesiz kasalardan olup dükkânın pikesi altında durmaktaymış. Hırsızlar kasanın yanında suç aletlerini bırakıp kaçmışlardır. Daha sonra polis memurları mağaza kapalı olsa dahi sabah saatlerinde kimsenin bu hırsızlığa cüret edemeyeceğini ve gece hanın bekçileri olduğu için içeri giremeyeceğini tespit etmiş ve hanın bekçilerinden ikisini gözaltına almıştır. Fakat bir sonuca henüz varamamıştır.¹⁰² Bu haber acemi kasa hırsızlığına örnektir. Acemi kasa hırsızları kasayı birkaç yerinden deler ya da sadece elinin girebileceği kadar bir delik açmaya çalışır kasayı harap eder ve daha sonra bunları yaparken kullandıkları eşyaları unutup kaçar. Usta kasa hırsızlığında ise kasa yüzünden tek bir delik ile açılır içinden alacaklar alınır ve olay yerinde suç aleti bırakmadan kaçılır.

¹⁰² İkdâm, 10 Temmuz, 1894.

Fotoğraf 1 Kasa Hırsızlığı

DH.EUM.PMC.00002.00091.004

Kaynak: DH.EUM.PMC.00002.00091.004

Örneğin Galata'da Alexisidi Hanı'nın sekiz numaralı odasında komisyonculuk eden Beşiktaşlı Yusuf cuma günü akşamüzeri odasını kapayıp hanesine gider. Pazar günü odasını açtığı zaman kasaının kırılarak içinde bulunan 60 liranın çalındığını zabıtaya haber verir. Zabıta yaptığı incelemede odanın kapısının kırılmadığını içeriye anahtarla girildiğini, kasanın maharetle kırıldığını anlayıp soruşturmayı başlatmıştır.¹⁰³ Bu haberde gördüğümüz gibi hırsız kasayı kırdıktan ve parayı çaldıktan sonra ortada hiç iz bırakmadan kaçmıştır. Polis memurlarının kasa hırsızlığı olaylarında izlediği yol hırsız dışarda aramamaktır. Gerekli incelemeler yapıldıktan sonra suçluyu tespit etme yöntemi kolaylaşır.

Hırsızlık suçlarının ikinci örneği ise eve, dükkânlara anahtar uydurarak ya da pencereden girmedir. Özellikle yaz aylarında sıcağın bunalan hane halkı camı pencereyi açıp daha sonra unutmaları üzerine hırsızların ekmeğine yağ sürmüş olurlardı. Pencere açık olmasa dahi ufak birkaç darbe ile açılabilirdi fakat açık pencereden eve girme bir hırsız

¹⁰³ İkdâm, 4 Ocak 1899.

için en kolayıydı. 1894'ün Temmuz akşamı Beyoğlu'nda Küçük Pangaltı Cadde'sinde oturan Doktor Ferdinand Paşa'nın hanesinin ikinci kat balkonu pencerelerinden birinin açık olması birkaç kişinin dikkatini çekmiş ve sokak kapısının da kilitsiz bulunması bir kat daha şüphe uyandırmış olduğundan durum zabıtaya haber verilmiştir. Haneye girildiğinde zaten anahtarları, kapıların üzerinde bırakılan üçüncü ve dördüncü kattaki eşyaların öteye beriye atılmasından haneye hırsız girdiği anlaşılmıştır. Gönderilen haber üzerine Ferdinand Paşa'nın karısı eve gelerek elli liralık kadar kürk, halı ve eşyanın çalındığını söylemiştir. Zabıta yaptığı araştırmada açık unutulmuş camdan hırsızların girdiğini ve kapıdan kaçtıklarını tespit etmiştir fakat hırsızlığı kimin yaptığını bulamamıştır.¹⁰⁴ Pencerenin açık, anahtarların kapının üstünde olması zabıtanın işini zorlaştırmıştır. Devlet dönem teknolojisi itibarıyla bu gibi olaylarda yetersiz kalmıştır. Suçluyu gören herhangi bir tanık yoksa veya çaldığı eşyaları götürüp satmazsa yakalanma imkânı yoktur. Bir başka hırsızlık haberinde ise;

Beyoğlu'nda Tarlabası'nda Yazıcı Sokağı'nda Kaptan Yani'nin ikamet ettiği 3 numaralı hanenin gece kapısının açık bulunduğu mahalle bekçisi Mardiros tarafından görülmüş ve zabıtaya haber verilmiştir. Zabıta Yani'nin birkaç günden beri ailesiyle beraber Büyük Ada'da olduğunu ve evde kimsenin bulunmadığı anlaşılınca Yani'nin yakındaki akrabası durumdan haberdar edilmiştir. Akrabalar geldikten sonra içeri girilmiş sokak kapısı sürgüsünün kırıldığı ve mevcut dört odadan her birinde ne kadar konsol dolap varsa hepsi karıştırılarak eşyaların ortaya döküldüğü görülmüş ve fakat çalınan eşyanın miktarı henüz tespit edilememiştir. Fakat zabıta memurları odanın birisinde sarılı bir yatak bulmuş ve ev sahibinin Ada'ya giderken eve bekçi sıfatıyla birini bıraktığı zan edilmekteymiş.¹⁰⁵ Burada da yine suçlu eve bırakılan bekçi olarak görülmüştür. Camdan ve kapıdan girme zaten yaygın hırsızlık olaylarıdır. Her zaman girilen yer ev olmadı bazen de bir otel odasına camdan ya da kapıdan girilir buradaki eşyalar çalınırdı. Galata'da Babel sokağında iki numaralı otelde Şörbale ve kocası Korşan beraber kalmaktalardır. Şörbale 5-10 gündür otel odasında hasta yatmakta iken kocası bu durumu kullanarak karısının sandığını kırıp içindeki altın saat, kordon, elmas madalyon, küpe ve paraları alarak odadan kaçmıştır. Fakat kaçarken sadece karısını soymakla kalmayıp otelde bulunan diğer birkaç odanın kapısını kırarak içeri girmiş ve misafirlerin paralarını çalmıştır. Hırsızın karısı

¹⁰⁴ İkdâm, 9 Temmuz 1894.

¹⁰⁵ İkdâm, 25 Kânun-i evvel 1894.

kocasından şikâyetçi olmuştur.¹⁰⁶ İlk iki haberde polis memurlarının suçluyu bulması çok zor bir ihtimaldir. Bunu devletin asayiş zayıflığıyla ilişkilendiremeyiz, dönem şartları gereğince devlet elinden geleni yapmasına karşın, iz ve tanık olmamasından dolayı çaresiz kalmıştır. Fakat son olayda olayın suçlusu bellidir ve polis memurları suçluyu bulmak için soruşturma başlatmıştır. Otelde işlenen suçlarda Osmanlı Devleti'nin asayiş açığını aramakta yanlış olur. Otel müşterilerin güvenliği için kendi asayişini sağlamalıdır. Sadece bu hırsızlık olayında değil, otellerde yaşanan çoğu olayda başta Osmanlı Devleti'nin değil otelin asayişini eleştirmek gerekir. Yaşanan her ne olursa olsun polis memurlarına intikal ettiği anda polis memurları asayişini sağlamak için ellerinden geleni yapmıştır.

Diğer bir hırsızlık örneği ise yankesiciliktir. Yankesiciler genellikle tanınan bilinen suçlulardır. Yankesiciler kalabalık yerlerde dolaşır bu kalabalıktan istifade ederek hırsızlıklarını yaparlardı. Devlet bu olayları engellemek ve halkı bilgilendirmek için gazeteleri kullanmıştır. Halkı sadece emirlerle ya da yasaklarla değil okudukları gazetelere duyurular vererek de bilgilendiren Osmanlı Devleti asayişini sağlamak için her yolu kullanmıştır. Galata'da Yüksek Kaldırım ve Kale Kapısı caddesinde resim ve tuhafiye eşyalarını bağırarak satan esnafın başına toplanan kalabalıktan yararlanarak saat ve paraların çalındığı tespit edilmiş ve bunu yapanlar yakalanırsa resimlerinin civardaki duvarlara yapıştırılacağı yazılmıştır.¹⁰⁷ Başka bir haberde ise bir takım yan kesici çocuklarının bugünlerde Galata'da Karaköy'de sarraf dükkânlarından para çaldıklarını ve Galata zabıtası 10 yaşlarında ve Emil isminde bir Musevî çocuğu elinde bir para ile sarraf çekmeceleri yanında yakaladığını bu yüzden sarrafların dikkatli olması gerektiğini yazmıştır¹⁰⁸. Beyoğlu- Galata kalabalık bir semt olduğundan burada yankesicilik yapmak oldukça kolaydı. İncelediğimiz haberlerden yola çıkarak yankesicilerin kurbanlarının giyim, kuşamına bakıp daha sonra harekete geçtiği görülmektedir. Örneğin; Divan Vekillerinden Aleksan'ın saati Tünel vasıtasıyla Beyoğlu'na çıktığı sırada yankesiciler tarafından çalınmıştı.¹⁰⁹ Yine bir başka yankesicilik olayında ise Mucariye Hastanesi'nde Diş Doktoru olan Sami Bey'in Beyoğlu Tünelinden çıktığı sırada 20 lira Osmani kıymetinde bulunan toplu iğnesini bir yankesici çalmıştır.¹¹⁰ İki haberde de yankesiciler

¹⁰⁶ **İkdam**, 20 Şubat 1895.

¹⁰⁷ **İkdam**, 10 Kânun-i evvel 1894.

¹⁰⁸ **İkdam**, 11 Eylül 1894.

¹⁰⁹ **İkdam**, 20 Mayıs 1895.

¹¹⁰ **İkdam**, 4 Şubat 1900.

statü olarak iyi insanları gözüne kestirdiği görülmektedir. Kurbanlarını uzaktan izleyip en dalgın oldukları anda faaliyete geçtiklerinden kişiler soyulduklarını anlamamışlardır.

Bunlardan ayrı yankesicilik haberine baktığımızda; Beyoğlu mutasarrıflığı dairesi önünde yankesicilik ederek bir şahsın cebinden altın saatini çalan ve onu yakalamak için gelen Polis Akif Efendi'nin parmağını ısırarak yaralayan Beyoğlu'nda Babel Deresi'nde Kerçi'nin Kahvesi yanındaki handa sakin Balıkçı Satiri'nin oğlu 16 yaşındaki Ayani'ni yakalanmış ve mahkemeye çıkarılmıştır. Mahkemede Ayani'ye 13 ay hapis cezası vermiştir. Ayani, parmağını ısırıldığı Polis Akif Efendi'den kendisini darp ettiğini söyleyerek şikâyetçi olmuş fakat mahkeme bu suçun kanıtı olmadığından polis memuruna ceza vermemiştir.¹¹¹ Daha önce de tanık olduğumuz olaylardaki gibi polis memuruna saldırılmış fakat cezasız kalınmamıştır.

Fotoğraf 2
Beyoğlu Mutasarrıflığı

Kaynak: İstanbul Üniversitesi, II. Abdülhamid Han Fotoğraf Albümleri (NEKYA90822/1.)

Yankesiciler yukarıda da belirttiğimiz gibi kişiyi gözlerine kestirip para ya da ziynet eşyalarını çalıp kaçmaya çalışırlar. Genellikle hapis cezası ile cezalandırılırlar. Gazete haberlerinde yankesicilerin kimlikleri belli olduktan sonra nerede ikamet ettiğinden, kimin oğlu olduğuna kadar tüm detayları haberde yazması oldukça dikkat çekicidir. Osmanlı Devleti bunu caydırıcı bir yöntem olarak görüyor olabilirdi. Asayişin sağlamak için bu tür suçlar işleyen kişiler afişe edilir ve tanıtılır böylece bir bu gibi hadiselerin bir daha yaşanmasının kısmen önüne geçilmiş olunurdu.

¹¹¹ **İkdam**, 15 Ocak 1895.

Kalpazanlık, kaldırımcılık ve karmanyolacılar ise yine bir çeşit yankesicilerdi. Kalpazanlar kişileri dolandırmak üzere piyasaya sahte para sürmeye çalışırlardı, Galata zabıtası Mumhane Mahallesi'nde bir haneye girerek sahte mecediye çeyrekleri imalatına mahsus kalıpları bulmuş ve bu aletleri alarak Beyoğlu mutasarrıflığına götürmüştür.¹¹² Böylece bir kalpazanlık yapılmadan engellenmiştir.

Kaldırımcılar ise kalabalık dolaşır mağazalara girer dağılır bir kısmı tezgâhtarları oyalarken bir kısmı da tezgâhtarın meşguliyetinden yararlanarak ürünlerden aşırırlardı. Bu taktikle kalabalık bir grup Beyoğlu'nda Büyük Cadde'de Humbaracı Yokuşu köşesindeki Berber ve Cevahirci dükkânlarına girip Cevahircinin 150 ve Berberin 15 liralık nakit ve eşyasını aşırımlardır.¹¹³ Aşırımların kimlikleri ise bulunamamıştır.

Karmanyolacılar ise bu hırsızlık ekipleri arasındaki en tehlikeli olanlardır. Bir köşeye sinip bir kurban beklerler, daha sonra kurbanlarını bir hamle ile aralarına alıp darp eder ve eşyalarını çalarlar. Bu hırsızlık çeşidinin genellikle sarhoşlara yapılır, kendini savunması ya da bağırması daha zor olduğu için kolayca soyulurdu. At Meydanı'nda sakin Peştemalci Varton ve Hoçin isminde iki kişi Beyoğlu'nda Dolap Deresi'nde Şişli Hanı'nda oturmaktalar iken yanlarına Halil isminde tanımadıkları biri gelmiş ve bunlarla konuşmaya başlamıştır. Ardından Manhisar Bahçesi denilen yere kadar birlikte gitmelerini söyleyerek onları kandırmış. Üçü birlikte yola çıktıklarında önlerine dört kişi çıkıp Varton ve Hocin'i darp ile saatlerini çalıp kaçmışlardır. Bu işte Halil'in parmağı olduğu anlaşıldığından Halil zabıtaca yakalanmıştır.¹¹⁴ Karmanyolacılara günümüzdeki gaspçılar olarak bakabiliriz. Gasplar sadece darpla sınırlı kalmıyordu bazen daha da ileriye gidilip kişi ciddi yaralanmalar yaşıyor veya canından bile olabiliyordu. Beyoğlu'nda Tünel Pasaj dâhilinde 12 numaralı dükkânda mukim Terzi Derman Tünel idarehanesinin nihayetinde ve Eksiz Sokağa çıkan mahalde bulunmakta iken kimliği belirlenemeyen dört kişi önüne çıkarak üzerine hücum etmiş ve terziyi yaralamıştır. Yaralayanlardan biri boğazına sarılmış ve diğerleri cepleri boşaltmaya başlamışlardır Derman kendini kurtarmaya çalışarak bağırınca hırsızlardan biri diğerine ağzını kapamasını söylemiş bunun üzerine bir çare Derman boğulmak tehlikesine uğramıştır. Mücadele arasında Derman birinin elinden bıçağını almış ise de diğerleri tehdit ederek bıçağı bırakmasını anlatmışlar ve bunun üzerine cebinde bulunan beş mecediye ile birkaç kurşunu ve bir çakısını alarak kaçmışlardır polis işten

¹¹² İkdâm, 5 Temmuz 1894.

¹¹³ İkdâm, 28 Ekim 1897.

¹¹⁴ İkdâm, 18 Kânun-i evvel 1894.

haberdar olunca soruşturma başlatılmıştır.¹¹⁵ Karmanyolacıların ne kadar tehlikeli bir grup olduklarını bu haberden daha net bir şekilde anlıyoruz. Kişiyi öldürmek pahasına gasplarını yapmışlardır.

Hırsızlık haberleri İkdâm gazetesinde geniş yer tutar. İncelenen haberlerde soygun hadiselerinin çoğunlukla terzilere ve terzi dükkânlarına karşı yapılıyor olması oldukça dikkat çekicidir. Yukarıdaki haber gibi haberler olduğu gibi terzi dükkânlarından kumaşlar, paralar çalındığına dair de birçok haber vardır. Neredeyse her yıl mutlaka 5-10 terzi dükkânı soyulmuştur. Galata'da Kömür Caddesi'nde Terzi Esteryo'nun dükkânına hırsız girerek 50-60 lira kıymetinde 8 palto ve 1-2 top kaşmir ile sair eşyasını çalmıştır. Esteryo'dan dükkân kapısının kapatılmadığı ve dükkâna dışardan hırsız girebilmesine imkân olamadığından hırsızın çırak olduğu anlaşılmıştır.¹¹⁶ Giyim kuşamın değiştiği 19. yüzyıl içinde terzilere olan yoğun talebin hırsızları cezbediği bu yüzden soygunların arttığını söyleyebiliriz.

Hırsızlık son dönem Osmanlı Devleti'nde fazlaca rastlanan bir vakadır. Yukarıda anlattığımız ve daha nice haber İkdâm gazetesinde yer alır. İstanbul'a gelen turistlerin varlıklı görüntüsü ve 19. yüzyılın son döneminde artan gösteriş, şatafat merakı, hırsızlık vakalarını daha çok tetiklemiştir. İnsanlar gördükleri hayatlara özenmiş böyle yaşayabilmek için de sakıncalı olaylara meyil etmiştir. Hırsızları Müslüman-gayrimüslim ya da yaşa göre ayırmak mümkün değildir çok fazla vaka ve çeşitlilik içermektedir. Devlet hırsızlık suçlarına eskisi gibi uzuv kesme cezaları vermek yerine hapis ya da para cezası vermiştir. Fakat tabii ki bu cezalar etkili olmamış ve hırsızlık vakaları son bulmamıştır. 1894 yılında İkdâm Gazetesi'nde 53 hırsızlık haberi okuyucuya aktarılmıştır fakat bu sayı 1895 yılında 101'e çıkmıştır. Bu artışın en temel sebebi güvenlik zafiyeti ve daha öncede belirtildiği gibi lüks yaşama olan heves olabilir. Osmanlı Devleti'nin Galata semtinde aldığı önlemler yeterli gelmediğinden bir yıl içerisinde hırsızlık haberleri %90 oranında artmıştır. Bu artış oldukça ciddidir. 1896 yılında bu haberler 80, 1897'de 72, 1898'de 68, 1899'da 59 ve en son olarak 1900'de ise 43'e düşmüştür. Hırsızlık haberlerinin en fazla olduğu yıl olan 1895 ile en az olduğu 1900 yılı arasında %57 oranında azalma olmuştur. Hırsızlık haberlerinin yavaş yavaş düşmesinin sebebi gazetenin devlet yanlısı tutumu olabilir. Bunun yanı sıra daha öncede belirtildiği gibi polis sayısının arttırılması da bu

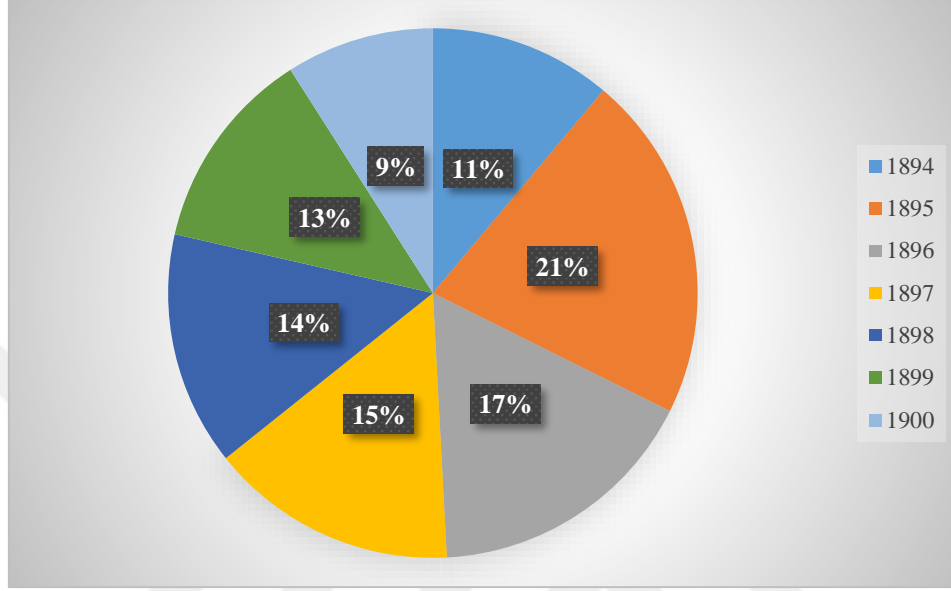
¹¹⁵ İkdâm, 19 Ocak 1895.

¹¹⁶ İkdâm, 30 Kasım 1894.

haberlerin azalmasına etki etmiştir. Hırsızlık haberlerinin yıllara göre dağılımı ise şu şekildedir.

Grafik 3

1894-1900 Yılları Arasında İkdam Gazetesinde Yer Alan Hırsızlık Haberleri

2.5. FUHUŞ VE FUHUŞHANELER

Fuhuş Osmanlı Devleti'nde hadd suçlar sınıfına girer ve cezası Allah tarafından belirlenmiştir, değişmez. Fuhuşhanelerin içeriğini, fuhuşun ne demek olduğunu giriş kısmında aktarmıştık. Osmanlı Devleti'nde fuhuşhaneler 19. yüzyılda ortaya çıkmış gayrimüslim erkeklerin, burada çalışan kadınlarla oturup eğlendiği mekânlar olarak tasnif edilir. Müslüman erkeklerin buralara gitmesi hoş karşılanmazken, Müslüman kadınların buralarda çalışması kesinlikle yasaklanmıştır. Başlarda Müslüman erkekler bu mekânlara gitmeseler de daha sonra onların da buralara gidip eğlendikleri bilinmektedir.

Fuhuşhanelerdeki olayları sınıflara ayırmak mümkün değildir. Gazetelerde her türlü olay ile karşılaşmaktadır. Kavgalar, cinayetler, hırsızlıklar, dolandırıcılık her tür suç işlenebilen yerlerdir. Bu suçlarla ilgili haberlere yukarıdaki başlıklarda değindik. Bu başlığımızda fuhuşhanelerde çalışan kadınların çıkarttıkları olaylara bakacağız.

Hırsızlık fuhuşhanelerde de oldukça yaygın olarak görülüyordu. Belki çalışmaya para kazanmaya zorunlu tutulan kızlar bu şekilde kendilerine bir çıkış yolu bulmaya çalışıyorlardı. Beyoğlu'nda yüksek kaldırımında İzmirlioğlu handa sakin İcra Taciri Kirkor Efendi'nin Beyoğlu Ada Sokağı'nda İsrail'in fuhuşhanesinde yirmi üç liralık ay şeklinde bir boyun bağı iğnesi çalınmıştır. Hırsızın fuhuşhane sermayelerinden Lebi olduğu

anlaşılması ve kız polise teslim edilmiştir.¹¹⁷ Fuhuşhanelerde çalışan kızlar gelen müşterilerin sarhoşluğundan yararlanıp hırsızlık yapıyor ve hatta çoğu müşteri eşyasının çalındığının farkına bile varmıyordu.

Fuhuşhanelerde olay çeşitliliği fazla olduğundan en dikkat çekici olanlara bakmak gerekir. Örneğin kızlarını fuhuşhanelere satarak para kazanmak isteyen baba vakaları en şaşırtıcı olanlarıdır. Biri 18 diğeri 15 yaşlarında, Sapana ve Aranya isimlerinde iki kızını Beyoğlu'nda fuhuşhaneden fuhuşhaneye satarak bunu kendisine bir kazanç kapısı olarak gören Petro'yu kızları polise şikâyet eder. Bunun üzerine başlatılan soruşturmada Beyoğlu fuhuşhaneleri civarlarından Peruz ve Beyoğlu'nda Linerdi Sokağı'nda iki numaralı fuhuşhanenin sahibesi Ardom'un da işin içinde olduğu görülerek Petro ile birlikte bunlarda mahkemeye çıkartılmışlardır. Mahkemede Peruz ve Ardom suçlarını inkâr etmekle kalmayıp birde kızların buralarda çalıştığına dair kanıtları yok ettiklerinden idam cezasına çarptırılmışlardır. Petro ise kızlarını tehdit ederek çalıştırdığından dolayı müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır.¹¹⁸ Bu haber devletin fuhuşhanelere, buraları yöneten kişilere karşı tutumunu gösteren yegâne haberdur. İncelediğimiz haberler içerisinde idam ile sonuçlanan tek olaydır. Çocuklarının namusu üzerinden para kazanan babaya müebbet hapis cezası verilirken bu kızları babası bilgisinde alıp çalıştıran ve bunu inkâr eden fuhuşhanecilere idam cezası verilmiştir. Osmanlı hukuk sisteminin bazı konularda hala sert olduğunun göstergesidir.

Tabii ki bu kadar kızın çalıştığı bir yerde kız kavgasının olmaması mümkün değildir. Erkekler, alkolün de etkisiyle kızlara kendilerini kanıtlamak için çok sık kavga ederlerdi. Beyoğlu'nda Doğru Yol'da Dimitri isiminde biri arkadaşı Koçu'yu kasığından tehlikelice yaralamıştır. Bu yaralamanın sebebi bir fahişeydi.¹¹⁹ İçip sarhoş olan iki arkadaş fuhuşhanedeki kızı beğenip güç gösterisi yapmak istemişler ise de sonunda biri hastaneye diğeri karakola gitmiştir. Bazen erkekler kızlar için kavga ederken bazen de fuhuşhanedeki kızlar erkekler için kavga etmişlerdir. Galata'daki fuhuşhane sermayelerinden Olga, Balozda çalışan Yorgi isimli şahsı dostu olduğu için bıçaklamıştır.¹²⁰ Bu haberde ise müşterisi Yorgi'yi başka bir dost bulduğu için yaralayan bir sermaye vardır.

¹¹⁷ **İkdam**, 22 Ağustos 1894.

¹¹⁸ **İkdam**, 18 Ağustos 1894.

¹¹⁹ **İkdam**, 5 Ekim 1895.

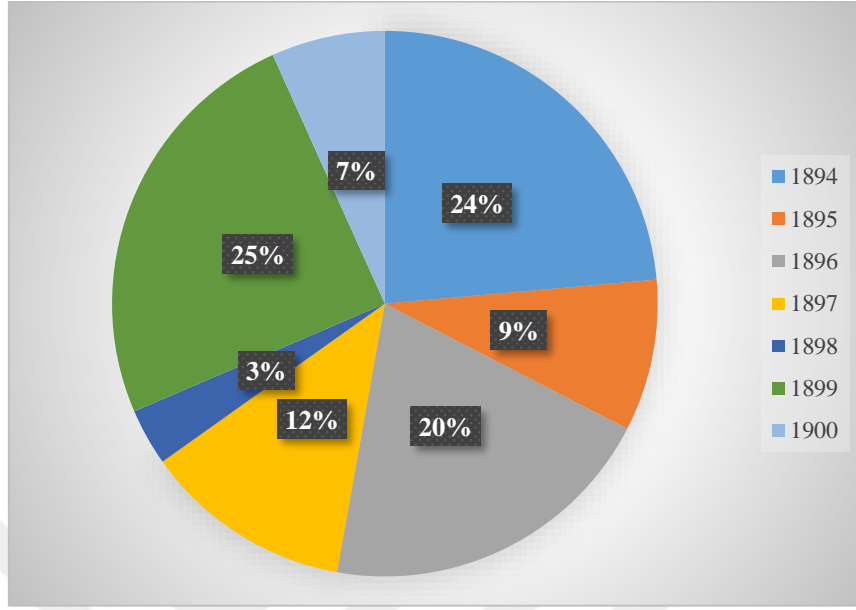
¹²⁰ **İkdam**, 21 Haziran 1896.

Fuhuşhaneler belki de Osmanlı Devleti'nin en tartışmalı bölgeleriydi. 19. yüzyılda buralara gitmek, dost tutmak, buralarda eğlenmek Osmanlı gayrimüslim halkı içerisinde oldukça yaygın olsa da çok geçmeden bu alışkanlıklar Müslüman erkeklere de sirayet etmiştir. Fakat Osmanlı Devleti her zaman bu mekânları kontrol altında tutmuş burada çalışan kadınların hastalık yaymasının önüne geçebilmek için doktorlar görevlendirmiştir. Mekânın vermiş olduğu hizmetten ve burada içilen içkilerin etkisinden olayların eksik kalmaması anlaşılabilir bir durumdur. Güvenlik tedbirleri bu mekânları olduğu bölgelerde daha üst düzeyde tutulmuştur. İncelenen haberlerde 19. yüzyılda değişen Osmanlı hukuk sistemine karşı hala bazı ceza sistemlerinin değişmediğini görmekteyiz. Mahkemede yalan şahitlik yapmak, belge saklamak, adaleti yanlış yöne çekmenin cezası hala idamdır. Çalışmanın odak noktası olan Beyoğlu-Galata semti fuhuşhanelerin yoğunlaştığı bölge olması sebebiyle burada asayişin sağlanması için daha fazla çaba sarf edilmiştir. Polis memurları, zabıtalılar ve bekçiler bölgede yoğun olarak görev yapmaktadır. İkdâm gazetesinde 1894 yılında 21 fuhuş haberi yer alır. Bu sayı 1895 yılında 8'e düşmüştür. Bunun ana sebebi Frengi hastalığının artması olabilir. Osmanlı Devleti'nde Frengi hastalığı ile mücadele 1879 yılı ile başlamış olsa da bu tarihlerde fuhuş olayları çok yaygın olmadığından hastane kurulacak kadar ciddiye alınmamıştır.¹²¹ Fakat 1879 yıldan itibaren Osmanlı Devleti fuhuşhaneleri takip etmeye başlamıştır. 1894 yılı öncesinde fuhuş haberlerinin nasıl olduğunu bilemediğimizden bu yıl ve sonrası itibariyle haberleri yüzdeler olarak değerlendirebiliriz. 1894-1895 yıllarında ki haberler arasında %61'lik bir düşüş söz konusudur. Belirttiğimiz gibi bunun sebebi Frengi hastalığının patlaması olabilirken, semte gelen turist sayısı da azalmış ve bu olayda fuhuşun düşmesine sebep olmuş olabilir. 1896 yılına gelindiğinde ise fuhuş haberleri tekrar artmaya başlamıştır. 1896'da 18, 1897'de 11, 1898'de 3, 1899'da 22 ve 1900'de ise 6 fuhuş haberi İkdâm gazetesinde yer alır. 1896 yılında haberlerin tekrar artmasını Beyoğlu Nisa hastanesinin tam anlamıyla görevine başlaması ve devletin fuhuşhanelerde çalışan kadınların düzenli olarak kontrol ettirmesinden kaynaklı olabilir. İnsanlar artık Frengi hastalığının korkulacak bir şey olmadığını düşünerek tekrar fuhuşa yönelmiş olabilirler. İkdâm Gazetesinde yer alan Fuhuş haberlerinin yıllara göre yüzdeler dağılımı ise aşağıda ki grafikte gösterilmiştir.

¹²¹ Necati Çavdar, Erol Karcı, "XIX. Yüzyıl Sonları-XX. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti'nde Frengi ile Mücadele Kapsamında Yapılan Yasal Düzenlemeler", **Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi**, 11, (2), 2016, 160.

Grafik 4

1894-1900 Yılları Arasında İkdam Gazetesinde Yer Alan Fuhuş Haberleri

2.6. NAMUS DAVALARI VE TECAVÜZ OLAYLARI

Namus Arapçada ‘‘ Kanun’’ anlamına gelir. Saklanan gizlenen anlamları da mevcuttur.¹²² Sadece Osmanlı Devleti’nde değil gelmiş geçmiş tüm Türk Devletleri’nde namus kelimesi önemli bir yer tutar. Namus kişinin kendi ve ailesini gelebilecek kötü etkenlerden koruması, muhafaza etmesi olarak algılanır. Türk toplumunda namustan sorumlu aile bireyi ‘‘baba’’ adı altında ailenin erkeğidir.

Osmanlı Devleti’nde son dönemdeki namus davalarına baktığımızda boşanma üzerine kavgaya tutuşan eşlere, karısından boşanmak istemediği için sözde namusunu kurtarmak için çabalayan erkeklere rastlarız. Örneğin; gemi taifesinden Kasımpaşalı Şakir gece saat 3’te sarhoş olduğu halde birkaç gün önce boşandığı karısının Galata’da Çeşme meydanında sakin bulunduğu Mahmud’un hanesine gitmiş ve içeri girmiş. Karısının odasına kadar gidebilmiş ise de sarhoş Şakir ile Mahmud Bey arasında kavga başlamış, kavga bitmeyince devreye polis memurları girmiştir. Şakir hanımını görmek için böyle bir şey yaptığını beyan etmiştir.¹²³ Bu haberde bir yaralama ya da öldürme olmaması belki de Mahmud Bey’in Şakir’i engellemesi dolayısıyla olmamıştır. Yine başka bir haberde çalgıcı Yorgi’nin hanımı Estavrole evden kaçarak Beyoğlu Mimar Sokağı’nda bulunan bir fuhuşhaneye yerleşmesi üzerine Yorgi, hanımı Estavrole’yi boşamaya karar vermiş.

¹²² Fuat Aydın, ‘‘Namus’’, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, 32, İstanbul 2006, 381.

¹²³ **İkdam**, 13 Ağustos 1894.

Mahkeme çiftleri boşamış fakat nihai sonuç Rum Patrikhanesinden gelecek cevaba bağlı kılınmıştır.¹²⁴ Haberde Estavrole'nin 25 yaşında, 3 çocuk annesi olduğu da belirtilmiştir. Birkaç ay sonra yapılan başka bir haberde ise Estavrole'nin polis memuruna saldırması ve kocasını terk edip fuhuşhanede çalışmasından dolayı 3 ay 3 gün hapis cezası aldığı yazılmıştır.¹²⁵ Yorgi hanımının kendisinden kaçıp fuhuşhaneye sığınmasını bir onur haline getirilmeden mahkemede boşayarak bu işi çözmeyi başarmıştır. Fakat bazen işler bu kadar kolay kapanmıyordu. Kavgalar ve cinayetler başlığında yazdığımız bir olayda Bekir erkek kardeşi Abdullah'ı karısı Mevlide'ye yasak ilişki teklif ettiği için neredeyse öldürüyordu. Bu üç farklı haber bir arada değerlendirildiğinde Müslüman ve gayrimüslim namus kavramı anlayışındaki fark görülmektedir. Yorgi, evden kaçıp fuhuşhaneye sığınan hanımını boşamayı tercih ederken, Şakir karısı onu boşamış diye sarhoş olup kapısına dayanmıştı. Aynı şekilde Bekir karısına yapılan çirkin teklife karşılık kardeşine plan kurup, onu öldürmeye teşebbüs etmişti.

Müslüman halk için namus her şeyden önce geldiğinden adam yaralamak ya da öldürmek hak olarak görülürken gayrimüslim halk bu konuyu en sorunsuz yoldan çözmeyi tercih etmiştir.

Tecavüz olayları ise çok daha farklıdır. Tecavüz kelime olarak başkasının hakkına el uzatma, namusa saldırı, sarkıntılık anlamlarına gelir. İslam hukukunda hadd suçları arasında yer alır. Zina suçunun tasarlanarak ve zorla yapılan hali olduğundan ceza hükmü de ağırdır. Osmanlı Devleti tecavüz suçuna Tanzimat öncesinde üç tür ceza verilmiştir bunlar sopa ile dövme (100 değnek), sürgün ve recm cezalarıdır.¹²⁶ Tanzimat sonrasında çıkarılan farklı kanunnamelerde sürgün, hapis, para cezaları verilmesi kararlaştırılmıştır. 1894-1900 yılları arasında İkdam gazetesinde var olan tecavüz olayları genellikle gayrimüslim halk arasında yaşanmıştır. Kimi zaman kızlar evlilik vaadiyle kandırılmış kimi zaman ise zorla bir yere kapatılarak tecavüz edilmiştir. Beyoğlu'nda Yenişehir'de Paçacı Sokağı'nda Demirci Nicolli'nin evinde oturan 18 yaşlarındaki Katina'yı evlilik vaadiyle kandırıp tecavüz ettikten sonra kaçan Bakkal Petro'yu Katina polise şikâyet etmiştir. Mahkemeye çıkan Petro, 4 ay hapis ve 50 lira tazminat ödemek ile cezalandırılmıştır.¹²⁷ Bu olayla birebir aynı sadece isimleri değişen birçok haber İkdam

¹²⁴ İkdam, 9 Kânun-i evvel 1894.

¹²⁵ İkdam, 15 Nisan 1895.

¹²⁶ Belkis Konan, "Osmanlı Hukukunda Tecavüz Suçu", **Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, 29, 2011, 155.

¹²⁷ İkdam, 16 Ekim 1894.

gazetesinde yer almaktadır. Beyoğlu'nda Aynalı Çeşme'de ikamet eden 20 yaşlarında Mariko'yu Musevi Vasil evlilik vaadiyle kandırması, kızı tecavüz ederek kaçırmıştır. Yapılan şikâyet üzerine mahkemeye çıkartılan Vasil'e 1 ay hapis cezası verilmiştir.¹²⁸ İki haberde de tecavüze uğrayan kızlar hayatta kalıp haklarını savunabilmişlerdir. Fakat kavga ve cinayetler başlığında bahsettiğimiz Eftalya, Yani ile dostluk kurmuş Yani ona tecavüz etmeye kalkışınca kendini korumak istediğinde canından olmuştur.

Tecavüz vakalarındaki haberlerde bazen bir kadını haberi olmadan başka birine pazarlama da mevcuttur. Bu bazen kızların ailelerinden kaçırılmasıyla, tehditle, gezmeye diye çıkarılıp kandırılmasıyla olmuştur. Beyoğlu sakinlerinden Romanyalı Katina isminde bir kadın 17 yaşlarında Eleni'yi bir ay önce annesinden kaçıırarak Galata'da fuhuşhanecilik eden Estera'ya götürmüştür. Zabitanın yaptığı araştırma neticesinde bulunan Eleni annesine teslim edilmiştir.¹²⁹ Katina'ya ne olduğuna ise haberde yer verilmemiştir. Bir başka haberde Beyoğlu'nda Babel Deresinde Frank Meri'nin yanında sakin Atina isminde bir kız 8 ay önce Galata'da Sekine adlı bir kadının planıyla tecavüze uğramıştır. Kürkcü kapısında oturan Zaherya isminde bir şahıssa satılıp tecavüze uğramıştır. Kıza evlenme vaadi verilmiş fakat tutulmaması üzerine Meri şikâyette bulunmuştur.¹³⁰ İki haberde de gördüğümüz gibi bu defa kızları kandırıp ya da kaçırıp tecavüze ortaklık eden kadınlar mevcuttur bu kadınlara hangi cezanın verildiği haberlerin devamında yazılmamıştır.

Şimdiye kadar yazdığımız tüm tecavüz vakaları mahkemeye sevk edilen vakaları fakat bazen olaylar bu kadar basit çözülmüyordu. Beyoğlu'nda Şahkulu Mahallesi'nde oturan Koçu Galata'da Emriko'nun balozunda çalışan baldızıyla Beyoğlu'nda bir meyhanede oturduğu sırada Aleksan, Koçu'nun baldızı Anna'ya tecavüz etmek istemiş, olayın farkına varan Koçu ise Aleksan'ı bıçakla yaralamıştır.¹³¹ Olay ne polise ne de mahkemeye intikal ile bitmiştir bu defa tecavüzcü hapisle değil canıyla cezasını ödemiştir.

Tecavüz- cinsel istismar aynı şeyleri ifade eder bu kişinin rızası dışında saldırıya maruz kalması durumudur. Sadece olgun kızlar değil çocuklar da bu gibi durumlara maruz kalırlardı. Beyoğlu'nda Çayır Sokağı'nda sakin 80 yaşında Bakkal Agop bakkal dükkânı içinde 7 yaşındaki Mori isimli kız çocuğuna tecavüz etmekte iken komşularından birisi bunu görüp zabıtaya haber vermiştir. Zabita olay yerine gelip Agop'u derhal gözaltına

¹²⁸ İkdâm, 9 Kânun-i evvel 1894.

¹²⁹ İkdâm, 25 Kânun-i evvel 1894.

¹³⁰ İkdâm, 2 Kânun-i evvel 1894.

¹³¹ İkdâm, 29 Ocak 1895.

almış ve adliyeye sevk etmiştir.¹³² Küçücük bir kız çocuğunu bile istismar edecek kadar gözü dönmüş Agop'a ne ceza verildiği yazılmamıştır.

Bir başka husus ise belki tecavüz yoluyla belki de fuhuş yoluyla meydana gelen hamileliklerin sağlıksız bir şekilde sonlandırılmasıdır. Beyoğlu'nda çocuk düşürme işiyle uğraşan Rusyalı Zibolid isimli kadının sürülmesine karar verilmiştir. Fakat henüz sürülmediği ve kadının bu işe halen devam ettiği tespit edildiğinden İstanbul'dan hemen sürülüp memleketine derhal gönderilmesine karar verilmiştir.¹³³ Bu belge hem çocuk cinayeti hem de mağdur kadınların kimlere neler yaptırdığının örneğidir.

Dünya değişiyor, devletler yıkılıp yenileri kuruluyor değişmeyen tek şey suçlar oluyor. Tecavüz her dinde her millette kötü görülen suçlar arasındadır. Suçun ağırlığı gibi cezasının da ağır olması gerekir. Hapis, para cezaları bu suçun yapılmasını engelleyecek caydırıcı cezalar değildir. Osmanlı Devleti ikili hukuk sisteminde hadd suçları sınıfına koyduğu tecavüzü Allah'ın koyduğu hükümlerle cezalandırır. Kuran-ı Kerim'de kesin bir şekilde yasak kılınan zinanın zorba hali olarak görülür. 19. yüzyılda gelişen yenileşen Osmanlı Devleti hukuk sisteminde de gelişmiştir. Bu yüzden tecavüze verilen ceza da değişmiştir. Daha hafif cezalar verilmesine karşın dikkatimizi çeken nokta verilen hapis cezalarının ay ile sınırlı olmasıdır. İncelediğimiz bölge olan Beyoğlu-Galata hattında bu olaylara rastlanmasının sebebini bölgede yaşayan halkın nüfus çoğunluğunun gayrimüslimlerden oluşmasına bağlanabilir. İkdâm gazetesi, 1894 yılında 4, 1895'te ise 2 tecavüz haberine yer vermiştir. Daha sonraki yıllarda tecavüz haberlerine rastlanmamıştır. Haberlerde tecavüzcülerin isimlerinin, ikametgâhlarının ayrıntılı bir şekilde verilmesi belki caydırıcı olma hedefi taşır. Fakat ne olursa olsun tecavüz-cinsel istismar hoş karşılanmamış gereken ceza ne ise mutlaka uygulanmıştır.

2.7. GALATA'DA RAMAZAN AYINDA ASAYİŞ OLAYLARI

Ramazan Müslüman Türk devleti olan Osmanlı için oldukça mühim bir aydı. Bu aya hürmeten devlet ve tebaası yaptıklarına daha çok dikkat ederlerdi. İşte bu hassasiyette Osmanlı Devleti'nin eğlence merkezi olan Galata semtinin bu ayda nasıl olduğuna bakacağız.

Ramazan ayında eğlence mekânları, fuhuşhaneler, meyhaneler kapatılırdı. Böylece normal zamanda panayır gibi olan Galata sokakları sakinliğe bürünürdü. Şüphesiz ki

¹³² İkdâm, 12 Ocak 1895.

¹³³ 14 Receb 1322 tarihli hususi irade, BOA, İ. HUS, 121-52.

ramazan ayında büyük bir çoğunluğun geceye dâhil olması nedeniyle, geceler daha tehlikesiz addedilmektedir. Bu dönemde polisin denetimi artırılırken, gazetelerde geceye dair haberler seyrekleşmektedir. Ama buradan Ramazan'da suç oranının düştüğü sonucunu çıkaramayız. Nitekim üçüncü sayfa haberlerindeki Öznellik payını da hesaba katmak gerekir: Ramazan ayı boyunca gece, toplumsallık ve şenlik vaktine dönüşmekte, dikkatler başta Suriçinde'ki Direklerarası olmak üzere eğlencenin yoğunlaştığı alanlara yönelmekteydi.¹³⁴

Ramazanda meyhane düşkünleri üç kısma ayrılırdı. Balıkhane Nazırı Ali Rıza Bey bunu şöyle açıklar;

Ramazan'da ise hürmeten işreti muvakkaten terk ederler. Eskiden mebd-i terkleri üç kısma tefrik olunmuştu. Hatta yekdiğerleriyle “İpçi misin, kandilci misin, topçu musun?” diye Sual ederlerdi. Çünkü İpçi takımı Ramazan-ı Şerife 15 gün kalarak cevâmi-i selâtinde mahya İplerinin kurulduğunu gördüklerinde, kandilci kısmı bütün Ramazan'da minarelerin kandillerini müşahade ettiklerinde, topçu takımı da imsak topunu işittiklerinde işreti terk ederlerdi. Bayramın hulûlünde iptida topçular bayram namazını eda ve çoluk çocuğuyla bayram tebliğini ifa etmekle beraber doğruca mine'l kadim müşterisi olduğu meyhaneye gider... kandilci kısmına mensup olanlar bayramın birinci günü akşamı işrete bed' ederler. İpçi takımı da üç gün bayrama hürmeten işret etmeyip dördüncü günü akşamı meyhanelere müdavemete bed' ederlerdi.¹³⁵

Fuhuşhaneler ise ramazan ayında kapatılır ve fahişeler toplanıp Baba Cafer zindanında hapis olunur ve ay boyunca dışarı salınmazlardı. Tanzimat'ın ilanından sonra da geçmişte olduğu şekilde, Ramazan ayında otellerde, hanlarda kalanlara dikkat edilirdi. Fahişelik yaptığı belirlenen kadınlar, Tanzimat döneminden önceki gibi bekâr iseler babaları ve aile efradıyla, evli iseler kocaları ve çocuklarıyla sürgün edilirdi.¹³⁶

Galata'da Ramazan ayının gelmesinden dolayı zabıta önlemleri bir kat arttırılırdı. Bu kutsal ayı devletinde halkında sakin ve güzel geçirmesi hedeflenmiştir. Galata'da bulunan han ve apartman ve emsali mahallerde yaşayan ve ikamet edenler bir deftere yazılır böylece gelen-giden kontrol altına alınırdı.¹³⁷ Bunun sebebi her türlü eğlence mekânını içerisinde bulunduran semti Ramazan ayında kontrolde tutmak ve bu ay oluşabilecek asayişsizliği en aza indirebilmek olabilir.

¹³⁴ Aksu, **Osmanlı İstanbul'unda Asayiş 1879-1909**, 44.

¹³⁵ Balıkhane nazırı Ali Rıza Bey, **Eski Zamanlarda İstanbul Hayatı**,56.

¹³⁶ Roger a. Deal, **Namus Cinayetleri Sarhoş Kavgaları İkinci Abdülhamit Döneminde Şiddet**, çev. Zeynep Rona, Kitap Yayınevi, İstanbul 2017, 23.

¹³⁷ Beyoğlu Mutasarrıflığı tarafından Mabeyn-i Hümayun Başkitabeti'ne gönderilen 2 Teşrin-i sani 1316 (15 Kasım 1900) tarihli tahrirat, BOA, Y. PRK. ZB, 26-34.

Galata'da 1894-1896 yılları arasında İkdam gazetesinde Ramazan ayında yazılmış herhangi bir asayiş haberi yer almamaktadır. 1897 sonrasında ise çok fazla suç haberi görmemekteyiz, işlenen suçlar küçük hırsızlıklar ya da ufak tefek dolandırıcılıklar olmuştur. Beyoğlu'nda Garati'nin 100 lirası çalınmış. Hırsız İtalya devletinden olduğundan konsolosluga sevk edilmiştir.¹³⁸ Olay böylece çözülmüştür. Yine bir başka Ramazan ayında buna benzer bir olay yaşanılmış Cadde-i Kebir'de bir dükkâna hırsız girmiş 30 lira nakit ve eşyayı çalmıştır.¹³⁹ Buna benzer birkaç haber daha yer almaktadır.

1894-1900 yılları Ramazan aylarında işlenen en büyük suçlar cinayetlerdir. İki büyük cinayet haberine İkdam gazetesinde yer verilmiştir. Biri Kavgalar ve Cinayetler başlığında yer alan Kasımpaşa cinayetidir. Diğer haber ise bir namus cinayetidir. Galata'da Arap Camii Mahallesinde oturan Çerkez Hasan'ın Kahvesinde çiraklık eden Mustafa'nın hanımı Hatice'nin bir vakitten beri Halil adında biri ile gayrimeşru bir ilişkide bulunduğunu kardeşi Safranbolulu Mustafa öğrenmiştir. Mustafa kardeşine bu işten dönmesini söylemiş fakat söz geçirememiştir. Mustafa daha sonra gece saat üç buçuk civarında Hatice'nin evine gidip tekrar bu işten dönmesini söylese de yine aynı tepkiyle karşılaşınca elinde bulunan bıçakla Hatice'nin boğazını kesmiştir. Daha sonra polise teslim olmuş, Hatice ise doktor muayenesinden sonra gömülmüştür.¹⁴⁰ Ramazan ayında işlenen bu cinayet tamamen namus cinayetidir. Mustafa kardeşini kötü yoldan döndürmek isterken bu cinayeti işlemiştir. Devlet bunu hafifletici ceza olarak görmez. Kasımpaşa cinayetinde ise taraflar Müslüman olmadığından Ramazan ayının bu cinayette pek bir etkisi olmaya bilir. İki cinayette de Osmanlı Devleti suçun faillerini yakalamış ve cezalarını kesmiştir. Devlet ister Müslüman olsun ister gayrimüslim hukuk sisteminde açığa yer vermemiştir. Yalnızca zanlı başka bir devletin vatandaşıysa olaya karışmamış onu ait olduğu milletin konsolosluğuna göndermiştir. Ramazan ayında işlenen suçlar Devlet nezdinde bir farklılık oluşturmamıştır.

Ramazan ayında Galata'da meydana gelen olaylar bu şekildedir. Ramazan ayı Müslümanlar için önemli olduğundan genellikle sakin ve sessiz geçmiştir. İşlenen birkaç olay çözümlenerek asayiş sağlanmıştır. Galata'da eğlence mekânları ve fuhuşhaneler kapatıldığından olaya mahal verecek bir ortam kalmamıştır. Bu yüzden her ay yoğun olarak yaşanan hırsızlık sayısı bir elin parmaklarını geçmemiştir. Gazetelerde yer alan

¹³⁸ İkdam, 14 Ramazan, 16 Şubat 1897.

¹³⁹ İkdam, 21 Ramazan, 13 Şubat 1898.

¹⁴⁰ İkdam, 13 Ramazan, 5 Şubat 1898.

haberler Galata'da bulunan mağazaların bir yerden başka bir yere geçtiğini yazar. 1897 yılına kadar hiç olay yok olması halkın ne kadar Batılılaşsa dahi özünü kaybetmediğini gösterir. Bu tarihten sonra olan olaylar ise yine sarhoş ya da fuhuş nedeniyle değildir. Halkın Ramazan konusundaki bilinci, hassasiyeti hiçbir zaman zedelenmemiştir.

SONUÇ

Ülke içinde asayişin sağlamak tüm devletler için zor bir meseledir. Osmanlı Devleti Tanzimat öncesinde daha katı kullarla asayişin sağlarken Tanzimat sonrasında bu hususta daha ılımlı politikalar gütmüştür. Tanzimat'la beraber gelen eşitlik anlayışı çok uluslu Osmanlı Devleti'ni çoğu konuda sorunlarla karşı karşıya bırakmıştır. Asayiş bu konulardan en önemlisidir. Osmanlı Devleti asayişin sağlayamazsa içerde ve dışarda kendi için oluşacak tehditlerin farkındaydı bu yüzden gerek polis teşkilatı, gerek zabıta memurları ile sıkı ama ılımlı ilişki içerisideydi. İstanbul'un fethinden sonra oluşturduğu güven ortamını korumak en mühim konulardan biriydi.

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi bir taraftan elçilerin, Levantenlerin ikametgâhı olan Galata, bir yandan da İstanbul'un en gözde eğlence semtiydi. Yukarıda incelediğimiz tüm bu olaylar neticesinde semte baktığımızda görüyoruz ki, birçok ulusu içinde bulunduran Osmanlı Devleti, Galata semtinde asayişin sağlamakta zorlansa da asla pes etmemiştir. Galata semti Osmanlı Devleti'nin Avrupa kimliği olduğundan dolayı burada her ne olursa olsun güvenli ortam yaratılmıştır. Elçilerin evlerinde rahat uyuyabilmesi, İstanbul'u gezmek için gelen turistlerin ve eğlenmeye çıkan Osmanlı halkının güvenliği Osmanlı Devleti'nin güvencesi altındaydı. İncelediğimiz haberlerde görüyoruz ki çoğu olayda Osmanlı Devleti suçun faillerini yakalamış, cezalarını kesmiştir. Bu bölgede kavgalar, cinayetler, fuhuş, hırsızlık, dolandırıcılık ve akla gelebilecek tüm asayişsizlik vakaları yaşanmış, bazıları çözüme kavuşturulmuş, bazıları mahkemelere taşınmıştır.

Asayişsizlik Galata için aslında tamamen bir denklemden ibaretti; ne kadar eğlenirsen, o kadar suç işlersin. Gayet düz olan denklemde Osmanlı halkı fetih sonrası gördüğü bu eğlence hayatına başta iğrenerek bakmış, fakat bu iğrenme zamanla yerini imrenmeye bırakmıştır. Bu imrenme sonucunda Müslümanlıktan oldukça uzak, dinin gerekliliklerine tezat birçok olay meydana gelmiştir. Peki, bu durumun sorumlusu Devlet miydi? Bu soruya net cevap vermek güç olsa dahi, Osmanlı'nın olaylar sırasındaki tutumu, koyduğu yasaklar göz önünde bulundurulduğunda, olayların daha fazla büyümemesi için elinden gelini yaptığını söyleyebiliriz. Unutmamak gerekir ki her ne olursa olsun Osmanlı bir imparatorluktu birçok milleti içinde bulunduran bu yapı tek bir hukuk sistemine de bağlı değildi. Aynı şekilde koyduğu yasaklarda da dini açılardan esnek bir yapıda olmak zorundaydı. 'İçki haramdır! İçilmesi tüm Osmanlı milletine yasaktır.' diyemezdi. Bu defa

gayrimüslim halk kime haramdır? Neye haramdır? diyebileceği gibi bu sıkı tutum belki de daha fazla asayişsizliğe, huzursuzluğa yol açardı.

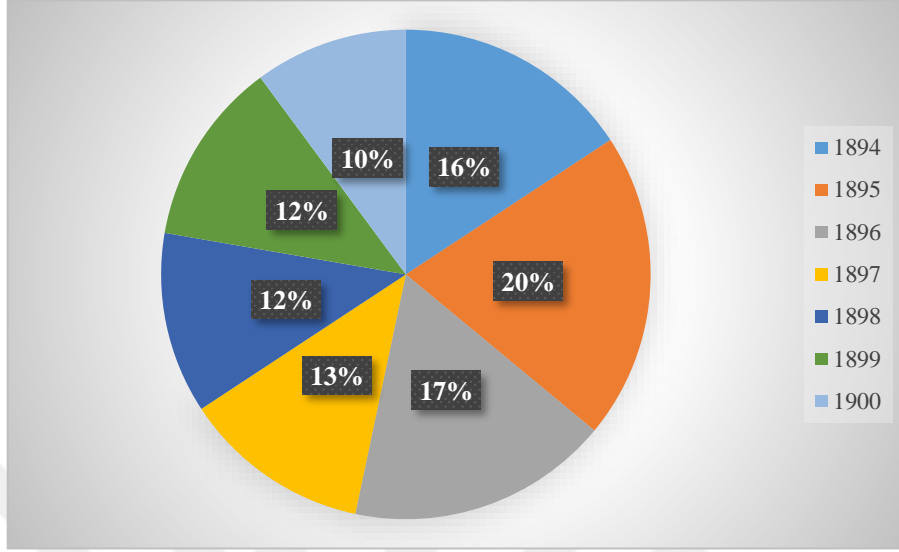
Müslümanlar bir takım kısıtlamalar getirilmiştir. Ancak Halk gayrimüslim halkın yanında böyle bir zevkten ayrı kalmak istememiş olacak ki bu getirilen yasaklar sanki dinin yasağı değil de devletin koyduğu çığnenebilir bir yasak olarak görmüş, kendilerince bahaneler üreterek istediklerini yapmışlardır. Bu sadece içki için geçerli değildir.

Tabii bu âleme dalmanın sonucu olarak da daha önceleri belki sadece gayrimüslimlere tarafından işlenen suçlar artık Müslümanlar tarafından da işlenmeye başlamış böylece suç oranı artmıştır. Elbette Osmanlı Devleti'nin de asayiş açısından eksiklikleri vardır ama bu koşullarda bu ortamda sadece Galata semtinde değil daha birçok semtte aynı vakaların meydana geldiğini, devletin güvenlik kuvvetlerinin de çoğu kere bu olaylara anında müdahale ettiğini yukarıda ki gazetelerde mevcuttur. Böylesi eğlence ortamlarında olay çıkmama ihtimali ise mümkün değildir. Devlet olay çıkmasını engelleyemezdi. Olaylar çıkmasını diye koyduğu yasaklar halk tarafından dinlenmeyince, bu defa “yasaklayamıyorsak kontrol altında tutalım” anlayışı benimsendi. Bu anlayışla da çıkan olaylar kontrol altına alındı.

İncelediğimiz 1894-1900 yılları arasında İkdam gazetesinde toplamda 1.086 tane Galata semti dâhilinde suç işlenmiştir. Bunlardan 439'u kavga ve cinayet, 82'si dolandırıcılık, 476'sı hırsızlık ve 89'u fuhuş başlıklıdır. Bu başlıklardan %56 oranla en fazla haber içeriği hırsızlık başlığına, %7 ile en az haber dolandırıcılık başlığına aittir. Yıl bazında ise toplamda 220 haberle en fazla suçun işlendiği yıl 1895, en az suç işlenen yıl ise 110 haberle 1900'dür. Yüzdeler diliminde yıllara göre suç haberleri dağılımına baktığımızda 1894 yılında %16, 1895'te %20, 1896'da %17, 1897'de %13, 1898'da %12, 1899'da %12 ve 1900'de %10'dur. Bu yüzdeler dilimi aşağıda verilen grafikte de görmekteyiz. Son 3 yılda suç oranları birbiri ile benzerlik göstermiştir. 1897 yılı itibariyle devletin bölgede bulunan polis sayısını ikiye çıkarmasının etkilerini suç haberlerinin yüzdeler diliminde de rahatlıkla görmek mümkündür. Değişen döneme karşı Osmanlı Devleti'nin aldığı önlemler işe yaramıştır.

Grafik 5

1894-1900 Yılları Arasında İkdam Gazetesinde Yer Alan Suç Haberlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Özetle Osmanlı Devleti 19. yüzyılda Galata asayişsizlik sorunuyla uğraşmıştır. Suçlular çoğu zaman yakalanmış, yakalanmasalar bile gazete haberlerinde suçları detaylıca anlatıldığından bir daha aynı suçu yapmakta çekinmeleri amaçlanmıştır. Günümüz teknolojisinin yarısının dahi olmadığı 19. yüzyılda uyguladığı sistemle asayiş sorunlarını kontrol altında tutmuştur. Yaşanan olaylar, günümüzde bile halkın dehşetle baktığı nasıl olur dediği suçlardır aslında. Hadiselerin yaşanması asayişin zayıflığıyla ilgili olduğu kadar eğlence hayatının yaygınlaşmasıyla da alakalıydı. Hayatın her döneminde bu sorunlar mevcuttur, mevcut olacaktır. İnsanın olduğu her yerde mutlaka sorun vardır. Devlet bunu çözmekle, halkı güvende tutmakla yükümlüdür.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

BOA (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi)

Dâhiliye Nezareti Polis Mecmuası (DH. EUM. PMC), 2-91.

İrade-i Hususiye (İ. HUS), 121-52, 5078, İ. HUS, 84-145, 8231, İ. HUS, 51-60, Y. A. HUS, 508-178, 162, İ. HUS, 48-6,

Yıldız Evrakı Sadaret Hususi Maruzatı (Y. A. HUS), 250-34.

Yıldız Perakende Evrakı Şehremaneti Maruzatı (Y. PRK. ŞH), 5-15, Y. PRK. ŞH, 13-43.

Yıldız Perakende Evrakı Zabtiye Nezareti Maruzatı (Y. PRK. ZB), 9-49, Y. PRK. ZB, 9-3, Y. PRK. ZB, 31-8, 385-109, Y. PRK. ZB, 22-28, Y. PRK. ZB, 1-45, Y. PRK. ZB, 305-12, Y. PRK. ZB, 14-11; Y. PRK. ZB, 19-43, Y. PRK. ZB, 14-28, Y. PRK. ZB, 11-34, Y. PRK. ZB, 9-3, Y. PRK. ZB, 36-106, Y. PRK. ZB, 26-34, Y. PRK. ZB, 24-68.

Zabtiye Nezareti Evrakı (ZB), 385-109.

Gazeteler

İkdâm Gazetesi

Takvim-i Vekâyi

Diğer Kaynaklar

Acar, Kezban, “Osmanlı Devleti’nin Son Yüzyılında Fuşu Önleme Çabalarına Dair Bazı Tespitler (1810lar-1910lar)”, **History Studies International Journal of History**, 10 (9), 2018, 1-18.

Ağıldere, Suna Timur, “Batılı Seyyahların Gözünden İstanbul ve Cezair’de Kahve ve Kahvehane Kültürü (17-19.yy)”, **Milli Folklor Dergisi**, 122, 2019, 14-28.

Akbulut, Uğur, “Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinde Kahvehanelerden Kaynaklanan Sosyal Sorunlara Dair Bazı Tespitler”, **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, 54, 2015, 561-583.

- Aksu, Noemi Levy, **Osmanlı İstanbul’unda Asayiş 1879-1909**, İletişim Yayınları, İstanbul 2017.
- Akın, Nur, **19. Yüzyılın İkinci Yarısında Galata ve Pera**, Literatür Yayınları, İstanbul 1998.
- Akıncı, Turan, **Beyoğlu**, Remzi Kitapevi Yayınları, İstanbul 2018.
- Ali Rıza Bey, Balıkçı Nazırı, **İstanbul’da Ramazan Mevsimi**, haz. Ali Şükrü Çoruk, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1998.
- Amicis, Edmondo De, **İstanbul**, çev. Beynun Akyavaş, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1986.
- Aslantürk, Arzu Yılmaz, “Tanzimat Sonrası Osmanlı Şehirlerinde Taşrada Yerel Hizmetlerin Yeniden Örgütlenmesi”, **Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 10, 2018, 141-150.
- Aydemir, Mehmet Ali, “Yetinen Toplumdan Tüketen Topluma; Türkiye’de Modern Tüketim Kültürü’nün Tarihsel ve Toplumsal Gelişim Seyri”, **Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi**, 16, 2006, 201-214.
- Aydın, Fuat, “Namus”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, 32, İstanbul 2006, 381-382.
- Bardakoğlu, Ali, “Hırsızlık”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, 17, İstanbul 1998, 384-396.
- Baslo, Meltem, **Tarih Boyunca Galata Beyoğlu Kurgusunun Gelişimi ve XIX. Yüzyıl Otellerinin Bu Gelişime Etkileri**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü 1998.
- Boyar, Ebru ve Fleet Kate, **Osman İstanbul’unun Toplumsal Tarihi**, çev. Serpil Çağlayan, Türkiye İş Bankası kültür yayınları, İstanbul 2014.
- Crawford, Francis Marion, **1890’larda İstanbul**, çev: Seniz Türkömer, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2012.
- Çelebi, Evliya, **Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi**, I (II), haz. Seyit Ali Kahraman- Yücel Dağlı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2008.

- Çelik, Zeynep, **19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti Değişen İstanbul**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1998.
- Çokuğraş, Işıl, **Bekâr Odaları ve Meyhaneler (Osmanlı İstanbul’unda Marjinalite ve Mekân)**, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, İstanbul 2016.
- Deal, Roger A, **Namus Cinayetleri Sarhoş Kavgaları İkinci Abdülhamit Döneminde Şiddet**, çev: Zeynep Rona), Kitap Yayın Evi, İstanbul 2017.
- Duhani, Said N., **Beyoğlu’nun Adı Pera İken**, İstanbul Kütüphanesi Yayınları, İstanbul 1990.
- Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, Türkiye Kültür Bakanlığı Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, Ankara 1994.
- Eldem, Edhem, “Galata’nın Etnik Yapısı”, **İstanbul Dergisi**, 1, 1992, 58-63.
- Engin, Vahdettin, **Asayiş Sultan II. Abdülhamid’in İç Güvenlik Politikası**, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2016.
- Engin, Vahdettin, **Sultan II. Abdülhamid ve İstanbul’u**, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2015.
- Erdirinçli, İhsan, “Sarhoşluktan Keyif Haline: Osmanlı İstanbul’unda İçki İçme ve Meyhâne Âdâbı”, **Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)**, 47, 2020, 21-44.
- Eyice, Semavi, “Galata”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, 13, İstanbul 1996, 307-313.
- Francis Marion Crawford, **1890’larda İstanbul**, çev. Şeniz Türkömer, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2007.
- Güler, Çiğdem Gülizar, **Beyoğlu Hanları ve Şehirleşme ile Toplumsal Hayata Katkıları (1855-1908)**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2004.
- Güller, Aslı, **XIX. Yüzyıl Arşiv Belgelerine Göre Osmanlı Toplumunda İntiharlar**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2015.

- Günay, Tümer, “Fuhuş”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, 13, İstanbul 1996, 209-211.
- Harmandar, Sevde, **Tanzimat’tan II. Meşrutiyet’e Kadar İstanbul’da Yeme-İçme Mekânları**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2019.
- İstanbul Belediyesi, **Asayiş Berkemal**, İstanbul Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2013.
- İnal, Onur, **Pera’dan Beyoğlu’na**, E Yayınları, İstanbul 2012.
- İnalcık, Halil, **Osmanlı İmparatorluğu, Sultan ve Siyaset**, Kronik Yayınları, İstanbul 2020.
- Karavelioğlu, Murat A., “Şuara Tezkirelerinde Galata Tasvirleri”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, 50, (50), 2015, 65-96.
- Kasap, Fulya, **19. Yy. Osmanlı Yaşam Standartları**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2007.
- Kaygılı, Osman Cemal, **Köşe Bucak İstanbul**, Selis Kitaplar, İstanbul 2003.
- Kırlı, Engin, “Tanzimat Sonrası Fuhuş Hadisesine Yaklaşımda Yaşanan Değişim”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 12, 2010, 39-51.
- Koç, Mehmet, “Osmanlı Ceza Hukukunda Hile (Aldatma-Dolandırıcılık) Suçları ve Cezaları”, **Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 19, 2019, 119-139.
- Koç, Nurgün, **W.M. Ramsay’ın Eserlerine Göre XIX. Yüzyıl Sonu ile XX. Yüzyıl Başlarında Türkiye**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1999.
- Koçu, Reşad Ekrem, **İstanbul Ansiklopedisi**, Tan Matbaası, İstanbul 1958.
- Koçu, Reşad Ekrem, **Eski İstanbul’da Meyhaneler ve Meyhane Köçekleri**, Doğan Yayınevi, İstanbul 2003.
- Konan, Belkıs, “Osmanlı Hukukunda Tecavüz Suçu”, **Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, 29, 2011, 149-172.

- Meriç, Nevin, **Osmanlı'da Gündelik Hayatın Değişimi: Adab-ı Muaşeret 1894-1924**, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2000.
- Mintzuri, Hagop, **İstanbul Anıları 1897-1940**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1994.
- Ortaylı, İlber, “Osmanlılarda Millet Sistemi”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, 30, İstanbul 2020, 66-70.
- Ortaylı, İlber, “Galata”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, 13, İstanbul 1996, 303-307.
- Örik, Nahid Sırrı, **İstanbul Yazıları**, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2011.
- Özdemir, Funda Çapan, “Gerard De Nerval’in Gözüyle İstanbul'da Sosyal Hayat”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 7, (31), 2014, 119-125.
- Özdemir, Kaptan Arkan, **Beyoğlu Kısa Geçmişi ve Argosu**, İletişim Yayınları, İstanbul 1994.
- Özekmekçi, M.İnanç, “Modern Devlet ve Tıp: II. Abdülhamid Döneminde, Frengi İle Mücadele”, **Kadın Araştırmaları Dergisi**, 10, 2012, 83-101.
- Scognamillo, Giovanni, **Bir Levantenin Beyoğlu Anıları**, Metis Yayınları, İstanbul 1990.
- Sevengil, Refik Ahmet, **İstanbul Nasıl Eğleniyordu?**, İletişim Yayınları, İstanbul 1985.
- Şimşek, Savaş, “Belediye Zabıta Örgütünün Örgütsel ve İşlevsel Gerekliliği Üzerine Bir İnceleme”, **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 6 (2), 2016, 386-406.
- Ulusoy, Kadir, “Türk Toplum Hayatında Yaşatılan Kahve Ve Kahvehane Kültürü (Bir Sözlü Kültür Ve Sosyal Çevre Eğitim Çalışması)”, **Millî Folklor Dergisi**, 12 (89), 2011, 159-169.
- Üçok, Coşkun, “Osmanlı Kanunnamelerinde İslam Ceza Hukukuna Aykırı Hükümler”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 4, 1947, 125-146.
- Üsdiken, Behzat, **Pera'dan Beyoğlu'na 1840-1955**, Akbank Yayınları, İstanbul 1999.
- Yazıcı, Selen, “19. Y.y İstanbul'unda Cemiyete Ait Olma Hissi; Yabancı Devlet Okulları Olgusu ve Sürdürülebilir Koruma Önerileri”, **Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezlerinden Üretilmiş Yayınlar**, Özel sayı, 2011, 315-324.

Zarifi, Yorgo L., **Hatıralarım- Kaybolan Bir Dünya İstanbul 1800-1920**, Literatür
Yayıncılık, İstanbul 2005.

EKLER

Ek 1

1897 Yılına ait polis memurları maaş listesi

OSMANLI ARŞİVİ
ZB
305 | 12

2vnrk

1

№	Adı	Unvanı	Yaşı	Emri	Maaşı	Ekleri	Toplamı
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

ZB.00305.00012.001

2

№	Adı	Unvanı	Yaşı	Emri	Maaşı	Ekleri	Toplamı
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

ZB.00305.00012.001

Ek 3
Sabıka Kaydı

نومرنو: ۲۲۷۹۲/۲۳۰/۱۲۱۴
اسم و شهرت: Hüseyin
هه ویا نام استعاری:
پادشاه اسمی و شهرت:
مندی:
تاریخ تولد:
مأهله:
سالیوم:
محل ولادت:
محل خدمت:
محل نقلی:
مساحت چمن:
تاریخ تارشی:
محل:
تاریخ:
بوی:
قوله کوس:
قلم:
پاشا جرم:
بازماندن:
ساخت اولاق:
سول درتاش:
سول آوق:
سول اووته یاری:
علامت خارقه:
ساخت قولده:
بوتنده و بوتنده:
کوشنده:
سیرتنده:
آیاقرنده:
سول قولده:
ملاحظات:
۵

Kaynak: İ.B.B. Asayış Berkemal, 171.

Ek 4
Galata Kulesi

Kaynak: İstanbul Üniversitesi, II. Abdülhamid Han Fotoğraf Albümleri (NEKYA90819/50)

Ek 5
Karaköy Limanı

Kaynak: İstanbul Üniversitesi, II. Abdülhamid Han Fotoğraf Albümleri (NEKYA90486/14)

Ek 6
Beyoğlu Feriköy Karakolu

Kaynak: İstanbul Üniversitesi, II. Abdülhamid Han Fotoğraf Albümleri (NEKYA90821/8)

Ek 7

Galata Arap Camii Karakolu

Kaynak: İstanbul Üniversitesi, II. Abdülhamid Han Fotoğraf Albümleri (NEKYA91088/26a)

Ek 8

Galata Çeşme Meydanı Karakolu

Kaynak: İstanbul Üniversitesi, II. Abdülhamid Han Fotoğraf Albümleri (NEKYA91088/21)